

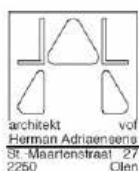

figuur 1: luchtfoto Ludo Verhoeven

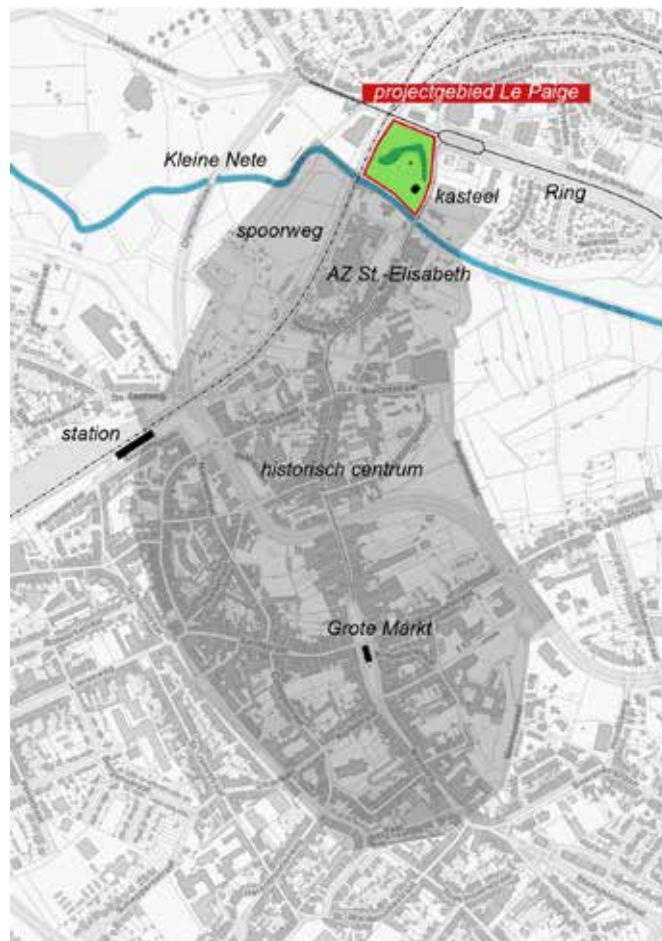
Domein 'HOF LE PAIGE'

beheersplan voor het kasteel en de tuin

finale versie 04/10/2018

figuur 3: situering kasteeldomein in het noorden van de stad

Het domein Le Paige ligt als een verborgen parel in het noorden van het historisch stadscentrum van Herentals, geprangd tussen Ring, Nederrij, spoorweg en Kleine Nete vlakbij het Ziekenhuis. Het station van Herentals en de Grote Markt liggen op 14 min loopafstand.

Bij het domein horen een kasteel en een landschappelijke tuin met een arboretum, Paviljoen en een centrale vijver met brug, één van de restanten van de oude Vesten rondom de stad Herentals.

Het geheel wordt domein Le Paige genoemd, verwijzend naar de familie Le Paige die er oprichter en lang eigenaar van was. Het kasteel Le Paige wordt ook wel Hof Le Paige of kasteel Ter Vesten genoemd.

Het domein Le Paige is tevens het oudste park van de stad met bomen van ruim 200 jaar oud. Dit is maar één van de geheimen die het domein te bieden heeft, want het kasteelpark kent een zeer bijzondere geschiedenis. We nemen het boeiende verleden mee in de beheersvisie voor de komende 20 jaar.

COLOFON

Naam van het onroerend erfgoed:
Ligging (gemeente, deelgemeente, adres):
Beheersplan opgemaakt door (naam en adres)
Opdrachtgever (naam en adres)

Project	Beheersplan domein 'Hof Le Paige'
Situering	Nederrij 135, 2200 Herentals
Projectgroep	Opdrachtgever: Stad Herentals, Augustijnenlaan 30 2200 Herentals www.herentals.be Mien Van Olmen, Schepen van ruimtelijke ordening, milieu en groenvoorzieningen, monumenten en landschappen, landbouw en plattelandontwikkeling Nick Verhoeven, Sectormanager vrije tijd Stefan Jacobs, technische dienst Team onder leiding van Architect Herman Adriaenssens (kasteel), Sint-Maartenstraat 27 - 2250 Olen Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, RLKGN (domein, tuin en landschap), Lichtaartsebaan 45 - 2460 Kasterlee, www.rlkgn.be Bas Van der Veken, coördinator RLKGN Wim Debaene, overkoepelend medewerker Regionale Landschappen Antwerpen Els Oostvogels, medewerker landschap en erfgoed RLKGN Hanne Govaers, medewerker trage wegen en natuurbeleving RLKGN Tom Snoeckx, medewerker biodiversiteit RLKGN Kempens Karakter, KK (archeologie) Begijnhof 27 - 2200 Herentals, www.kempenskarakter.be Jeroen Janssens, algemeen coördinator Kempens Karakter Ellen Van de Velde, expert onroerend erfgoed
Werkgroep	Stad Herentals Jan Bertels, burgemeester Ingrid Ryken, Schepen cultuur Emiel Crauwels, Diensthoofd omgeving en technische dienst Jelina Rens, Groenambtenaar Koen Dierckx, Milieuambtenaar Geerd De Ceularde, stadsarchivaris Jef Versmissen, communicatie Marc Van Grieken, ocmw

Provincie Antwerpen

Bram Abrams, arrondissementscommisaris

Marieke Gruwez, Dienst Gebiedsgericht Beleid

Kris Vannieuwenhove, programmacoördinator Kleine Nete

Patrick Van Loock, Adviseur mobiliteit – fietsinfrastructuur

Joke Bungeneers, dienst erfgoed

Ben De Bruyn, ontwerpend onderzoek Olympiadelaan

Vlaanderen

Agentschap onroerend erfgoed (AOE)

Aldo Verhaert, erfgoedconsulent archeologie

Stef Aerts, erfgoedconsulent bouwkunde

Jasmine Michielsen, erfgoedconsulent landschappen

Agentschap natuur en bos (ANB)

Eddy Vercammen, boswachter

Daniel Josten

Willems Sus, vergunningen en adviezen

Vlaamse milieumaatschappij (VMM)

Marc Florus

Ruimte Vlaanderen

Cristophe Vandevoort

Dirk Schoofs

Directe stakeholders

Paul Snoeys, vzw Ter Vesten

Jan Goris, Herentalse geschiedkundige kring

Denie Avonds, Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw

Frans Nuyts, Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw

Rudy Van Ballaer, directeur AZH

Liesbeth Plingers, facilitair directeur AZH

Gaetan Gorremans, Landexplo

Annemie Rossenbacker, Levuur

INHOUD

COLOFON	4
INHOUD	6
INLEIDING	II
I. IDENTIFICATIE	13
I.1 Identificatie onroerend erfgoed	13
1.1.1 Overzicht	13
1.1.2 Vastgestelde archeologische zone	14
1.1.3 Beschermdde stads- of dorpsgezichten, intrinsiek	15
1.1.4 Bouwkundig erfgoed	16
1.1.5 Beschermd monument	16
I.2 Afbakening en gegevens beheersplan	19
1.2.1 Kadaster	19
1.2.2 Eigenaar	19
1.2.3 Opdrachtgever en ontwerper	19
1.2.4 Participatie en communicatie	21
2. HISTORISCHE NOTA	22
2.1 Voorgeschiedenis terrein (voor 1147)	23
2.2 Eerste nederzetting (villa nova) binnen de eerste stadsomwalling (1147 tot eind 16 ^{de} eeuw)	24
2.3 Teruggedrongen tweede stadsomwalling (eind 16 ^{de} eeuw tot eind 18 ^{de} eeuw)	25
2.4 Domein in eigendom van familie Le Paige (1775 tot 1976)	26
2.4.1 Eind 18 ^{de} eeuw: ontmanteling van de vesten en ingebruikname als domein	26
2.4.2 Begin 19 ^{de} eeuw: dertig eiken, start van het arboretum	27
2.4.3 Einde 19 ^{de} eeuw: kasteel als buitenverblijf, parkaanleg lusthof	28
2.4.4 Voor WO II, kasteel als woonhuis en verdere aanleg park in Engelse landschapsstijl	29
2.4.5 Jaren '70, laatste erfgename, legaat en beschermd monument	30
2.5 Openstelling van het kasteeldomein (jaren '80 tot heden)	31
2.5.1 Plan arboretum, 1980	31
2.5.2 Dringende werken Kasteel, 1985	31
2.5.3 Voorstel voor een project i.k.v. GNOP, 1997	31
2.5.4 Grondige restauratie Kasteel, 1997-1999	32
2.5.5 Dringende werken vijver en paden, 1999	32
2.5.6 Bomenbeheersplan 2003	32
2.5.7 Openluchtkerk en heraanleg paden rondom het kasteel volgens advies brandweer, 2005	32
2.5.8 Rapport: Hof Le Paige in Herentals: kansen voor natuur en erfgoed, 2014	33
2.5.9 Bomenonderzoek, 2016	33
2.5.10 Eerste dringende beheerwerken in kader van het beheersplan, 2017-2018	34

3. INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND	37
3.1 Archeologisch erfgoed (vastgestelde archeologische zone Herentals - ID I40033)	37
3.1.1 Algemene beschrijving en ruimtelijke context	37
3.1.2 Toelichting erfgoedelementen	37
3.1.2.1 Oudste stadsontwikkeling (of titel relict en oudste stadsontwikkeling)	37
3.1.2.2 Versterking met vesten	39
3.2 Landschappelijk erfgoed (beschermd monument Kasteel Hof Le Paige: park - ID 5977)	45
3.2.1 Algemene beschrijving	45
3.2.2 Toelichting erfgoedelementen	49
3.2.2.1 Kleine Nete	49
3.2.2.2 De Vesten	51
3.2.2.3 Lusthof	53
3.2.2.4 Arboretum	55
3.2.2.5 Engelse landschapstuin	63
3.2.2.6 Engelse parkarchitectuur	87
3.2.2.7 Recente toevoegingen	99
3.2.2.8 Knelpunten: verwildering, veiligheid en dood hout	101
3.3 Bouwkundig erfgoed (beschermd monument Kasteel Hof Le Paige: landhuis, ID 5409)	103
3.3.1 Funderingen, kelders	103
3.3.1.1 Funderingen	103
3.3.1.2 Kelders	105
3.3.2 Gevels	109
3.3.3 Daken, torens	111
3.3.4 Buitenschrijnwerk	113
3.3.5 Interieurs	115
3.3.5.1 Niveau 000	115
3.3.5.2 Niveau +450	127
4. ERFGOEDWAARDEN	131
4.1 Methodiek koppeling erfgoedwaarden via synoptische tabellen	131
4.1.1 'Slordige' beschermingsbesluiten	131
4.1.2 Tijdslagen en ruimte vormen de leidraad	131
4.1.3 Extra waarden, integrale benadering	131
4.2 Synoptische tabel archeologisch en landschappelijk erfgoed	132
4.3 Synoptische tabel parkarchitectuur	134
4.4 Synoptische tabel bouwkundig erfgoed	136

5. BEHEERSVISIE EN DOELSTELLINGEN	139
5.1 Beheersvisie archeologisch en landschappelijk erfgoed	139
5.1.1 Archeologisch waardevolle zone	139
5.1.2 Stadsgezicht: beleving van de erfgoedcluster aan de Kleine Nete	139
5.1.3 Le Paige: strategische positie voor de stad Herentals	140
5.1.4 Welkom in Le Paige: behoud door ontwikkeling	141
5.1.5 Leesbaar maken van de tijdslagen	141
5.2 Beheersdoelstellingen archeologisch en landschappelijk erfgoed	142
5.2.1 Het park integraal beschouwen als archeologisch waardevol	142
5.2.2 Ecologische corridor langs de Kleine Nete	142
5.2.3 Uitbouwen van een stedelijke waterfront	142
5.2.4 Le Paige, onderdeel van het Vestenpark	143
5.2.5 Het lusthof, het (eiken) hart van Le Paige	143
5.2.6 De Engelse landschapsstijl als keurmerk	144
5.2.6.1 ZEN-erfgoed	144
5.2.7 Welkom in Le Paige!	145
5.2.7.1 Hefbomen voor het park:	145
5.2.7.2 Open erfgoed	145
5.3 Synoptische tabel beheersvisie en doelstellingen archeologisch en landschappelijk erfgoed	148
5.4 Beheersvisie bouwkundig erfgoed	150
5.4.1 Behoud van het monument:	150
5.4.2 Toegankelijkheid:	150
5.5 Beheersdoelstellingen bouwkundig erfgoed, uitgangspunten:	151
5.5.1 Maatschappelijke nuttige bestemming wenselijk voor het behoud van het monument	151
5.5.2 Respect voor de erfgoedwaarden van het domein en het kasteel op zich alsook voor alle tijdslagen	151
5.5.3 Motivatie van de bestemming: geen aantasting van de erfgoedwaarden	151
5.5.4 Onderzoek naar zwerfruimte	151
5.5.5 Juridische randvoorwaarden:	154

6. MAATREGELEN	155
6.1 Beheermaatregelen archeologisch erfgoed	155
6.1.1 Aandacht voor kenniswinst	155
6.1.2 Aandacht voor zichtbaar en onzichtbaar archeologisch bodemarchief	155
6.2 Beheermaatregelen landschappelijk erfgoed	156
6.2.1 Beheereenheden	156
6.2.2 Synoptische tabel beheermaatregelen landschappelijk erfgoed	168
6.2.3 Toekomstbeelden beheermaatregelen	170
6.2.4 Fasering beheermaatregelen landschappelijk en archeologisch erfgoed	180
6.2.4.1 Behoud – prioritair	180
6.2.4.2 Uitwerking van de beheersvisie:	180
6.2.4.3 Lijst timing maatregelen en vrijstelling toelating	181
6.3 Beheermaatregelen bouwkundig erfgoed, kasteel	183
6.3.1 (Her-)bestemming	183
6.3.2 Maatregelen:	183
6.3.2.1 Dringende maatregelen:	183
6.3.2.2 Periodiek onderhoud:	184
6.3.2.3 Synoptische tabel beheermaatregelen bouwkundig erfgoed	186
7. OPVOLGING EN EVALUATIE	188
7.1 Opvolging archeologie en landschap	189
7.1.1 Rapportering	189
7.1.2 Opvolgingstraject	189
7.2 Opvolging en evaluatie kasteel	190
7.2.1 Rapportering:	190
7.2.2 Opvolgingstraject:	190
8. EXTRA TOEVOEGINGEN	191
8.1 ZEN-erfgoed	192
8.2 Open erfgoed	194
8.3 Bibliografie	196
8.4 Voetnotenlijst	199
8.5 Figurenlijst	200
8.6 Bijlagen	203

INLEIDING

Aanleiding en doel van het beheersplan

De stad Herentals neemt het initiatief tot de opmaak van een beheersplan voor de beschermde site 'Kasteel Le Paige met park'. Het kasteel zelf is een architecturaal pareltje uit 1892, het park rondom het kasteel dateert van 1806 en is hiermee het oudste park van de stad.

Na het overlijden van de laatste erfgename Maria Verstappen (weduwe van Le Paige) in 1976 werd het domein overgedragen aan de Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw van Herentals. Eerst huurde de stad het kasteel via vzw Ter Vesten maar omwille van fiscale redenen huurt de stad al sinds enkele jaren rechtstreeks van de Kerkfabriek.

In 1985 werden de eerste dringende werken uitgevoerd aan het kasteel en in de periode 1997-1999 werd het kasteel prachtig gerestaureerd. Momenteel zijn nieuwe dringende onderhoudswerken nodig, het pleisterwerk komt hier en daar los door waterlekken en vier van de steunpalen van het torentje blijken rot.

Sinds de jaren '80 werd het domein als arboretum opengesteld. Het was een periode waar meer aandacht ging naar het kasteel en niet naar het park. Er waren enkele dringende onderhoudswerken zoals het ruimen van de vijver, heraanleg paden etc ...

Het rapport van de milieuraad uit 2014 diende als alarmbel voor de staat van de tuin. Dit rapport werd opgemaakt door Jos Gysels (voormalig directeur Natuurpunt – momenteel bestuurslid RLKGN) en Hans Vermeulen. Het is een belangrijk basisdocument voor dit beheersplan, in het rapport staan de grootste knelpunten en heel wat aanbevelingen.

Het park zou de groene toegang naar de stad moeten zijn maar ligt momenteel ver verscholen aan de Nederrij tussen de Ring, Kleine Nete en het spoor. Het park is door het gebrek aan onderhoud erg verloederd en verwilderd. Zowel het arboretum, de paden als de vijver zijn letterlijk dichtgegroeid. Ook de monumenten zoals het paviljoen en het bruggetje over de vijver verdienen een grondige opknabbeurt.

Ruim twintig jaar na de restauratiewerken aan het kasteel is het tijd voor een beheersplan voor kasteel én de tuin. Het beheersplan laat toe om de beheerswerken aan het kasteel en het park uit te voeren.

Leeswijzer: beheersplan + annex

Er zijn ook heel wat plannen en initiatieven waarmee de nodige afstemming vereist is zoals het ontwerpend onderzoek van de Provincie Antwerpen en de plannen van het Ziekenhuis en de Kerkfabriek. Deze plannen hebben namelijk een grote impact en invloed op de toekomstige inrichting én beheer van het kasteel en domein. Zo hangt het legaat van de laatste erfgename als een zwaard van Damocles boven het beschermde kasteel. Het legaat voorziet immers om een kerk te

maken van het kasteel en eventueel om een kerk herop te richten, daarmee bestaat er nog steeds een conflict tussen legaat en de bescherming (ondanks de aanleg van een openluchtkerk in 2005).

Omdat er meerdere partijen betrokken zijn bij het beheersplan is de opdracht (gaandeweg) uitgebreid. Met de verschillende betrokken partijen worden alle initiatieven en projecten besproken.

Er zijn heel wat potenties voor het meer openstellen van het domein én het kasteel voor inwoners en toeristen. Zo is er in de stadskrant van Herentals een oproep gedaan naar nieuwe ideeën voor het park en kasteel.

Al deze informatie zou het beheersplan onnodig zwaar maken. Het beheersplan dient ook te worden opgemaakt volgens de richtlijnen van 18/09/2017. Vandaar zal in de 'Annex' alles worden opgenomen qua **planningscontext, ruimtelijk onderzoek, ontwikkelings- en herbestemmingskansen** voor het **kasteel en de tuin**. Onder hoofdstuk 5 worden enkele zaken samengevat die relevant zijn i.v.m de te nemen beheermaatregelen, voornamelijk elementen uit andere beleidsdoelstellingen (zoals ook gevraagd volgens de richtlijn). Dit ruimer onderzoek wordt door de stad en RLKGN verder gezet na opleveren van het beheersplan, najaar 2018 en voorjaar 2019.

— — projectgrens beheersplan Le Paige

< figuur 4: kaart luchtfoto grootschalig 2013-2015 (schaal 1 / 1.000)

I. IDENTIFICATIE

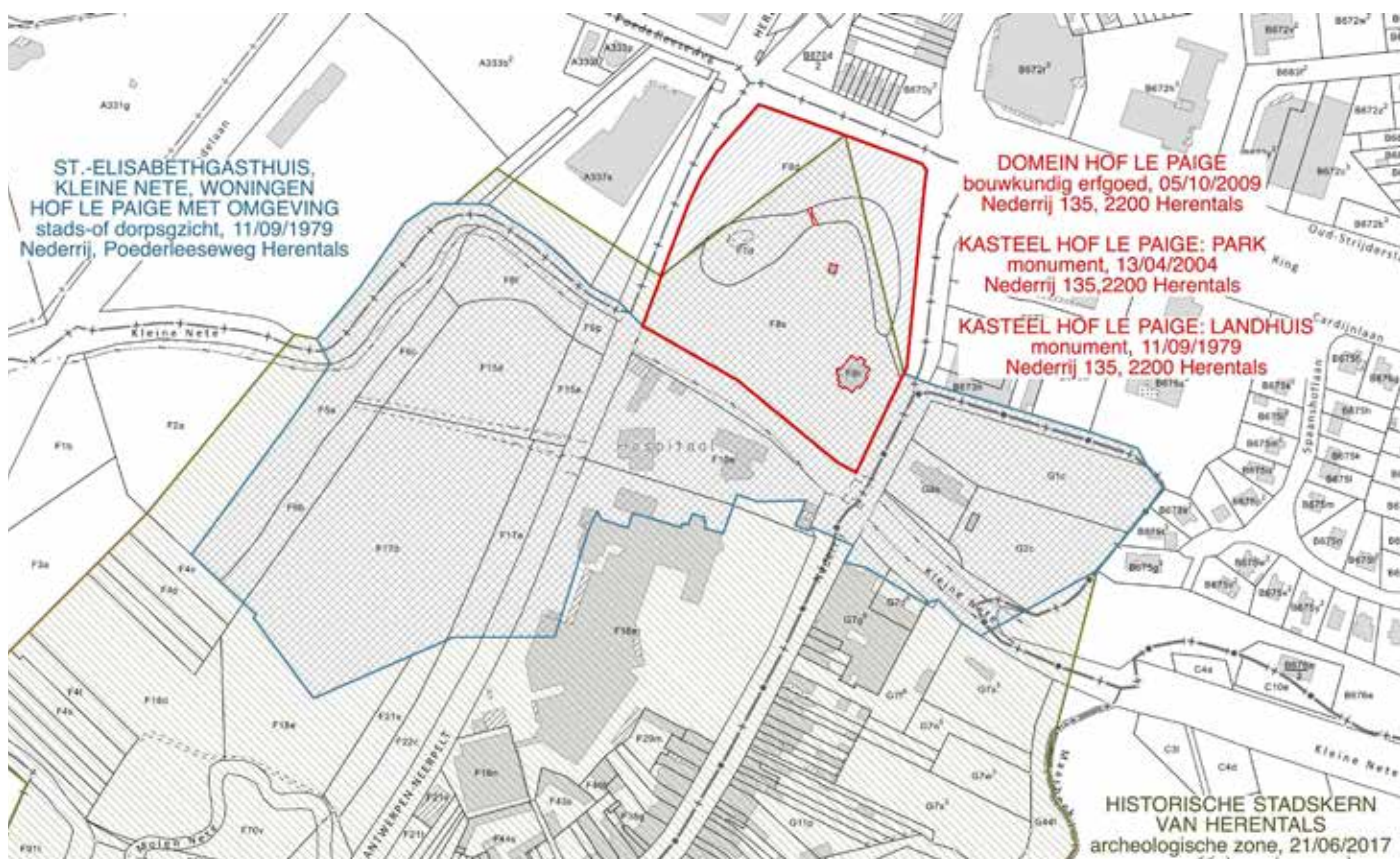
I.1 Identificatie onroerend erfgoed

Identificeer het onroerend erfgoed: benaming, adres, kadasternummer(s), datum en inhoud beschermingsbesluit, beschermingsstatuut (archeologische site, cultuurhistorisch landschap, monument, stads- of dorpsgezicht).

1.1.1 Overzicht

Er gelden verschillende beschermingen op het domein en de omgeving:

- Het domein Le Paige maakt deel uit van
 - de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Herentals en van stads- en dorpsgezicht
 - de beschermde stads- en dorpsgezichten
 - * Sint-Elisabethgasthuis, Kleine Nete, woningen met tuinen en stadsomwalling
 - * Hof Le Paige met omgeving
- Het kasteel Le Paige is
 - vastgesteld als bouwkundig erfgoed
 - beschermd als monument
- Het park is beschermd als monument

figuur 5: overzicht beschermingen domein Le Paige

< figuur 6: zicht op een deel van het historisch centrum met centraal de ziekenhuissite en bovenaan domein Le Paige - luchtfoto Ludo Verhoeven
architect Herman Adriaensens ism Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete en Kempens Karakter - iov stad Herentals

1.1.2 Vastgestelde archeologische zone

Historische stadskern van Herentals

ID: 140033

Administratieve gegevens: AZ-project historische stadskernen (bureauonderzoek, inventarisatie: 2010 - 2014)

De gehele Historische stadskern van Herentals is vastgesteld als archeologische zone.

Deze vaststelling is geldig sinds 21-06-2017.

De vastgestelde archeologische zone omvat de hele 'Cuype' van Herentals. Dit komt overeen met de historische stadskern vanaf het einde van de 16^e eeuw en zoals ze staat afgebeeld op kaartmateriaal van de 17^e eeuw. Voor de afbakening is gebruik gemaakt van de 19de eeuwse kadasterkaart met de buitenzijde van de aanwezige historische versterkingen als grens. Binnen deze zone zijn momenteel vooral (archeologisch verkregen) gegevens voorhanden over de stedelijke occupatiegeschiedenis van de stad tot aan de industriële revolutie.

Alle andere beschermingen die verder in dit hoofdstuk worden opgesomd, vallen geheel of gedeeltelijk binnen de vaststelling als archeologische zone.

Relevantie mbt het domein, kasteel en de tuin:

- Het kasteeldomein Le Paige is aangelegd op en rond de 16de eeuwse stadsomwalling van Herentals en valt dus deels binnen de vastgestelde Historische stadskern van Herentals.
- De vijver van het kasteel is één van de vooruitspringende vijf bastions / oude schansen als verdedigingslinie van de stad. De vier andere punten zijn ook nog goed zichtbaar op kaart of luchtfoto en in mindere mate op het terrein.
- De stadsomwalling bestond grotendeels uit aarden wallen met een gracht aan de voet. De Vesten zijn in het algemeen niet meer herkenbaar en/of duidelijk als geheel. Dit is ook het geval in het park Le Paige.
- In de naamgeving en toponiemen komen de Vesten nog veel voor: namelijk het Kasteel Le Paige heeft ook de naam kasteel Ter Vesten en verwijst naar ligging op de Vesten. Verder zijn er nog de Molenvest, Nonnenvest, Begijnvest ...

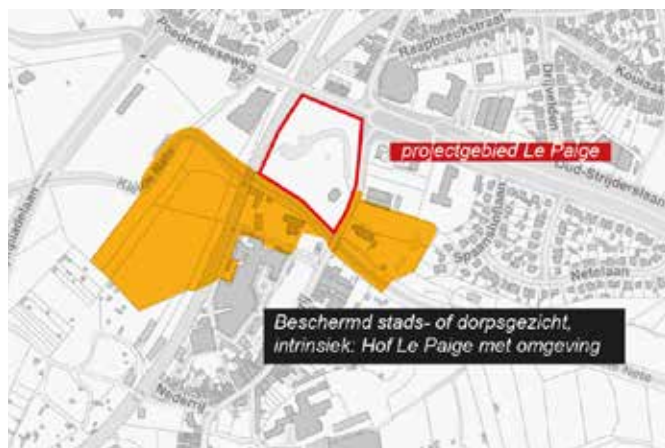
figuur 7: historische stadskern als archeologische zone

- De meest opvallende relictten zijn ongetwijfeld de twee - nog bewaarde - stadspoorten, de Begijnvest (onderdeel van bescherming stads- of dorpsgezicht Begijnhof met omgeving) en de Nonnenvest (beschermd als monument). Dit zijn de laatste restanten van de middeleeuwse, volledig beplante, aarden stadsomwalling. Het is één van de weinig resterende voorbeelden van een dergelijk verdedigingsstelsel (<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/301174>)

Meer info: <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/140033>

figuur 8: beschermd stads- of dorpsgezicht Sint-Elisabethgasthuis, Kleine Nete, woningen met tuinen en stadsomwalling

figuur 9: beschermd stads- of dorpsgezicht Hof Le Paige met omgeving

1.1.3 Beschermd stads- of dorpsgezichten, intrinsiek

Sint-Elisabethgasthuis, Kleine Nete, woningen met tuinen en stadsomwalling

ID: 5410

Administratieve gegevens:

- 4.02/13011/103.1
- OA002002
- Beschermsbesluit: 11-09-1979, ID 1324

Beschrijving:

Het beschermd stadsgezicht omvat het Sint-Elisabethgasthuis, de restanten van de stadsomwalling in een meander van de Kleine Nete en de woningen aan de overzijde van de Kleine Nete, namelijk het Hof Le Paige en de herberg in neotraditionele stijl met de omringende tuinen.

De zuidelijke afbakening van het stadsgezicht loopt door het domein van het Sint-Elisabethgasthuis en wordt begrensd door de noordzijde van de ziekenhuisvleugel van 1938. Aan de westzijde van de spoorlijn loopt de grens meer zuidelijk om de beboste percelen ten zuiden van de stadsomwalling te omvatten en aan de noordwestelijke zijde tot de overkant van de Kleine Nete te reiken. Ten noorden maken het Hof Le Paige met omringend park, waarin de vijver een restant van de stadsomwalling vormt, en aan de overzijde van de Nederrij de herberg deel uit van het stadsgezicht, net als het deel van de Kleine Nete aan de zuidzijde van de tuin rond de herberg.

Meer info: <https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/5410>

Hof Le Paige met omgeving

ID: 5412

- Administratieve gegevens:
- 4.02/13011/104.1
- OA002005
- Beschermsbesluit: 11-09-1979, ID 1324

Beschrijving:

Het beschermd stadsgezicht omvat het Sint-Elisabethgasthuis, de restanten van de stadsomwalling in een meander van de Kleine Nete en de woningen aan de overzijde van de Kleine Nete, namelijk het Hof Le Paige en de herberg in neotraditionele stijl met de omringende tuinen.

De zuidelijke afbakening van het stadsgezicht loopt door het domein van het Sint-Elisabethgasthuis en wordt begrensd door de noordzijde van de ziekenhuisvleugel van 1938. Aan de westzijde van de spoorlijn loopt de grens meer zuidelijk om de beboste percelen ten zuiden van de stadsomwalling te omvatten en aan de noordwestelijke zijde tot de overkant van de Kleine Nete te reiken. Ten noorden maken het Hof Le Paige met omringend park, waarin de vijver een restant van de stadsomwalling vormt, en aan de overzijde van de Nederrij de herberg deel uit van het stadsgezicht, net als het deel van de Kleine Nete aan de zuidzijde van de tuin rond de herberg.

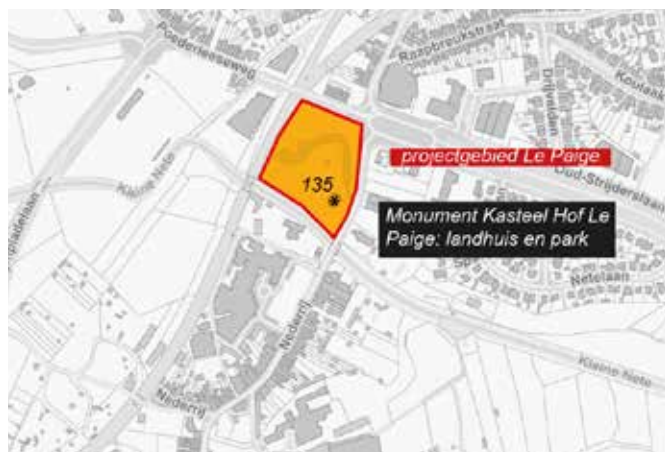
Waarden

De omgeving van het Hof Le Paige is beschermd als stadsgezicht omwille van het algemeen belang gevormd door de: historische waarde

Meer info: <https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/5412>

figuur 10: bouwkundig erfgoed Domein Hof Le Paige

figuur 11: beschermde monumenten Kasteel Hof Le Paige: landhuis en park

1.1.4 Bouwkundig erfgoed

Domein Hof Le Paige

ID: 47122

Administratieve gegevens:

- Adrescontrole Herentals (adrescontroles: 27-11-2006 - 27-11-2006).
- Inventarisatie Herentals (geografische inventarisatie: 01-01-2001 - 31-12-2001).

Het kasteel is vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Deze vaststelling is geldig sinds 05-10-2009.

Meer info: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/47122>

1.1.5 Beschermde monument

Kasteel Hof Le Paige: landhuis

ID: 5409

Administratieve gegevens:

- 4.01/13011/109.1
- OA001988
- Beschermingsbesluit: 11-09-1979, ID 1324

Beschrijving

De bescherming als monument betreft het landhuis Hof Le Paige in neo-Vlaamserenaissance-stijl uit 1892.

Waarden

Hof Le Paige is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de:

- historische waarde
- artistieke waarde

Meer info: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/5409>

figuur 12: foto van het herkenningsteken kasteel als monument

Kasteel Hof Le Paige: park

ID: 5977

Administratieve gegevens:

- 4.01/13011/130.1
- OA003228

Beschermingsbesluit: 13-04-2014, ID 4203

Beschrijving

De bescherming als monument omvat het park rond het Hof Le Paige te Herentals met tuinhedden, toegangspoort, ijskelder, tuinpaviljoen en ijzeren brug. Het kasteel Hof Le Paige werd reeds beschermd als monument bij koninklijk besluit van 11 september 1979 en maakt geen deel uit van de bescherming van het park (dit wil zeggen dat de beschermingsbesluiten los van elkaar staan, wijzigingen aan het ene besluit hebben dus niet automatisch gevolg op het andere besluit).

Waarden

Het kasteelpark Le Paige is beschermd als monument omwille van het algemene belang gevormd door de:

- historische waarde, wetenschappelijke waarde
- Het park rond het kasteel Le Paige vormt het oudste deel van een domein dat werd aangelegd door Henri Le Paige, voormalig burgemeester van Herentals (1836-1848). Het betreft een vrij gesloten, kleinschalige lusttuin in een schilderachtige landschappelijke stijl, vermoedelijk aangelegd circa 1820-1830, tot op heden gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan plantensoorten.
- In de tuin werden restanten van de vroegere stadsomwalling geïntegreerd, te weten de vestwal, heuvel en het vestwater van de schans aan de "Leege" of Benedenpoort.
- Complementair aan de lusttuin werd in een latere fase een arboretum met een uitgebreide, botanisch waardevolle verzameling van inheemse en uitheemse boomsoorten aangeplant, waarvan het grootste deel bewaard is.
- Tevens is de typisch 19de-eeuwse parkarchitectuur behouden, te weten een paviljoen in pittoreske stijl met bewaarde decoratieve muurschilderingen en een ijzeren brug over de vijver met in de balustrade de initialen van de 19de-eeuwse bouwheer verwerkt. Aan de zijde van de Nederrij maken het ijzeren hekwerk en de toegangspoort, opgehangen aan stenen pijlers, stilistisch harmoniërend met het kasteel integrerend deel uit van het historische geheel.

Meer info: <https://inventaris.onroerendergoed.be/aanduidingsobjecten/5977>

1.2 Afbakening en gegevens beheersplan

1.2.1 Kadaster

Kleur op een kadasterplan de afbakening in waarvoor beheersplan wordt opgemaakt, eventueel met aanduiding van verschillende onderdelen; aanduiding van schaal en N-pijl.

Het domein omvat 3 kadastrale percelen en 2 kadastrale gebouwen gelegen aan de Nederrij 135, 2200 Herentals.

- Gemeente: Herentals
- Afdeling: 1
- Sectie: F
- Percelen
 - F7d: Vijver (3.041,724 m²)
 - F8d: Noordelijk deel park (6.808,132 m²)
 - F9s: Zuidelijk deel park (10.494,316 m²)
- Gebouwen
 - F9l: Paviljoen (18,921 m²)
 - F9r: Kasteel (239,417 m²)

1.2.2 Eigenaar

Geef de gegevens van de eigenaar, (indien van toepassing) de huurder, erfpachthouder, gebruiker ...

Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw Herentals is de eigenaar en heeft de eigendommen bekomen via een legaat (met als verplichting het kasteel om te vormen tot kerk en eventueel een nieuwe kerk op te richten in plaats van et kasteel).

- Adres: Lichtaartseweg 5, 2200 Herentals
- Contactpersonen: Denie Avonds en Frans Nuyts.

Het domein wordt momenteel rechtstreeks door de stad Herentals gehuurd van de Kerkfabriek, waarmee een erfpachtovereenkomst werd gesloten.

- Adres: Augustijnenlaan 30, 2200 Herentals
- Tel. 014-28 50 50
- Contactpersoon: Nick Verhoeven, cultuur/gebouwenverantwoordelijke Le Paige - Diensthoofd cultuur en toerisme

1.2.3 Opdrachtgever en ontwerper

Geef ook de gegevens van de opdrachtgever en ontwerper weer

De opdrachtgevers zijn de afgevaardigden van de stad Herentals, namelijk Mien Van Olmen, Nick Verhoeven en Stefan Jacobs.

Het ontwerpteam:

- Architect Herman Adriaenssens ism
- Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete (RLKGN): Bas Van der Veken, Wim Debaene, Els Oostvogels, Hanne Govaers en Tom Snoeckx
- Kempens Karakter (KK): Jeroen Janssens, Ellen Van de Velde, Thomas Ceusters

Zie colofon voor meer gegevens.

TIMING LE PAIGE		streefdatum is 30 juni 2018 (voor de zomer 2018)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
maand	weeknummer	juli '17	27	28	29	30	31	aug	sept	okt	nov	dec	jan '18	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	juli																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
FASEN																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
			STAP 1 - INVENTARISATIE EN ANALYSE																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
			STAP 2 - KNPUNTEN EN VISIE																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
			STAP 3 - TOETSING KNPUNTEN EN VISIE																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
			STAP 4 - UITVERKEN BEHEERSPLAN																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
OVERLEG	projectgroep	X									X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

1.2.4 Participatie en communicatie

Als er meerdere eigenaars/gebruikers betrokken zijn bij het beheersplan wordt hier beknopt vermeld hoe de participatie en communicatie zijn verlopen.

De studie gaat uit van co-creatie en een geïntegreerde aanpak met veel betrokken partners die samenwerken aan een gedragen beheersplan, volgende groepen worden onderscheiden:

Projectgroep

Deze groep wordt gevormd door enerzijds de opdrachtgevers en ontwerpers. Deze groep komt ongeveer maandelijks samen om het verloop van het beheersplan te bespreken.

Werkgroep

In het procesverloop is het belangrijk om de lokale stakeholders en hogere overheden te betrekken: Agentschap Onroerend Erfgoed, Agentschap Natuur en Bos, Provincie Antwerpen, vzw Ter Vesten, Kerkfabriek ... dit is noodzakelijk omdat deze partijen het uiteindelijke beheersplan zullen moeten goedkeuren en/of uitvoeren.

Per fase is er een werkgroep voorzien. In de eerste fase is dit analyse van het kasteel en quick scan van het domein en een rondgang met de bespreking van knelpunten en kansen. In de tweede fase worden de eerste beheersdoelstellingen gepresenteerd dat in werkgroepjes zal worden afgetoetst. In de derde fase worden deze beheersdoelstellingen verder verfijnd en in de laatste en vierde fase verder geconcretiseerd naar een actieplan.

Zie bijlage voor de presentaties en verslagen van de werkgroepen

Klankbordgroep

De klankbordgroep geeft advies over het beheersplan, dit zijn de stedelijke adviesraden zoals de cultuurraad, milieuadviesraad, GECORO, jeugdraad en seniorenraad. Het college van burgemeester en schepenen en de gemeenteraadscommissie vormen de bredere groep van stakeholders.

Publiekswerking: bezoekers en bewoners

Op geregelde tijdstippen wordt de opmaak van het beheersplan bekendgemaakt, onder andere op

13/11/2017: reportage RTV over de opmaak van het beheersplan en de eerste beheerwerken

01/01/2018 ideeënoproep stadskrant Herentals om ideeën aan te leveren aan het ontwerpteam

27/03/2018 artikel GVA

22/08/2018 artikel landschapsmagazine RLKGN

23/08/2018 artikel GVA

07/10/2018: Netedag in Le Paige over kasteel en vallei van de Kleine Nete (infostanden, rondleidingen ...)

Zie bijlage voor enkele artikels

De opmaak van het beheersplan loopt over een periode van een jaar, verdeeld in vier fasen. Hierbij een overzicht van de voornaamste mijlpalen zoals terreinbezoeken, overlegmomenten en presentaties.

Fase 1: inventarisatie en analyse

04/07/2017: startvergadering, planning en proces

12/09/2017: terreinbezoek met Jos Gysels

15/09/2017: projectgroep

10/10/2017: werkgroep 1

22/11/2017: projectgroep + Provincie Antwerpen en ontwerpers BRUT/LAMA, Kerkfabriek ivm ontwerpend onderzoek in de vallei van de Kleine Nete en het kleinstedelijk gebied Herentals

23/11/2018: inventarisatie RLKGN

15/12/2017: projectgroep + Kerkfabriek, Landexplo ivm legaat en ontwikkelingsplannen

15/01/2018: projectgroep + AZ Herentals ivm uitbreiding en parkeerprobleem

Fase 2: knelpunten en visie

08/03/2018: bilateraal overleg AOE ivm waardering landschappelijk erfgoed

16/03/2018: projectgroep + Levuur ivm onderzoek museum beleid Herentals

23/03/2018: werkgroep 2

Fase 3: toetsing knelpunten en visie

17/05/2018: projectgroep + AOE + vzw Ter Vesten

03/06/2018: projectgroep

22/08/2018: gemeenteraadscommissie

23/08/2018: werkgroep 3

Fase 4: uitwerken beheersplan

31/08/2018: indienen beheersplan pré-advies

18/09/2018: adviezen adviesraden

21/09/2018: bespreking Agentschap Onroerend Erfgoed

08/10/2018: indienen definitief beheersplan

2. HISTORISCHE NOTA

Dit hoofdstuk let zich toe op het achterhalen en begrijpen van de verschillende fasen in de ontwikkeling van het goed.

Hier wordt beschikbare informatie over de historie van het betreffende goed samengevat en met bronvermelding weergegeven. Indien ondergrondse resten rechtstreeks verband houden met de erfgoedwaarden, is het aangewezen dit ook duidelijk mee te nemen in dit hoofdstuk.

Indien onvoldoende relevant materiaal voor het beheer van het goed beschikbaar is, kan archief- en literatuuronderzoek of archeologisch vooronderzoek bijkomende informatie opleveren. Ook hier dient dit beperkt te worden. Uitgebreid onderzoek dat geen verband heeft met de te nemen beheersmaatregelen (zoals eigendoms- of bewonersgeschiedenis) is niet nodig.

Dit hoofdstuk kan in de meeste gevallen beperkt worden tot twee à vijf pagina's (excl. beeldmateriaal). Indien meer informatie beschikbaar is, worden de relevante zaken eruit geselecteerd.

Het domein heeft vanaf 1147 heel wat verschillende gedaanten gehad. In de volgende pagina's wordt er dieper op ingegaan, maar hier al een tijdslijn en een algemeen overzicht en van de verschillende en wijzigende bestemmingen van het domein:

1147

Eerste nederzetting binnen de eerste stadsomwalling

1147 tot eind 16de eeuw: het domein maakt mee deel uit van de eerste nederzetting ten noorden van de Kleine Nete (villa nova) binnen de eerste stadsomwalling

eind 16de eeuw

Domein behoort tot de tweede stadsomwalling

Eind 16de eeuw tot eind 18de eeuw
Het domein krijgt een militaire functie en behoort tot de teruggedrongen tweede stadsomwalling.

- vooruitspringende bastions

18de eeuw

- versterking wordt omgevormd tot halve maan

figuur 14: tijdslijn domein Le Paige

2.1 Voorgeschiedenis terrein (voor II47)

Van de oudste geschiedenis van het terrein – van de prehistorie tot en met de volle middeleeuwen – is tot vandaag weinig of niets bekend. Niet uit documenten noch uit archeologisch onderzoek. Sinds 2004 zijn er enkele kleine archeologische ingrepen gebeurd en zien we sinds de intrede van de Malta-archeologie het aantal (kleinschalige) onderzoeken in de regio stijgen, maar zonder relevante gegevens voor domein Le Paige of de historische binnenstad zelf¹.

¹ Loket.onroerendergoed.be. Geraadpleegd in januari 2018.

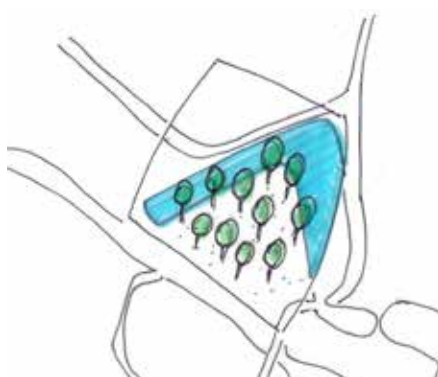
Dat de nabije omgeving menselijke activiteit gekend heeft in de pre-stedelijke periode staat ondertussen vast. Zo zijn er enkele honderden meter ten oosten van het domein en buiten de grenzen van de historische stad tientallen stenen artefacten gemeld waaronder schrabbers en stekers in vuursteen of kwartsiet². Uit de metaaltijden zijn er vindplaatsen bekend ten westen van het Blossopark³ en in het zuiden van de stad⁴. Voor de Romeinse periode tasten we nog grotendeels in het duister en uit de vroege middeleeuwen kennen we enkel de vermelding van Louis Stroobant. Hij beschrijft een Karolingische urn die gevonden is ter hoogte van de Lakenhalle in het centrum van de stad⁵.

² Vondst door amateurarcheoloog Wim Vervoort in 2005. CAI-nummer 100110. Bron: cai.onroerendergoed.be. Geraadpleegd in januari 2018.

³ Verschillende toevallsvondsten op en rond de terreinen van Sport Vlaanderen. CAI-nummers 100704 en 102024. Bron: cai.onroerendergoed.be. Geraadpleegd in januari 2018.

⁴ Op basis van mondelinge informatie van Marleen en Jan de Beenhouwer van FODIO – januari 2018.

⁵ Bauwens-Lesenne M. 1965. Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in de provincie Antwerpen (vanaf de vroegste tijden tot aan de Noormannen). Oudheidkundige repertoria reeks A. Volume 6. P. 67.

begin 19de eeuw

einde 19de eeuw

jaren '80 tot nu

Domein in eigendom van familie Le Paige

1775 tot 1976

- ontmanteling militaire functie
- eerste aanplant van eiken op het domein

- bouw van het kasteel, eerst als buitenverblijf met parkaanleg lusttuin, later een permanent woonhuis met Engelse landschapstuin
- laatste erfgename, mystiek legaat en bescherming

Openstelling van het kasteeldomein

Jaren '80 tot heden

- plan arboretum
- restauratie kasteel
- dringende werken vijver en paden
- sterke verruigging park
- eerste beheerwerken in kader van het beheersplan

2.2 Eerste nederzetting (villa nova) binnen de eerste stadsomwalling (1147 tot eind 16de eeuw)

Een eerste vermelding van de stad is er in 1147-1150 wanneer de nederzettingkern ten noorden van de Kleine Nete wordt vermeld.⁶ Deze kern groeide vanuit economische activiteit en heette 'villa nova'. Het domein Le Paige situeert zich in dezelfde regio. Al eerder (datum voor ons nog onbekend) was er ten zuiden van de Kleine Nete een nederzettingkern ontstaan rondom de Sint-Waldetrudiskerk die in handen was van het kapittel van reguliere kanunnikessen van Bergen. Hun eigendom zou teruggaan op een vroegmiddeleeuws villadomein⁷ 'villam de Hernehals' dat zij als onverdeeld allodium in handen hadden kregen.⁸

De twee kernen worden door Hendrik I, Hertog van Brabant aan het begin van de 13e eeuw samengevoegd tot één stad: Herentals. Dit verklaart de langgerekte vorm van de latere stad. Later die eeuw zal er vooral in het noorden van de stad sterk ingezet worden op ontwikkeling. Het Elisabethgasthuis, net ten zuiden van domein Le Paige, en het oude Begijnhof, ten noordoosten van domein Le Paige, zijn daar twee goede voorbeelden van. De grens van de volmiddeleeuwse stad lag ten noorden van domein Le Paige. De oprichting van de stad houdt ook in dat men het recht heeft om een stadsomwalling te bouwen, wanneer die voor het eerst effectief werd gerealiseerd is onbekend.⁹

De kaart van Jacob van Deventer uit 1550 geeft een goed beeld van de oudste stedelijke situatie. De eerste omwalling ligt een stuk ten noorden van domein Le Paige en bestond vermoedelijk louter uit een gracht en een aarden omwalling begroeid met struikgewas of voorzien van een houten schutsel of palissade¹⁰. De 1^e echte omwalling van de stad komt er tussen 1380 en 1420. In die periode verschijnen in de historische literatuur ook de oudste vermeldingen van de stenen poortgebouwen: de Bovenpoort als eerste in 1389. In het noorden van de stad zijn er de Nederpoort, de Bospoort en de Florispoort, die ten noordwesten van domein Le Paige stond, op de plaats waar nu het terrein van AVEVE ligt.¹¹

⁶ De Kattenberg in het noorden van de stad en ten westen van domein Le Paige maakt deel uit van de versterking van Herentals en was één van de drie bastions in het noorden van de stad. De hypothese dat deze plek teruggaat op een feodale motte uit 9e of 10e eeuw dient nog verder onderzocht te worden. Goris J.-M. 2017. Historische nota met betrekking tot de evolutie van de stedelijke omwalling van Herentals. Historisch Jaarboek van Herentals XXVI. P. 135.

⁷ Misschien zit hierin een link met de urn beschreven door Louis Stroobant.

⁸ Van Iseghem K. 2005. Een stuk Herentalse stadsomwalling opgegraven. Noodonderzoek. Historisch Jaarboek van Herentals XIV. P. 7.

⁹ Cools J. 1999. Uit het verleden van de Bovenpoort en de Zandpoort, de twee bewaarde Herentalse stadspoorten. Historisch Jaarboek van Herentals IX. Pp. 49-51.

¹⁰ Pluys R. 2005. Tweehonderd jaar fortificaties te Herentals (1576-1775). Historisch Jaarboek van Herentals XIV. Pp. 27-29.

¹¹ Goris J.-M. 2017. Historische nota met betrekking tot de evolutie van de stedelijke omwalling van Herentals. Historisch Jaarboek van Herentals XXVI. Pp. 136-140.

figuur 15: Jacob van Deventer (1550-1665)

2.3 Teruggedrongen tweede stadsomwalling (eind 16de eeuw tot eind 18de eeuw)

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog is het niet bepaald rustig in de streek. De Spanjaarden verwoesten eind 16^e eeuw onder andere het oude begijnhof¹². De locatie van domein Le Paige krijgt het dus hard te verduren. Ten gevolge daarvan worden heel wat gebouwen in 'villa nova' of 'Nieuwland' verlaten of afgebroken zoals bijvoorbeeld de Floris- en de Bospoort en de resten van het verwoeste begijnhof.¹³ Men geeft het noordelijke deel van de stad op en plooid de versterking terug tot aan de Kleine Nete, zoals ze op jonger kaartmateriaal staat afgebeeld. Hier wordt een nieuwe versterking opgetrokken met vooruitspringende bastions en schansen in aarde met daarvoor een gracht. Deze versterking loopt doorheen domein Le Paige waar vandaag nog restanten van het bolwerk herkenbaar zijn in de tuin. Tot en met de 18^e eeuw zijn deze versterkingen in gebruik en worden ze in meerdere en soms in mindere mate onderhouden. Denk daarbij aan het ruimen van de vesten en het snoeien van de begroeiing om de wal.¹⁴

¹² Historische stadskern van Herentals. Vastgestelde archeologische zone. Bron: inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140033. Geraadpleegd in december 2017.

¹³ Goris J.-M. 2017. Historische nota met betrekking tot de evolutie van de stedelijke omwalling van Herentals. *Historisch Jaarboek van Herentals XXVI*. P. 140. Pluys R. 2005. *Tweehonderd jaar fortificaties te Herentals (1576-1775)*. *Historisch Jaarboek van Herentals XIV*. Pp. 29-51.

¹⁴ Pluys R. 2005. *Tweehonderd jaar fortificaties te Herentals (1576-1775)*. *Historisch Jaarboek van Herentals XIV*. Pp. 51-55.

figuur 17: Le Polme (1601-1700) situering van domein Le Paige

figuur 16: restanten bolwerk in de tuin: vooruitspringend bastion en schansen met daarvoor een gracht (foto 23/11/2017)

2.4 Domein in eigendom van familie Le Paige (1775 tot 1976)

Begin 18de eeuw vestigde een tak van de familie Le Paige de Bar, afkomstig uit het Franse Lorraine, zich in Herentals. Dokter François-Thomas Le Paige is de eerste generatie Le Paige in Herentals en werd poorter in 1726. Het is zijn nakomeling Jean Baptist Le Paige die cijnsrechten verkreeg op de stadsomwalling van de hertogelijke stad.¹⁵

De volledige familiegeschiedenis is als bijlage opgenomen

2.4.1 Eind 18de eeuw: ontmanteling van de vesten en ingebruikname als domein

Vanaf 1775 komt het domein in bezit van familie Le Paige die er dan 200 jaar lang eigenaar van zal zijn. Jean Baptist Le Paige¹⁶ kreeg toen het recht via een octrooi (op 14 juli 1775 om precies te zijn) van de Staten van Brabant om een stuk vestingsgrond, de halve maan uit het koninklijke domein, 300 Herentalse roeden (ca. 1 ha) groot, bij zijn bezittingen te voegen en in gebruik te nemen¹⁷.

Het domein ging bij erfenis over naar de volgende generaties.

¹⁵ Hof Le Paige in Herentals: kansen voor natuur en erfgoed" J. Gysels & H. Vermeulen, 10 dec. 2014, p3

¹⁶ Jean Baptist Manasses le Paige de Bar (1731-1801) tweede generatie Le Paige in Herentals, rentmeester (1767-1768), burgemeester (1773-1774) en president-schepen (1791-1792).

¹⁷ Herentalse Geschiedkundige kring V.Z.W.: "De oorsprong van het domein Ter Veste (Le Paige) te Herentals gaat terug tot 1775", Dr. J.-M. Goris, Historisch Jaarboek VIII, 1998, pag. 5-14, Volgens Dr. J.-M. Goris "kan er weinig twijfel over bestaan dat Jean Baptist Le Paige als rentmeester van de stad (het hoogste ambt in de magistraat) via de relaties die hij in de kringen van de Staten van Brabant bezat, dit hoogste bestuurlijk gezagsorgaan van het hertogdom ertoe wist te bewegen, om te zijnen gunste het stuk grond waarop later het kasteel Le Paige zou gebouwd worden, te vercijnzen."

figuur 18: Ferraris (1771-1778)

2.4.2 Begin 19de eeuw: dertig eiken, start van het arboretum

Josse Jean François Le Paige¹⁸ plantte in 1806 (op 21 november 1806 om precies te zijn) 30 eiken op het domein, bij de geboorte van zijn eerstgeborene, Henri Jean-Marie Le Paige¹⁹.

In de periode 1820-1830 startte Henri Le Paige met de eigenlijke aanleg van het park met ook een aantal uitheemse bomen, o.a. verworven door schenkingen van missionarissen.²⁰ Dit is de start van het arboretum.

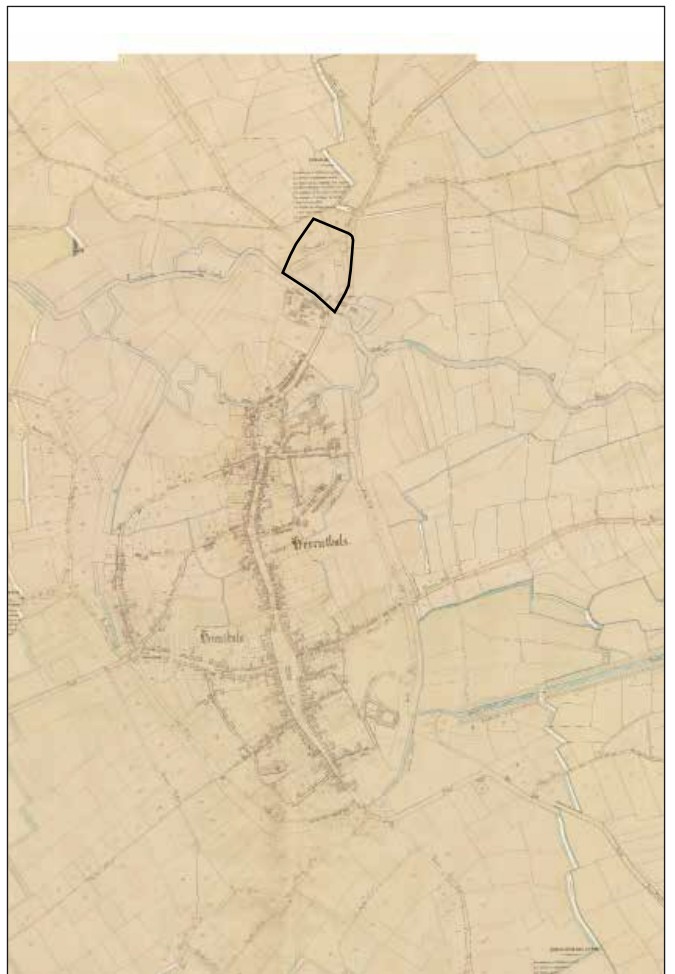
Tussen 1830 en 1890 is er weinig geweten over het domein.

Opmerkelijk is dat na 1830 het domein eigendom is van de familie Le Paige.

18 Josse Jean François Le Paige (advocaat en vrederechter)

19 Henri Jean-Marie Le Paige (latere burgemeester van Herentals 1836-1848)

20 "Hof Le Paige in Herentals: kansen voor natuur en erfgoed" J. Gysels & H. Vermeulen, 10 dec. 2014

figuur 19: Atlas der buurtwegen, Popp (1841)

2.4.3 Einde 19de eeuw: kasteel als buitenverblijf, parkaanleg lushof

Het Paviljoen op de heuvel is het oudste gebouw van het park (1836) en werd vermoedelijk gebruikt als ijskelder en uitkijkpost voor de geplande spoorlijn Antwerpen – Gladbach. Na de verdere aanleg van de spoorweg naar Turnhout en de hiermee verbonden heraanleg van de uitvalswegen, is het park omstreeks 1890 uitgebreid door grondaankoop en grondruil.

Het is in deze periode dat Remi Le Paige²¹ het kasteel in neo-Vlaamse-renaissancestijl als buitenverblijf liet oprichten, in 1892 om precies te zijn.

Er zijn sterke aanwijzingen dat Pieter Jozef Taeymans de architect was. Hij was namelijk bekend en werkzaam in Herentals en hij ontwierp andere woningen voor de familie en een gelijkaardig pand in de Nederrij 19 te Herentals. In de voorgevel is de inscriptie "TUIMANS ARCHT" gevonden, vermoedelijk werd in het plaatselijke dialect Taeymans als Tuimans uitgesproken.

Eind 19de eeuw volgt dan de eigenlijke parkaanleg en uitbreiding met koetshuis met stallen aan overkant straat Nederrij.

De gronden worden in de akte omschreven als lushof met bomen, houtgewas, paviljoen, visvijver en grond daaraan. Een lushof wordt klassiek afgeschermd van de buitenwereld, het is vooral voorkomend bij buitenverblijven, met als doel om te verpozen. Een lushof wordt ook wel een Hof van Eden 'hortus conclusus' of omsloten tuin genoemd. Kenmerkend voor een lushof en is namelijk de afsluiting van de omgeving met toegangspoorten en een ijzeren hek, maar ook hoge bomen, meestal exoten zijn typisch. Net als een maaiveld bedekt met bloemen, narcissen en dichte struikpartijen met bv. rhododendrons en een streng onderhoud om natuur na te bootsen. Deze kenmerken komen allemaal terug in het kasteeldomein Le Paige.

Op de postkaart van omstreeks 1900 is de oudste aanplant met zomereiken aan de binnenzijde van de vijver goed zichtbaar. In het overige deel van het park, aan de buitenzijde van de vijver, is er nog geen aanplant. Het Paviljoen en ook het kasteel staan nog volledig vrij zonder beplanting. De kaart uit 1884 bevestigt het onderscheid tussen binnen- en buitenzijde van de vijver.

²¹ Remigius Joannes Baptist Le Paige (o.a. gemeenteraadslid, provincieraadslid ...)

figuur 20: MGI (1884)

figuur 21: voorgevel kasteel (en rechts Paviljoen) omstreeks 1900

figuur 22: inscriptie kasteel

2.4.4 Voor WO II, kasteel als woonhuis en verdere aanleg park in Engelse landschapsstijl

Ongeveer 40 jaar na de bouw van het kasteel werd het een permanent woonhuis. Vanaf toen heeft Henri Le Paige, veel gewerkt in het park. Hij deed nieuwe aanplantingen en verkleinde de vijver omdat de toevoer van water uit de Kleine Nete was verminderd. Daardoor verdween het eilandje in de vijver.²²

Het lusthof is in deze periode verder geëvolueerd naar een Engelse landschapstuin. Kenmerkend hiervoor zijn de kronkelende paden, doorzichten en vista's, bomen- en struikengroepen (clumps), een centrale vijver en follies zoals de brug over de vijver en het Paviljoentje op de heuvel.

Het is in deze periode dat ook de brug verschijnt. De brug is zichtbaar op de kaart van 1907 en de eerste foto's van de brug zijn van omstreeks 1913.

Op de postkaarten van 1905, 1913 en 1914 is de dichte aanplant met struikengroepen rondom de vijver goed zichtbaar. Ook verschijnen er aanplantingen aan de buitenzijde van de vijver, er ontstaat een vrij dichte begroeiing. Zo is het Paviljoen op de voormalige schans niet meer zichtbaar.

Op de foto uit 1929 van de voorgevel van het kasteel is de beplanting rondom het kasteel duidelijk geëvolueerd, zo is het Paviljoen verderop in het park niet meer zichtbaar.

²² "Hof Le Paige in Herentals: kansen voor natuur en erfgoed" J. Gysels & H. Vermeulen, 10 dec. 2014, p3

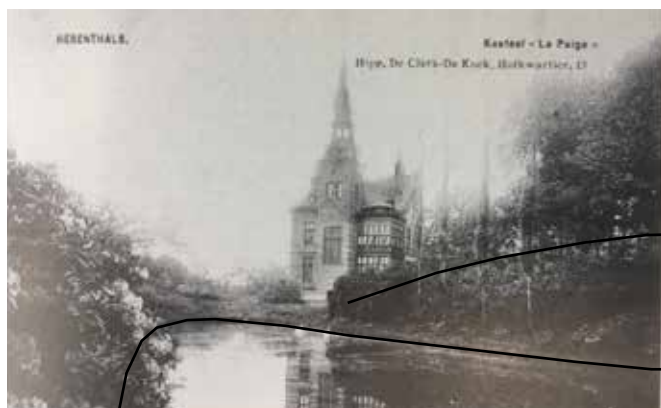
figuur 24: MGI (1907)

figuur 25: voorgevel kasteel 1929

figuur 26: postkaart, tuin met brug en dak Paviljoen, in de verte Kasteel (1914)

figuur 23: postkaart, tuin met vijver (1905)

figuur 27: postkaart, tuin met vijver en brug (1913)

2.4.5 Jaren '70, laatste erfgename, legaat en beschermd monument

Maria Verstappen, de weduwe van Hubert Le Paige²³, is de laatste erfgename van de Le Paiges. Zij verbleef tot aan haar overlijden op 30 juli 1976 en droeg op 8 januari 1979 het domein over aan de Kerkfabriek O.-L.-Vrouw bij mystiek legaat onder de bindende voorwaarde om "het goed om te vormen tot een kerk en indien dit niet mogelijk is een kerk op te richten op zijn plaats."²⁴

Om afbraak te verhinderen is het kasteel sinds KB van 11 september 1979 beschermd.

Op de kaart van 1951 is het park in deze periode duidelijk verder ontwikkeld. De uitbouw van een pad rondom de vijver en een centraal pad dwars over het domein langs de brug is af te lezen. De wandelbrug geeft toegang tot een van de mooiste doorzichten in de rondgang.

Het reguliere beheer door een private tuinman is gestopt toen het goed in 1976 werd vererfd. Sindsdien is de toestand van het landschappelijk erfgoed (maar even goed een deel van het bebouwd erfgoed) zeer sterk achteruitgegaan.²⁵

figuur 28: MGI (1951)

23 *Hubert Le Paige (1874-1951) advocaat*

24 *KB. Van 8 januari 1979*

25 *"Hof Le Paige in Herentals: kansen voor natuur en erfgoed" J. Gysels & H. Vermeulen, 10 dec. 2014, p1*

2.5 Openstelling van het kasteeldomein (jaren '80 tot heden)

Het conflict tussen bescherming en legaat had een onbestemd/ongebruikt gebouw en een onbeheerd park tot gevolg. In 1997-1999 volgde de grondige restauratie van het kasteel en in 2005 was er de inwijding van de openluchtkerk om aan het legaat te voldoen. Sinds de overname van het domein in de jaren '70 door de Kerkfabriek OLV en later de stad is er onvoldoende of onaangepast beheer van de tuin, er is een sterke verruiging van de parkstructuur en verval van de bouwkundige en landschappelijke erfgoedelementen.

2.5.1 Plan arboretum, 1980

In 1980 nam de plantsoendienst van de stad Herentals het initiatief tot het inventariseren van de soorten die het arboretum vormen. De brochure omvat een plan met nummering en lijst van deze bomenverzameling (73 soorten en variëteiten). Deze bijzondere variëteiten en parkbomen zijn aangeplant in de 19de eeuw als onderdeel van de Engelse landschapstuin. Naast deze arboretumbomen wordt het bomenbestand van Le Paige bepaald door de oudste aanplant van zomereiken (1806), de vermoedelijk latere aanplant van bomengroepen in de parkrand bij aanleg van de spoorlijn (voornamelijk linde, esdoorn, plataan), en de recentere natuurlijke opslag.

Dit plan is het eerste beschikbare plan van het park dat de bijzondere collectie veteranenbomen in kaart brengt, het is daardoor een goede referentie voor het uitstippelen van toekomstige parkbomenbeheer en parkherstel.

Het arboretumplan is bijgevoegd als bijlage.

2.5.2 Dringende werken Kasteel, 1985

De kerkfabriek laat dringende instandhoudingswerken uitvoeren in 1985-1986. Onder meer door het conflict tussen legaat en beschermingsbesluit, worden verdere restauratiewerken niet aangevat.

2.5.3 Voorstel voor een project i.k.v. GNOP, 1997

Natuur & landschap vzw werkt een project uit voor het arboretum en het inrichten van een bezoekerscentrum in het Kasteel Le Paige. Het project wordt maar gedeeltelijk gerealiseerd, dit door de openstelling van de kelder van Le Paige, en uitvoeren van enkele dringende beheerwerken in het park.

figuur 29: Plan arboretum, 1980

2.5.4 Grondige restauratie Kasteel, 1997-1999

Op initiatief van V.Z.W. Ter Vesten wordt het kasteel volledig gerestaureerd met goedkeuring en restauratiepremie van Monumenten en Landschappen. Het achterstallig beheer van het park en prieel stond eveneens gepland, maar zijn toen niet tot uitvoering gebracht.

2.5.5 Dringende werken vijver en paden, 1999

Met beperkte middelen werden toch een aantal beheerwerken in het park opgenomen in kader van het gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP). Zo werd de vijver in het voorjaar van 1999 geruimd. Het slib en organisch materiaal werden afgevoerd. In deze perioden werden ook de paden verhard. De omheining in betonplaten werd vervangen door het huidige hekwerk. Aan de kant van de spoorweg kwam een lage omheining in hout.

2.5.6 Bomenbeheersplan 2003

Er werd een visuele boomcontrole uitgevoerd in het park door boomverzorging Jo Van Bouwel. Daarbij werden 49 risicobomen geregistreerd. Het beheer is deels uitgevoerd.

De lijst van de boomveiligheidscontrole is bijgevoegd als bijlage.

2.5.7 Openluchtkerk en heraanleg paden rondom het kasteel volgens advies brandweer, 2005

Om aan het legaat te voldoen werd in 2005 een openluchtkerk ingericht in het park met een altaar en zitbanken: de “groene kathedraal”. Jaarlijks worden er enkele erediensten gehouden.

Ook zijn er in 2005 rondom het kasteel de paden heraangelegd in kasseien en kunststoffen grasnetten zodat de brandweer heel het kasteel kan bereiken in geval van nood of brand.

figuur 30: openluchtkerk (foto 04/07/2017)

2.5.8 Rapport: Hof Le Paige in Herentals: kansen voor natuur en erfgoed, 2014

In december 2014 werd door Jos Gysels en Hans Vermeulen een kansenrapport opgemaakt voor Hof Le Paige. Dit document vormt een relevante bron voor het beheersplan. De focus van het beheersplan ligt op het versterken van de natuur- en erfgoedwaarden en schetst het potentieel van het park als onderdeel van de stedelijke groenstructuur en stapsteen in de Netevallei. Het rapport geeft een sterke voorzet richting parkherstel en kansen voor een beter beheer.

Het rapport is bijgevoegd als bijlage.

figuur 31: Rapport Hof Le Paige in Herentals: kansen voor natuur en erfgoed (Jos Gysels en Hans Vermeulen), 2014

2.5.9 Bomenonderzoek, 2016

De stad geeft de opdracht om een bomenbeheersplan te laten opmaken voor Le Paige. Het beheersplan richt zich op het arboretum en probleembomen en het bevat een boomveiligheidscontrole, een beheersvisie en een pakket aan maatregelen per boom.

Het beheersplan houdt rekening met vier aspecten:

- veiligheid
- esthetiek en belevingswaarde
- levensverwachting en toekomstige ontwikkelingen
- ecologie

Het beheersplan geeft, 36 jaar na de eerste inventaris van het arboretum in 1980, opnieuw een stand van zaken van deze bijzonder bomencollectie: 18 bomen zijn verdwenen. 2 bomen vereisen, om veiligheidsredenen, een ecologische velling, 6 bomen vragen nader onderzoek en 29 bomen vereisen een specifieke snoei.

Het bomenbeheersplan voor de 49 risicobomen uit 2003 werd in dit plan ook aan een nieuwe controle onderworpen. Een gedetailleerde evaluatie van deze bomen is opgenomen.

Beheersvisie bomenbestand

- Op het volledige domein is sprake van een onderhoudsachterstand, dit zorgt voor uitval en een minder aantrekkelijk parkbeeld
- Ongewenste zaailingen van vooral esdoorn en Amerikaanse eik, plaatselijk ook beuk, vormen concurrentie voor de oudere park- en arboretumbomen.

Per zone wordt in dit document een beheersvisie uitgewerkt, deze worden geïntegreerd in en getoetst aan de beheersvisie van dit beheersplan.

Het rapport is bijgevoegd als bijlage.

figuur 32: Rapport Bomenonderzoek 2016

2.5.10 Eerste dringende beheerwerken in kader van het beheersplan, 2017-2018

Om inzicht in de toestand en structuur van het park te verkrijgen werd bij de opmaak van het beheersplan een eerste reeks van beheerwerken geformuleerd. De werken verliepen in samenspraak met de stuurgroep en de bevoegde agentschappen en werden uitgevoerd door Natuurwerk:

- Vrijstellen en verwijderen van klimop op het prieel in kader van de opmeting
- Verwijderen van opslag en onderbegroeiing, met afvoer, in de zone van de vesten met heuvel en prieel.

Het resultaat geeft opnieuw uitzicht op de oorspronkelijke vesten, de heuvel en het prieel, de parkstructuur en de Engelse landschapsstijl worden weer voelbaar.

De foto's geven een beeld van de situatie van voor en na de beheerwerken.

figuur 35: vrijstellen van Paviljoen en zone vesten met heuvel en vijver, 2017-2018

figuur 33: beeld van voor de beheerwerken aan de vijverrand (september 2017)

figuur 34: beeld van na de beheerwerken aan de vijverrand - sneeuwkllokjes profiteren meteen van het beheer (maart 2018)

figuur 36: beeld vroeger (1914) - rhododendron massief

figuur 37: beeld van voor de beheerwerken (september 2017) - rhododendron massief gaat op in algemene begroeiing en opslag

figuur 38: beeld van na de beheerwerken (november 2017) - rhododendron is weer vrijgezet

3. INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND

Hier wordt een basis aangereikt om later uitspraken te kunnen doen over noodzakelijke beheersmaatregelen. Er wordt geen gedetailleerde inventarisatie verwacht, noch een uitgebreide diagnosesnota. De toestand kan in een eerste stap d.m.v. een algemene beschrijving gegeven worden. Daarna worden de verschillende erfgoedelementen toegelicht en geïllustreerd.

Een inventaris van bestaande recente verstoringen van het bodemarchief citernes, stookolietanks, ...) kan nuttig zijn bij een goed met archeologische erfgoedwaarde.

Bij grote(re) erfgoedsites is een weergave op plan wenselijk. Een actuele fotoreportage vormt een onderdeel van dit hoofdstuk.

Bestaande opmetingsplannen volstaan; nieuwe opmetingen zijn niet noodzakelijk. Indien geen opmetingsplan voorhanden is, kan gewerkt worden met een luchtfoto, kadasterplan of schematisch grondplan in combinatie met een fotoreportage.

Eventuele cultuurobjecten zijn op te nemen in de inventaris van de erfgoedelementen. Voor elk roerend erfgoed dat als cultuurobject wordt beschouwd, wordt een motivering gegeven. Hiervoor kan de fiche gebruikt worden die op de website van het agentschap ter beschikking staat. Enkel voor de objecten die als cultuurobject aanvaard worden, is het nodig om de fiche aan het beheersplan toe te voegen.

3.1 Archeologisch erfgoed (vastgestelde archeologische zone Herentals - ID 140033)

3.1.1 Algemene beschrijving en ruimtelijke context

Uit archeologische bronnen is geen informatie gekend over het domein Le Paige. Het domein maakt deel uit van de vastgestelde archeologische zone van Herentals (ID 140033). De verwachting dat de bodem binnen deze zone heel wat archeologische informatie bevat is groot. Als grens voor deze zone wordt de buitenzijde van de 17^e eeuwse vestenstructuur gebruikt die doorheen het domein Le Paige loopt. Ook het terrein daarbuiten, met name de parkrand van het domein, herbergt mogelijk nog heel wat archeologische informatie over het oudste verleden van de stad aangezien tot en met het einde van de 16de eeuw deze zone binnen de stadsmuren lag. We vermoeden op deze locatie een economische of ambachtelijke wijk van de stad die werd opgegeven na de Spaanse verwoestingen in 1578.

3.1.2 Toelichting erfgoedelementen

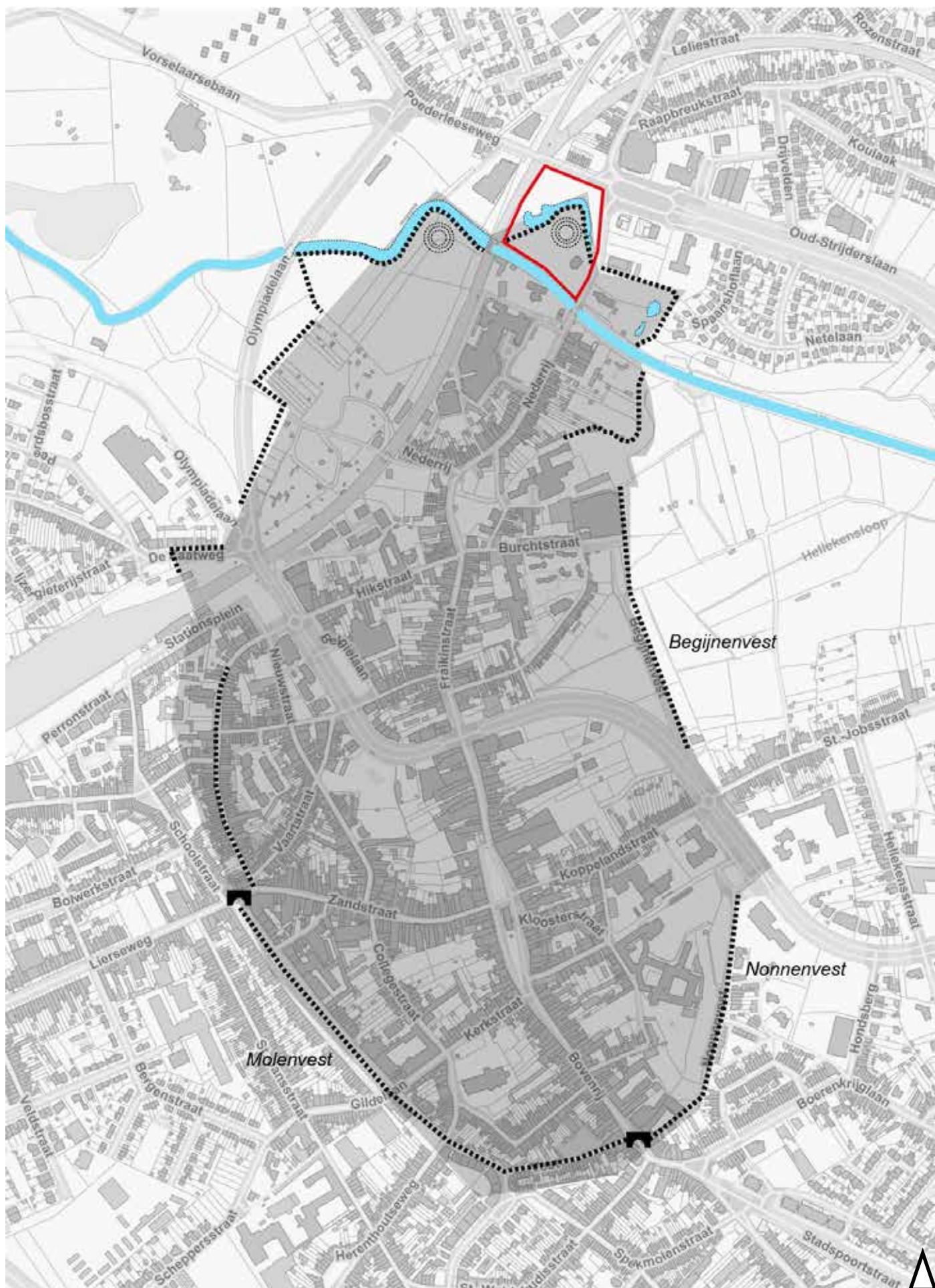
3.1.2.1 Oudste stadsontwikkeling (of titel relict en oudste stadsontwikkeling)

Op het terrein verwachten wij sporen van de stadsontwikkeling die dateren tussen de 12^e eeuw en het terugplooiën van de omwalling op het einde van de 16^e eeuw. Hiervan zijn nog geen elementen vastgesteld op het terrein zelf, maar ze worden wel verwacht in de bodem.

< figuur 39: eerste stadsomwalling en aanduiding gebied Le Paige

figuur 40: Jacob van Deventer (1550-1665)

3.1.2.2 Versterking met vesten

Zoals al verder ook aangekaart bij de inventarisatie van het landschappelijk erfgoed (zie 3.2.2.2) zijn de vesten uit de 16^e eeuw nog zichtbaar aanwezig op het terrein. Je moet hiervoor het terrein zelf betreden en van dichtbij bekijken. De tuin onttrekt deze structuur aan het zicht. Zeker wanneer er blad aan de bomen staat. Restanten van zowel de gracht als van het bastion zijn nog aanwezig op het domein. Deze structuren maken deel uit van de tweede, 17^e eeuwse, omwalling van de stad.

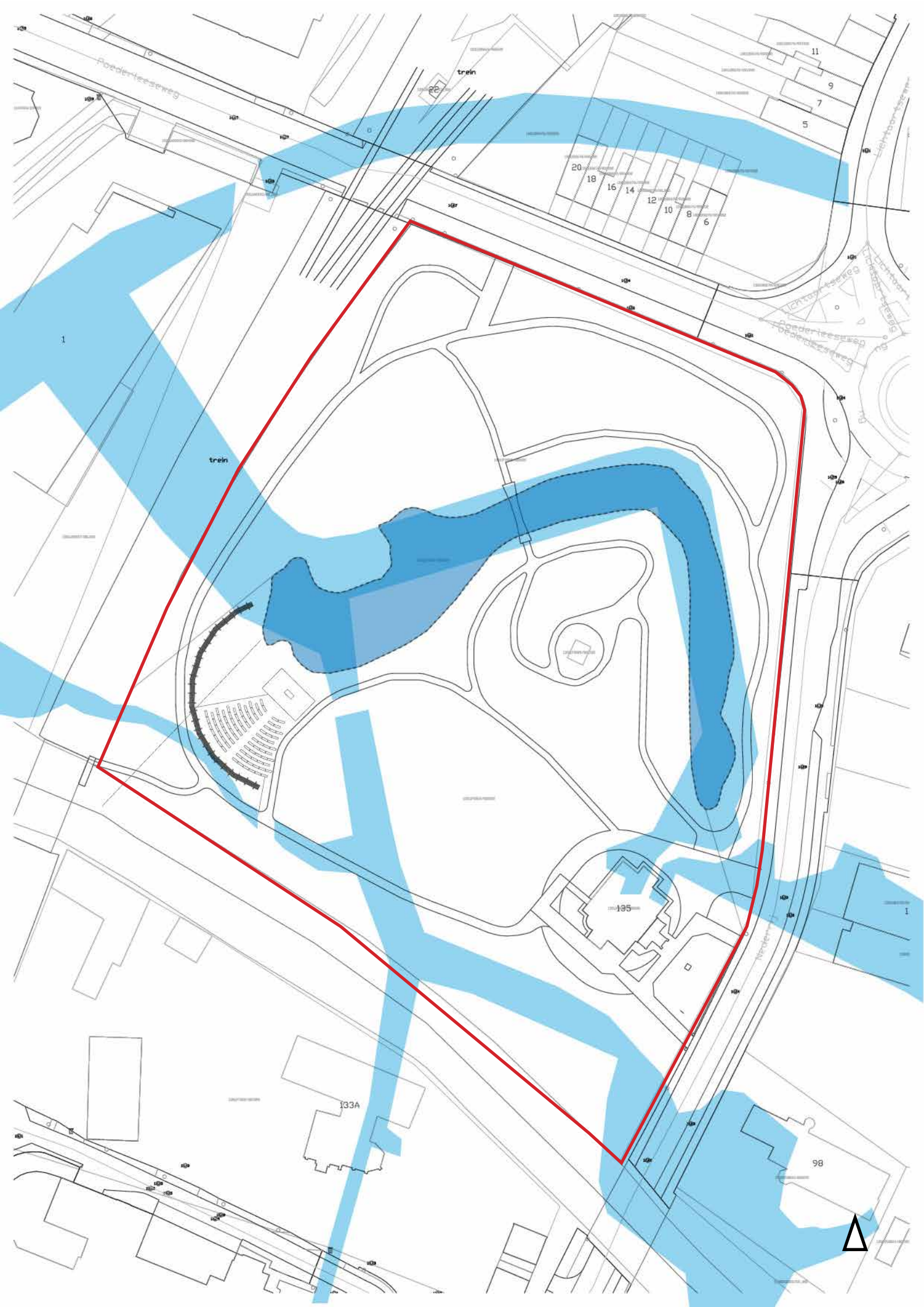
figuur 42: Le Polme (1601-1700) situering van domein Le Paige

figuur 43: Ferraris (1771-1778)

figuur 44: Atlas der buurtwegen, Popp (1841).

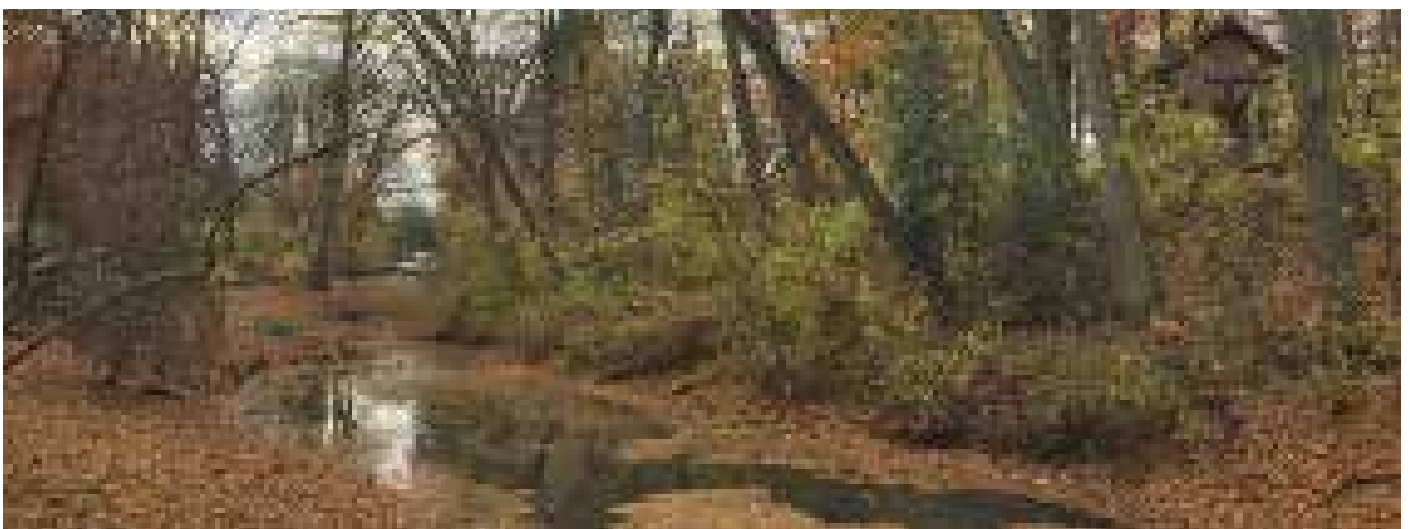
3.1.2.2.1 Gracht

De parkvijver (zie ook 3.2.2.5.1) is een relict van de gracht omheen één van de noordelijke bastions. Uit historische stadsdocumenten blijkt dat meermaals opdracht is gegeven om de grachten te ruimen (zoals bijvoorbeeld in 1621). De gracht van de vesten werd gevoed door de Kleine Nete, de andere stadsgrachten en het grondwater. Door het hoogteverschil in de stad was het nodig om verschillende constructies te realiseren zodat de grachten niet droog vielen. Pluys²⁶ vermeld in zijn onderzoek een sluis op de Kleine Nete ter hoogte van de waterval en de vistrap die het water kon omleiden langs het huidige koetshuis, onder de Nederpoortbrug naar het bastion ter hoogte van domein Le Paige. Via een daudaeme of dwarsdijk werd het water afgeremd en sloot het weer aan op de Kleine Nete. Over de Kleine Nete lag op die plek een brug om de wallen aan weerszijden van de rivier te verbinden. Op termijn is de gracht afgesneden geraakt van de rest van de vesten en uiteindelijk ook van de wateraanvoer vanuit de Kleine Nete en is er de vijver zoals we hem vandaag kennen.

26 Pluys R. 2005. *Tweehonderd jaar fortificaties te Herentals '1576-1775). Historisch Jaarboek van Herentals XIV.*

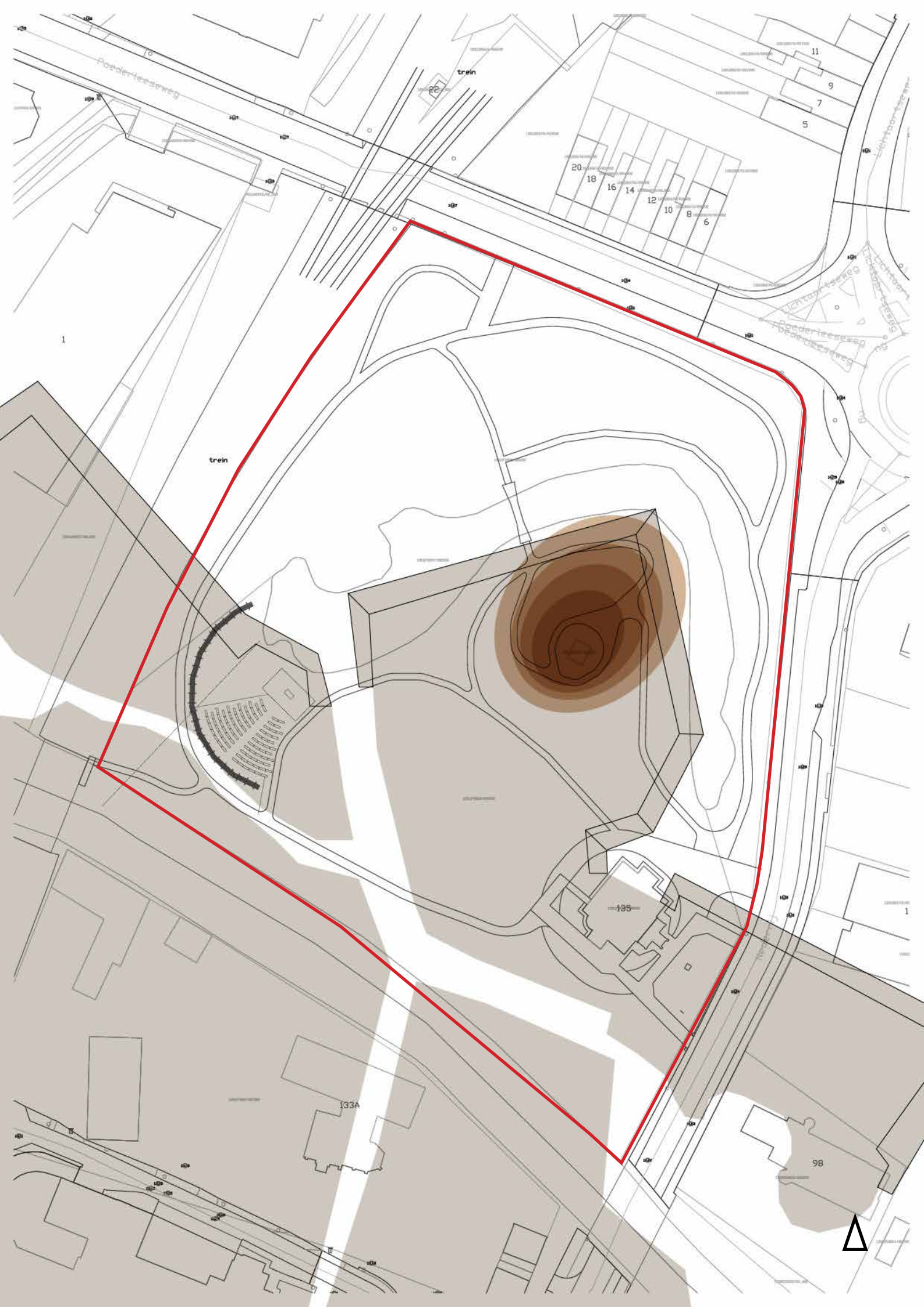

figuur 47: Le Polme (1601-1700) situering van domein Le Paige

figuur 45: vijver (foto's 23/11/2017)

< figuur 46: projectie grachten volgens kaart Le Polme (1601-1700) en huidige situatie (schaal 1/1.000)

3.1.2.2.2 Bastion

De heuvel waarop nu het paviljoen staat is een relict van het vooruitspringende bastion dat op het eind van de 16e eeuw, vermoedelijk tussen 1578 en 1579, op deze locatie werd aangelegd. In de omgeving van het Elisabethgasthuis heeft een kanon gestaan op één van de bolwerken. Of dit het bastion aan Le Paige is, weten wij op dit moment niet met zekerheid. Het verval van het bastion als verdedigingselement werd al ingezet in de 18e eeuw. Het weiderecht op de gronden werd verpacht. Begrazing gebeurde er met schapen en eventueel ook koeien en paarden. Het bastion heeft lang niet meer het vijfhoekig volume uit die tijd en is vermoedelijk bij de aanleg van de tuin en de bouw van het paviljoen sterk aangepast.

figuur 49: Le Polme (1601-1700) situering van domein Le Paige

In de middeleeuwen en de nieuwe tijd onderhield men deze constructies om hun verdedigende functie en werden ze doorgaans vrijgemaakt van begroeiing. Maar na het in onbruik raken van de vesten werden ze meer en meer opgeslorpt in het landschap totdat ze in de 19^e eeuw opgingen in de landschapstuin van domein Le Paige. De link met andere delen van de vesten is niet meer op het terrein waarneembaar. Vandaag is er wel de historisch gegroeide interactie tussen de aanwezige bebouwing en vegetatie enerzijds en de oude verdedigingsstructuren anderzijds. Beiden met hun eigen erfgoedwaarde.

Naar deze relict, gracht en bastion, is nog geen archeologisch onderzoek gedaan.

figuur 47: heuvel met Paviljoen (foto 23/11/2017)

3.2 Landschappelijk erfgoed (beschermd monument Kasteel Hof Le Paige: park - ID 5977)

3.2.1 Algemene beschrijving

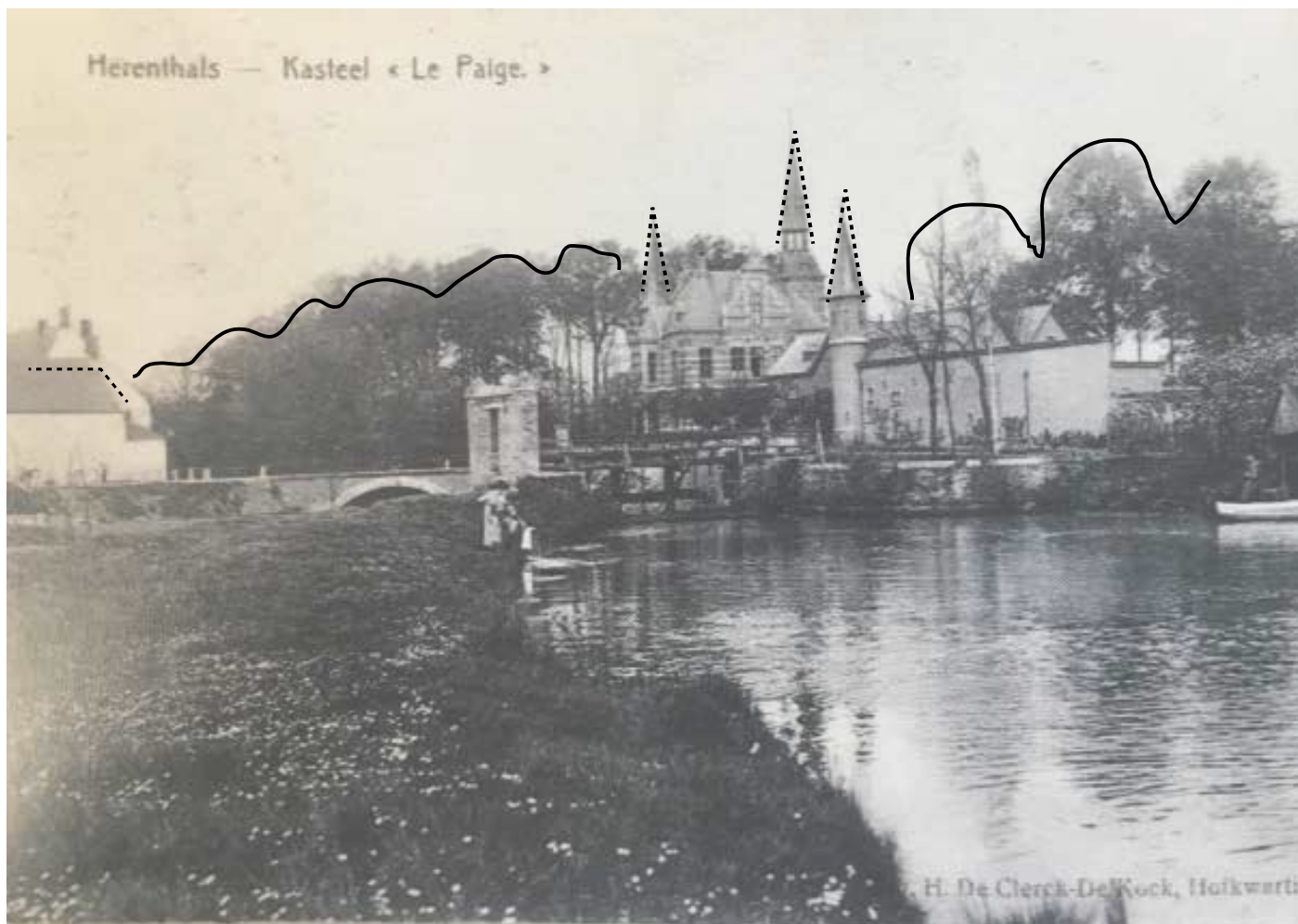
Het kasteelpark Le Paige geniet een integrale bescherming als monument (ID 5977). Het park in Engelse landschapsstijl gelegen langsheen de Kleine Nete en ontwikkeld rondom de restanten van een 16de eeuwse stadsomwalling vormt intussen een bijzonder stuk publiek groen voor de stad Herentals.

Diagnose

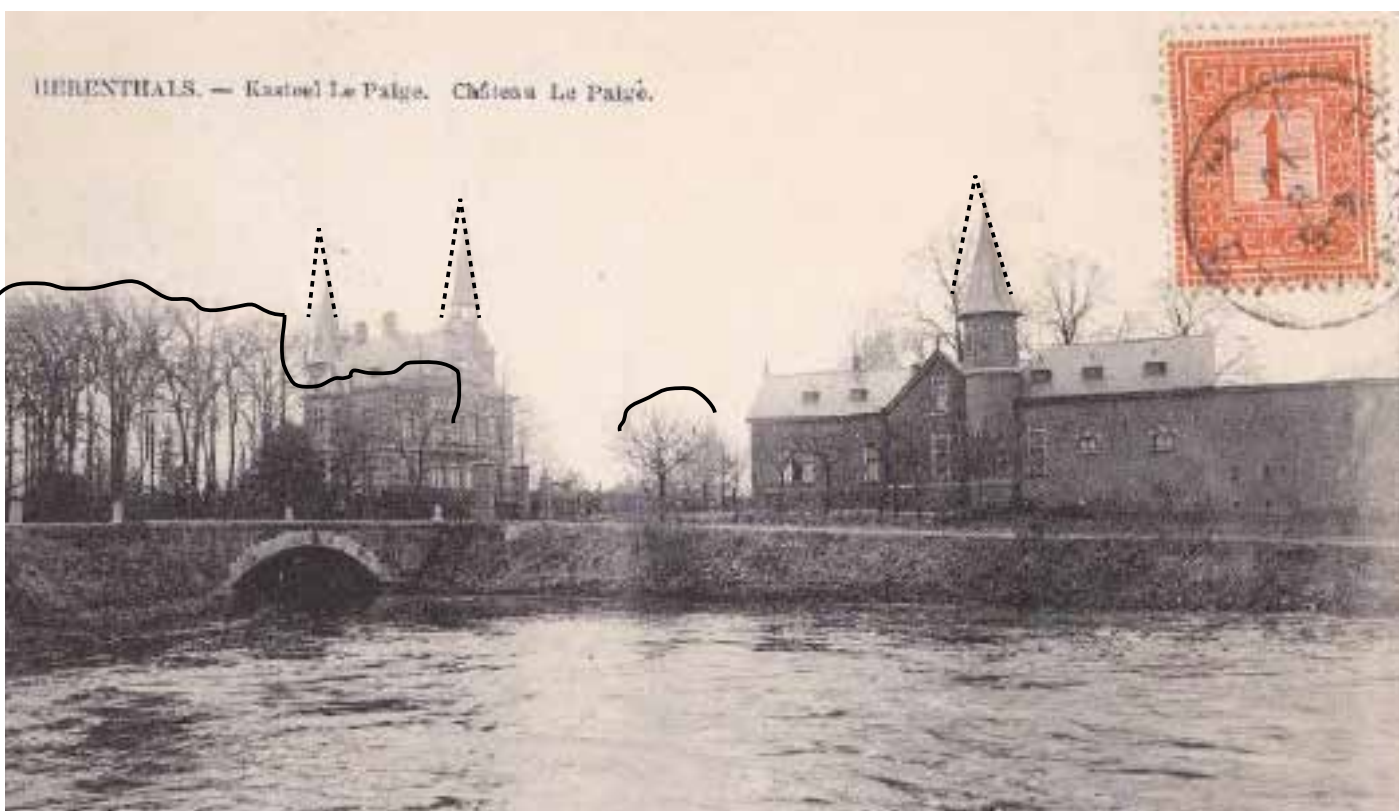
Na de vererving van 1976 viel het reguliere beheer door de private tuinman weg. Sindsdien is het beheer en de toestand van het park achteruitgegaan. Het uitblijven van consequent beheer zorgde voor sterke verruiging en verbossing van het domein. De parkstructuur is daardoor vervaagd, de parkarchitectuur in bijzonder slechte conditie. Ook buiten het domein, vanuit de omgeving, is de beleving van Kasteel Hof Le Paige als gezicht voor de stad Herentals sterk afgenomen. De erfgoedcluster van Hof Le Paige, koetshuis, Oude Gasthuissite en de vestenstructuur aan de Kleine Nete heeft zijn samenhang en zichtbaarheid bij het binnenrijden van de stad verloren.

figuur 51: verruiging park, afname beleving kasteel als stadsgezicht (foto 04/07/2017)

figuur 52: oude postkaart begin 20ste eeuw: een open en beleefbare erfgoedcluster en stadsgezicht met Oude Gasthuissite (poort), Kleine Nete, Kasteel en Koetshuis - opvallend: boomkruinen liggen lager dan de torens

figuur 53: oude postkaart begin 20ste eeuw: een open en beleefbare erfgoedcluster en stadsgezicht

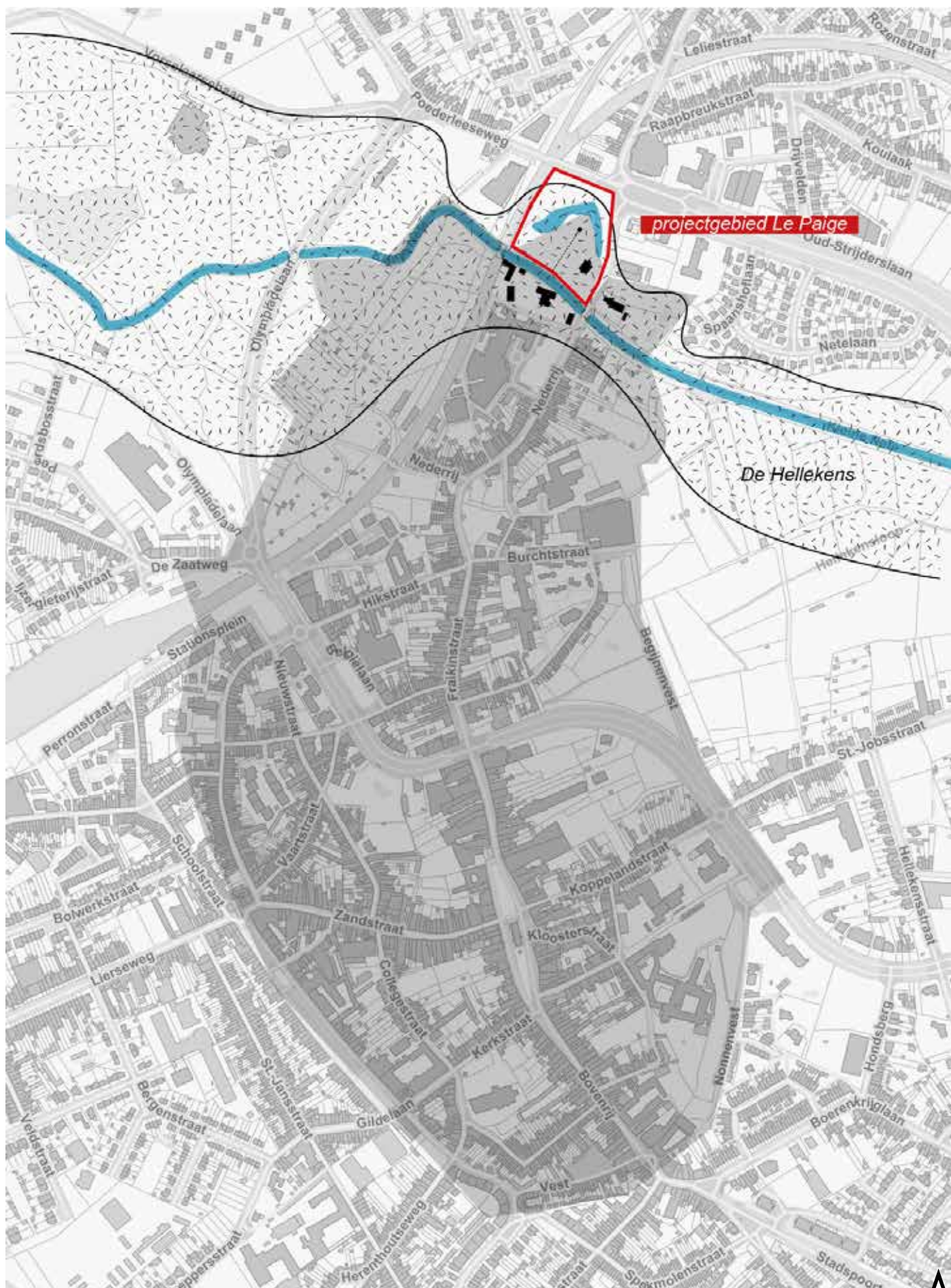
figuur 54: zicht langs de Kleine Nete en de brug - geen beleving als stadsgezicht(foto 04/07/2017)

figuur 55: Nederrij zicht op brug over de Kleine Nete (foto 28/09/2017)

figuur 56: zicht op het kasteeldomein vanaf de Ring, waar is het kasteel? Er is geen adressering (foto 04/07/2017)

figuur 57: erfgoedcluster als toegang tot de stad Herentals en langs de vallei van de Kleine Nete

figuur 58: oude postkaart Kasteel aan de Kleine Nete (1905)

figuur 59: oude postkaart erfgoedcluster langs de Kleine Nete (1905)

figuur 60: zicht op de Kleine Nete vanuit het park (foto 03/07/2018)

3.2.2 Toelichting erfgoedelementen

3.2.2.1 Kleine Nete

De Kleine Nete is het structurerend landschapselement voor de ruime omgeving. De Nete is sturend geweest in de stedelijke ontwikkeling van de stad Herenthals en is handig ingezet in de stadsomwalling en vestenstructuur. Dit manifesteert zich nog heel duidelijk door de erfgoedcluster²⁷ langs de Kleine Nete en de sporen van de tweede stadsomwalling.

De vallei rijkt vanuit het Olens Broek - Langendonken via De Hellekens tot in het hart van de stedelijke structuur van Herenthals. Het valleigebied is te ontdekken op een boogscheut van Le Paige, ook de Kempense Heuvelrug is op wandelafstand in oostelijke richting gelegen.

In Vlaanderen waren heel wat landgoederen gelegen langs rivieren, ook voor familie Le Paige, was dit een ideale plek om hun buitenverblijf vorm te geven, het kasteel kon zo in oostelijke richting uitkijken op het koetshuis, maar eveneens op de verderop gelegen weiden en hooilanden in de Netevallei. De voorzijde van het kasteel is geplaatst richting de Netevallei.

De Kleine Nete vervult ook een belangrijke rol in de beleving van het park. De Kleine Nete geeft mee vorm aan de Engelse landschapstuin en is onderdeel van de interne zichtassen en relaties in het park. Zo is het paviljoen georiënteerd richting Kleine Nete.

Diagnose

De oevers van de Nete zijn begroeid, het wandelpad tussen de Nete en het koetshuis is dieper gelegen, de opgaande oevers sterk overgroeid. De cluster koetshuis en Hof Le Paige is daardoor pas zichtbaar wanneer het wandelpad op de Nederrij uitkomt.

Binnen in het park zorgt ook de verruiging van het park in de zuidelijke rand voor vertroebeling van de visuele relatie met de Kleine Nete, de beleving van het water en het doorstromen van de waterloop in Hof Le Paige.

²⁷ *Erfgoedcluster: Kasteel Le Paige, Koetshuis, Site oude gasthuissite*

3.2.2.2 De Vesten

De restanten van de laatste stadsomwalling (zie ook inventaris archeologisch erfgoed, 3.1.2.2 Versterking met Vesten) zijn zichtbaar bewaard gebleven zowel op het domein Hof Le Paige, alsook in de tuin van het voormalige koetshuis. Bij de aanleg van het lusthof en Engelse landschapstuin is handig gebruik gemaakt van de bestaande landschapselementen horende bij deze oude fortificaties aan de Benedenpoort.

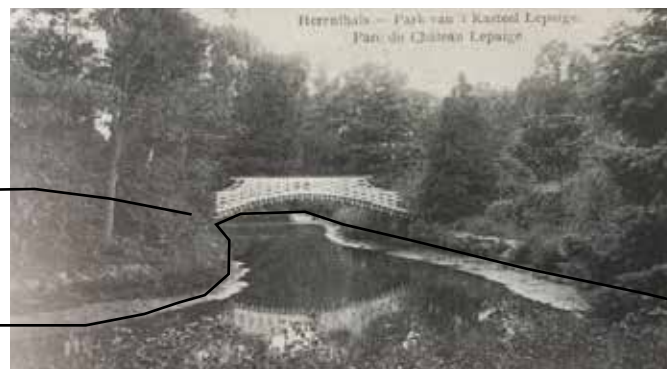
De heuvel, onderdeel van de vestenstructuur, gaf aanleiding tot het plaatsen van het paviljoen, de gracht van het bastion sloot met zijn organische vormgeving aan bij de landschappelijke stijl, en werd de tuinvijver.

Diagnose:

De vestenstructuur is minder voelbaar op het terrein door het wegvallen van de militaire functie vanaf de 18de eeuw en de huidige verruiging en verbossing van het park vanaf de vererving in 1976. De militaire structuren zijn door de integratie in de landschapstuin verzacht. De link met de omringende relictten van de vestenstructuur is niet langer voelbaar. De structuur is traceerbaar, ook in de omringende eigendommen, maar heeft zijn samenhang en leesbaarheid verloren. De grachten zijn niet langer gevoed door de Kleine Nete, dit zorgde in de loop van de 20ste eeuw voor een verkleinde oppervlakte van de gracht in Hof Le Paige.

figuur 61: postkaart, tuin met vijver (1905)

figuur 64: postkaart, tuin met vijver en brug (1913)

figuur 62: restanten bolwerk in de tuin: vooruitspringend bastion en schansen met daarvoor een gracht (foto 23/11/2017)

< figuur 63: aanduiding restanten Vesten: vijver als restant gracht en heuvel als restant bastion (schaal 1/1.000)

3.2.2.3 Lusthof

3.2.2.3.1 Boomweide bij een lusthof - zomereiken uit 1806

Naar aanleiding van de geboorte van Henri Jean Marie Le Paige werden dertig zomereiken aangeplant als een boomweide. In een akte van 5 mei 1890²⁸ verscheen voor het eerst de term 'lusthof'. Met de aanplant van de boomweide van zomereiken is de start van de aanleg van het lusthof en de latere landschapstuin met arboretum gemaakt.

Het lusthof Le Paige was in eerste instantie bedoeld als buitenverblijf. Het lusthof heeft een doordachte en georganiseerde aanplant in een van de buitenwereld afgesloten plek. Dit als een sublimatie van de natuur: hoge bomen, een voorkeur voor exoten, het maaiveld bedekt met bloemen (stinzenplanten), dichte struikpartijen (rhododendrons), vijver, .. Intensief beheer was noodzakelijk om het ideale, maar zeer sterk georkestreerde beeld van de natuur in de tuin in stand te houden. Op de foto genomen in 1892 zijn de opgaande eiken goed zichtbaar als boomweide: hoog opgaande bomen waarvan de kronen elkaar niet raken, met enkel een ondergroei van gras en lage kruiden (stinzenplanten).

28 *Rijksarchief Beveren-Waas: reeks 172, boek 866, akte 76*

De eikenaanplant heeft zich gedurende de laatste veertig jaar kunnen ontwikkelen als bos, en is intussen geëvolueerd naar een eiken-beukenbestand. Van de dertig zomereiken (*Quercus robur*) zijn er momenteel nog 16 behouden. Het principe van bosweide is verloren gegaan, de eikenaanplant is uitgegroeid tot een effectief bos. De concurrentie tussen de eiken en de beuken zet zich in en beheer dringt zich op.

figuur 67: kasteel met achteraan hoog opgaande eiken (1892)

figuur 65: eiken-beuken bos (foto 28/09/2017)

< figuur 66: restanten zomereiken achter het kasteel, symbolische aanduiding verdwenen zomereiken (schaal 1/1.000)

1 <i>Prunus serrulata</i> 'Kanzan'	65 <i>Robinia pseudoacacia</i>
2 <i>Crateagus monogyna</i>	66 <i>Robinia pseudoacacia</i>
3 <i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	67 <i>Aesculus x carnea</i>
4 <i>Sophora japonica</i>	68 <i>Quercus rubra</i>
5 <i>Acer negundo</i>	69 <i>Pinus nigra</i>
6 <i>Aesculus hippocastanum</i>	70 <i>Fagus sylvatica</i>
7 <i>Liriodendron tulipifera</i>	71 <i>Aesculus x carnea</i>
8 <i>Liriodendron tulipifera</i>	72 <i>Platanus x hispanica</i>
9 <i>Cedrus libani</i>	73 <i>Platanus x hispanica</i>
10 <i>Robinia pseudoacacia</i>	74 <i>Platanus x hispanica</i>
11 <i>Fraxinus excelsior</i>	75 <i>Platanus x hispanica</i>
12 <i>Acer pseudoplatanus</i>	76 <i>Platanus x hispanica</i>
13 <i>Tilia spec.</i>	77 <i>Platanus x hispanica</i>
14 <i>Quercus robur</i>	78 <i>Platanus x hispanica</i>
15 <i>Quercus robur</i>	79 <i>Platanus x hispanica</i>
16 <i>Tilia spec.</i>	80 <i>Platanus x hispanica</i>
17 <i>Fagus sylvatica</i> 'Pendula'	81 <i>Platanus x hispanica</i>
18 <i>Pinus spec.</i>	82 <i>Platanus x hispanica</i>
19 <i>Zelkova serrata</i>	83 <i>Platanus x hispanica</i>
20 <i>Quercus robur</i>	84 <i>Sorbus aucuparia</i>
21 <i>Tilia spec.</i>	85 <i>Fraxinus ornus</i>
22 <i>Quercus robur</i>	86 <i>Ginkgo biloba</i>
23 <i>Aesculus flava</i>	87 <i>Taxodium distichum</i>
24 <i>Fagus sylvatica</i>	88 <i>Liriodendron tulipifera</i>
25 <i>Platanus x hispanica</i>	89 <i>Quercus robur fastigiata</i>
26 <i>Castanea sativa</i>	90 <i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea major'
27 <i>Acer pseudoplatanus</i>	91 <i>Juglans nigra</i>
28 <i>Fagus sylvatica</i>	92 <i>Acer pseudoplatanus</i> f. <i>purpureum</i>
29 <i>Aesculus hippocastanum</i>	93 <i>Acer pseudoplatanus</i>
30 <i>Carpinus betulus</i>	94 <i>Acer cappadocicum</i> 'Rubrum'
31 <i>Tilia spec.</i>	95 <i>Ailanthus altissima</i>
32 <i>Quercus cerris</i>	96 <i>Tilia x euchlora</i>
33 <i>Tilia spec.</i>	97 <i>Robinia pseudoacacia</i>
34 <i>Quercus cerris</i>	98 <i>Robinia pseudoacacia</i>
35 <i>Sorbus aria</i>	99 <i>Platanus x hispanica</i>
36 <i>Taxus baccata</i>	100 <i>Quercus frainetto</i>
37 <i>Cedrus atlantica</i>	101 <i>Pinus strobus</i>
38 <i>Tilia petiolaris</i>	102 <i>Tilia petiolaris</i> (T. <i>tomentosa</i> 'Pendula')
39 <i>Tilia petiolaris</i>	103 <i>Castanea sativa</i>
40 <i>Chamaecyparis pisifera</i>	104 <i>Quercus rubra</i>
41 <i>Tsuga heterophylla</i>	105 <i>Quercus palustris</i>
42 <i>Larix spec.</i>	106 <i>Quercus bicolor</i>
43 <i>Cedrus libani</i> subsp. <i>atlantica</i> 'Glaucua'	107 <i>Quercus castaneifolia</i>
44 <i>Taxodium distichum</i>	108 <i>Acer pseudoplatanus</i> 'Leopoldii'
45 <i>Taxodium distichum</i>	109 <i>Fagus sylvatica</i> 'Aspenifolia'
46 <i>Liriodendron tulipifera</i>	110 <i>Quercus palustris</i>
47 <i>Catalpa bignonioides</i>	111 <i>Ulmus spec.</i>
48 <i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea major'	112 <i>Quercus robur</i>
49 <i>Tilia pendula</i>	113 <i>Quercus robur</i>
50 <i>Catalpa bignonioides</i> 'Aurea'	114 <i>Quercus robur</i>
51 <i>Catalpa bignonioides</i>	115 <i>Quercus robur</i>
52 <i>Liriodendron tulipifera</i>	116 <i>Quercus robur</i>
53 <i>Liriodendron tulipifera</i>	117 <i>Quercus robur</i>
54 <i>Liriodendron tulipifera</i>	118 <i>Quercus robur</i>
55 <i>Liriodendron tulipifera</i>	119 <i>Quercus robur</i>
56 <i>Taxodium distichum</i>	120 <i>Fagus sylvatica</i>
57 <i>Acer saccharinum</i>	121 <i>Quercus robur</i>
58 <i>Quercus rubra</i>	122 <i>Quercus robur</i>
59 <i>Acer pseudoplatanus</i>	123 <i>Quercus robur</i>
60 <i>Acer saccharinum</i>	124 <i>Quercus cerris</i>
61 <i>Acer spec.</i>	
62 <i>Platanus x hispanica</i>	
63 <i>Aesculus spec.</i>	
64 <i>Quercus rubra</i>	

3.2.2.4 Arboretum

Vanaf einde 18de eeuw ontstaan door de sterke toename van het aantal uitheemse soorten gespecialiseerde tuinen zoals arboreta. Jean Marie Le Paige speelt begin 19de eeuw in op deze trend en gaf complementair aan het lusthof, vermoedelijk omstreeks 1830, vorm aan een uitgebreide, botanisch waardevolle verzameling van inheemse en uitheemse boomsoorten.

De bomenverzameling vormt een essentieel onderdeel van het park. Een groot aandeel van het arboretum is bewaard, of gekend dankzij de inventaris uit 1980 door de plantsoendienst van stad Herentals. Deze lijst telt 73 soorten en variëteiten. In 2014 en 2016 is de collectie opnieuw geïnventariseerd.

In 2014 werden voor het hele park nog 69 soorten bomen, struiken en klimplanten geteld. Bijna de helft van de geïnventariseerde soorten zijn zeldzaam, of zeer zeldzaam. (zie bijlage: rapport 'Hof Le Paige: kansen voor natuur en erfgoed')

In 2016 nam de stad initiatief tot de opmaak van een boomveiligheidscontrole en evaluatie van het arboretum. Het rapport van Bergen Boomverzorging schetst nogmaals de zorgwekkende toestand van dit houtig erfgoed en formuleert een pakket aan maatregelen in functie van het behoud van de nog resterende arboretumbomen. Van de zesenvijftig in kaart gebrachte bomen uit 1980 zijn er, zesendertig jaar later, achttien bomen uit de collectie verdwenen, vijfendertig bomen vereisen dringende en specifieke boomverzorging (zie bijlage: bomenbeheersplan Le Paige door Bergen Boomverzorging).

Omwille van de leeftijd en diversiteit aan variëteiten is het arboretum als zeer waardevol te beschouwen, de collectie veteranenbomen heeft een gemiddelde leeftijd van 150 tot 200 jaar, en zijn naast het eikenbos structurerend en beeldbepalend voor het park. Het duurzaam behoud van het arboretum vereist dringend deskundig advies en verzorging. Daarnaast dient een afweging gemaakt te worden tussen structurerende bomen van het arboretum en de oudste eikenaanplant en de jongere bomengroepen en opslag.

Binnen het arboretum springen een aantal bomen extra in het oog, o.a. libanonceders, altasceder, moerascipres, meerstammige tulpenboom, suikeresdoorn, linde,... groeiden uit tot monumentale veteranen. Deze prachtexemplaren verdienen een prominentere plaats binnen het park.

figuur 69: *Prunus serrulata* 'Kanzan' (nr 1)

figuur 71: *Cedrus libani* (nr 9)

figuur 70: *Quercus robur* (nr 14)

figuur 72: *Aesculus hippocastanum* (nr 6)

figuur 73: *Tsuga heterophylla* (nr 41)

figuur 75: *Taxodium distichum* (nr 44)

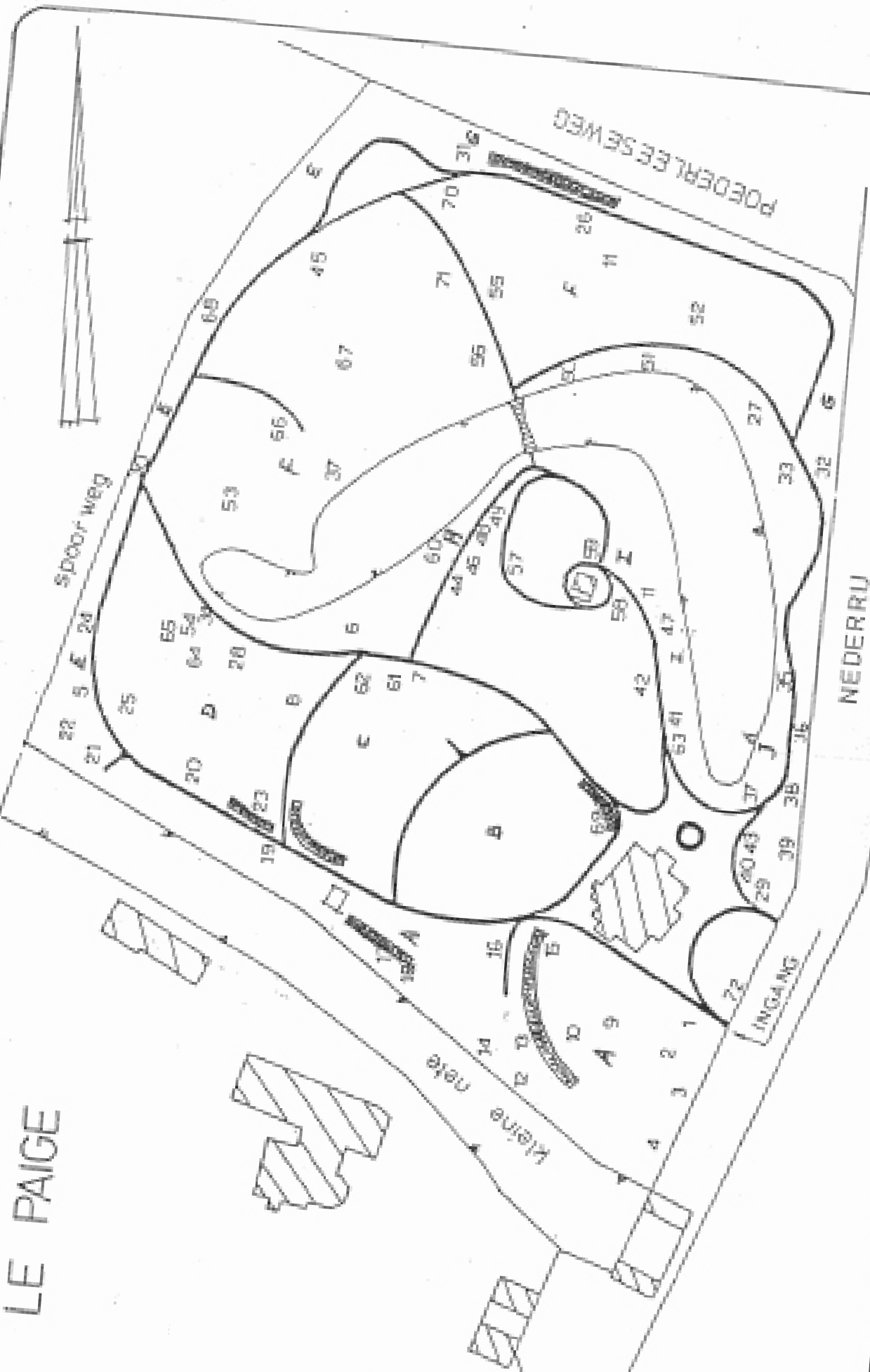

figuur 74: *Liriodendron tulipifera*, meerstammig (nr 46)

figuur 76: *Acer saccharinum* (nr 57)

ARBORETUM LE PAIGE

LIJST VAN DE MERKWAARDIGE BOMEN

1. Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*)
2. Bruine beuk (*Fagus sylvatica purpurea*)
3. Honingboom (*Sophora japonica*)
4. Vederesdoorn (*Acer negundo*)
5. Paardekastanje (*Aesculus hippocastanum*)
6. Tulpeboom (*Liriodendron tulipifera*)
7. Zuilkeik (*Ulmus fastigiata*)
8. Sawaracipres (*Chamaecyparis pisifera*)
9. Libanonceder (*Cedrus libani*)
10. Rode Paardekastanje (*Aesculus x carnea*)
11. Gewone Acacia (*Robinia pseudoacacia*)
12. Gewone Es (*Fraxinus excelsior*)
13. Gewone Esdoorn (*Acer pseudoplatanus*)
14. Linde (*Tilia*)
15. Zomereik (*Quercus robur*)
16. Zilverlinde (*Tilia tomentosa*)
17. Japanse zelkova (*zelkova serrata*)
18. Treurbeuk (*Fagus pendula*)
19. Gele pavie (*Aesculus flava*)
20. Groene atlasceder (*Cedrus atlantica*)
21. Gewone platanen (*Platanus acerifolia*)
22. Gewone kastanje (*Castanea sativa*)
23. Venijnboom (*Taxus baccata*)
24. Haagbeuk (*Carpinus Betulus*)
25. Hongaarse zilverlinde (*Tilia petiolaris*)
26. Amerikaanse Eik (*Quercus rubra*)
27. Gewone lijsterbes (*Sorbus aucuparia*)
28. Hemlockspaar Amerikaanse (*Tsuga heterophylla*)
29. Kolonische esdoorn (*Acer cappadocicum rubrum*)
30. Moesik of Turkse eik (*Quercus cerris*)
31. Italiaanse populier (*Populus nigra x "Italica"*)
32. Pluimeik (*Fraxinus ornus*)
33. Ginkgo of Japanse nateboom (*Ginkgo biloba*)
34. Moerascipres (*Taxodium distichum*)
35. Lork (*Larix*)
36. Zuilkeik (*Quercus robur fastigiata*)
37. Bruine beuk (*Fagus sylvatica purpurea "major"*)
38. Zwarte walnoot (*Juglans nigra*)
39. Valse Christusboom (*Gleditsia triacanthos inensis*)
40. Witte esdoorn (*Acer saccharinum laciniatum "Heiri"*)
41. Krimlinde (*Tilia x auchlora*)
42. Hemelboom (*Ailanthus altissima*)
43. Esdoorn (*Acer pseudoplatanus purpureum*)
44. Varenbeuk (*Fagus sylvatica asperifolia*)
45. Treurlinde (*Tilia pendula*)
46. Kastanjebladige eik (*Quercus castaneifolia*)
47. Witte populier (*Populus alba*)
48. Tweekleurige eik (*Quercus bicolor*)
49. Amberboom (*Liquidambar styraciflua*)
50. Mammoetboom of reuzensequoia (*Sequoiadendron giganteum*)
51. Witte Esdoorn (*Acer saccharinum*)
52. Colocadospar (*Ablea concolor "Glauc"*)
53. Indische boom of Trompetboom (*Catalpa Signonioides*)
54. Nordmann spar (*Abies nordmanniana*)
55. Tulpeboom (*Liriodendron tulipifera*)
56. Geelhout (*Cleodrastris lutea*)
57. Tanne kastanje (*Castanea sativa*)
58. Hongaarse eik (*Quercus frainetto*)
59. Weyneld (*Pinus strobus*)
60. Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus "Leopoldum"*)
61. Din - lep (*Ulmus*)
62. Moerseeik (*Quercus palustris*)
63. Lenderboom (*Ptelea trifoliata*)
64. Lork (*Larix*)
65. Blauwe atlasceder (*Cedrus atlantica var. glauca*)
66. Stekelipe arelie (*Aralia spinosa*)
67. Gewone berk (*Betula verrucosa "Alba"*)
68. Gewone meelbes (*Sorbus aria*)
69. Noorse esdoorn (*Acer platanoides*)
70. Trompetboom of Indische boom (*Catalpa Signonioides Aurea*)
71. Trompetboom of Indische boom (*Catalpa Signonioides*)
72. Japanse sierkers (*Prunus serrulata "Kazan" purpurea*)

* Meer wetenswaardigheden vind je in een uitgebreide informatiegids.

* Geleide wandelingen op aanvraag!

* Het Arboretum is in elk seizoen een bezoek waard. Probeer het voorjaar eens met de honderden narcissen, heidebloemen, sneeuwklakjes en krokussen, of het palet van herfstkleuren in het najaar.

- HISTORIEK -

De sientuin werd vermoedelijk in de jaren 1820 aangelegd door Henri LePaige (1806-1843), zoon-generaal van Renata van 1836 tot 1843.

Door de zoon, Remigius LePaige, grondeigenaar, gemeenteraadslid, provincieraadslid en volksverlegenwoordig, werd het park in 1890 uitgereid door grondaanloop en nuiling met sloot en spoorwegen. Dit gedeelte ligt ten noorden van de vijven. Toen bevond er zich reeds een kleine woning nabij de brug over de Kleine Nete.

Met het bouwen van het kasteel werd een aanvang gemaakt in 1892. Het paleis in het park is van oudere datum. Naam de deur staat in de laatste gevel: Emile LePaige 1863 en Jeanette LePaige 1863. De kelders van het paleis dielden eenlijs als ijskelders. In de winter werd het ijs van de vijven gehaald en in de kelders gelaten. Daar werd het bewaard tot in de zomer.

In 1890 werd ook de conclaergewoning aangekocht en uitgereid met stalleten. Voortaan was er in het park een herberg gevestigd, genaamd "de Engels Hof".

Enneat Class beschreef in enkele regels de levenswijze van Henri LePaige in zijn boek "Studentenwoonhuis".

De Koninklijke Maatschappij St. Cecilia ging een tijdje zomercapellen geven "in den hof buiten de Heerpoort".

Huize LePaige (1874-1951), gehuwd met Maria Verulpen (1879-1976), die voortaan in het centrum woonde, sloot het kasteel in 1933. Tijdens de ontlogojanen heeft Huize LePaige veel in het park gewerkt. Hij deed nieuwe aanplantingen en verkleinde de vijven, omdat de wateroverloop vanuit de Kleine Nete was gedroogd, zodat het eilandje verdween.

Bij testament van Wvd. Huize LePaige kwam het eigendom toe aan het Koninklijk O.L. Vrouw parochie, waardoor de mogelijkheid ontstond het park open te stellen.

3.2.2.4.1 Naam- en nummerbordjes

Typisch aan een arboretum zijn de naambordjes met Latijnse en de Nederlandse naam. Deze komen ook voor in het arboretum van Le Paige en dienen voor het publiek om plantenkennis bij te brengen en om ze wegwijs te maken in de rijkdom van de verschillende boomsoorten in het arboretum.

Er zijn verschillende problemen met de naam- en nummerbordjes:

- Er zijn twee soorten naambordjes: de meest voorkomende zijn de groene naambordjes en hangen aan de boom, er zijn ook enkele oudere versies met een wit bordje die op een staander zijn gemonteerd naast of voor de boom.
- Er zijn ook blauwe nummerbordjes en kleine zwarte labels. Het is onduidelijk naar welke lijst de blauwe nummers op de bomen verwijst. Tijdens het bomenonderzoek in 2016 werden de onderzochte bomen gemarkeerd met een klein zwart label aan een nagel, de nummers op de labels verwijzen naar de lijst uit het bomenonderzoek.
- Niet alle bomen hebben dezelfde informatie: sommige bomen hebben zowel een naam- als een nummerbordje, andere bomen hebben dan weer enkel een nummer of enkel een naambordje. En de meeste bomen zijn niet genummerd en hebben ook geen naambordje. De meeste bomen hebben wel het zwarte label van het bomenonderzoek uit 2016.
- De naam en nummerbordjes van de bomen zijn vaak overgroeid en moeilijk leesbaar.

figuur 78: enkel blauwe nummerbordjes

figuur 79: blauwe nummerbordjes + groene naambordjes

figuur 80: enkel blauwe nummerbordjes

figuur 81: blauwe nummerbordjes + groene naambordjes

figuur 82: oude versie op een staander aan een boom

figuur 83: oude versie op een staander aan een struik

figuur 84: klein zwart label (verwijst naar bomenonderzoek 2016)

figuur 85: klein zwart label (verwijst naar bomenonderzoek 2016)

3.2.2.5 Engelse landschapstuin

De natuur en het landschap zijn de inspiratie voor de landschappelijke stijl waarin Hof Le Paige aanvullend op het lusthof, is vormgegeven. Het park werd, net als de natuur, als een geheel ervaren, bijgevolg vormt ook het ontwerp een samenhangend geheel. Het gebruik van organische vormen, aanplant van spontaan, maar doordacht geplaatste solitaire bomen, boom- en struikmassieven en de natuurlijke ogende bospartij zijn de bouwstenen binnen het park Le Paige. Overgangen van solitaire bomen in de open gazon naar gesloten massieven zijn geleidelijk. De beplanting, de

diversiteit aan uitheemse bomen van het arboretum, stinzenplanten evenals de parkarchitectuur (de brug en het paviljoen) werden gebruikt om bepaalde stemmingen op te roepen. Solitaire bomen of bomenmassieven van het arboretum en de massieven van rhododendrons en taxus worden aangeplant op kruisingen van paden, bij de brug, langs de Nete of langs de tuinvijver. Snoei van de bomen is uit den boze, de natuurlijke habitus van de bomen is wenselijk, zo is een kwijnende boom uitermate geschikt om een melancholische stemming op te roepen.

figuur 86: zicht op vijver, heivel en kasteel (1907)

figuur 87: zelfde zicht op vijver, heivel en kasteel, volledig dichtgegroeid en overhangende bomen

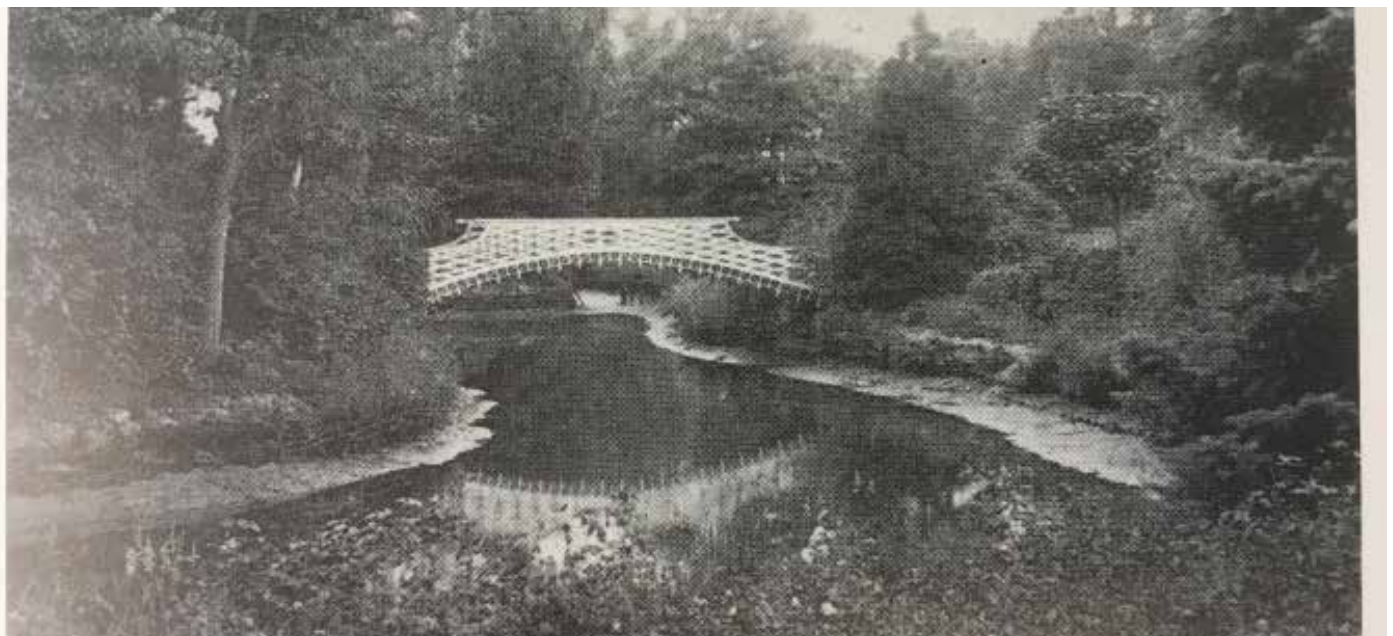
< figuur 88: beleving met zichten door het park, struiken- en bomengroepen - eerste terreinbezoek projectgroep (04/07/2017)

3.2.2.5.1 Vijver

De vijver is een bijzonder structurerend element voor het park en essentieel in de beleving van de landschappelijke stijl. De kaarten van het MGI geven overzicht hoe de gracht van de vestenstructuur omgevormd wordt tot tuinvijver. Na de ingebruikname van het kasteel als woonhuis, net voor WOII, werd door Henri Le Paige intensief gewerkt in het park, in deze periode verkleinde hij de vijver omwille van verminderde watertoevoer uit de Kleine Nete. Daardoor verdween ook het eilandje in de waterpartij. De historische foto van 1913 toont actief beheer van de waterpartij, het is niet duidelijk of het om beschoeiing gaat, maar de randen zijn duidelijk afgelijnd en zichtbaar. Er zijn geen sporen van een oude beschoeiing terug te vinden.

De vijver is sinds 1999 niet meer geruimd, heeft overhangende bomen en door uitblijven van beheer zijn de oevelijnen in de loop der jaren vervaagt. Opslag ontwikkelde zich ook langs de waterkant op plaatsen die volgens het ontwerp open moesten zijn. De rhododendron massieven zijn nog duidelijk af te tekenen ten opzichte van de verruigde vegetatie en opslag.

De waterpartij is momenteel gevoed door grondwater. De toevoer en doorstroming van Netewater is al lang verleden tijd. Enkel de afvoer naar de Kleine Nete is nog inzetbaar (bv. in functie van beheer). Opnieuw aantakken aan de Nete vereist een toevoer van voor de stuw honderden meters stroomopwaarts (thv de stuw en vistrap aan De Hut).

figuur 89: 1913 park in volle glorie

figuur 90: zelfde zicht op vijver en brug

3.2.2.5.2 Heuvel

Kunstmatige glooiingen en heuveltjes waren erg geliefd in de landschappelijke stijl. De heuvel als restant van de vestenstructuur, aansluitend met de waterpartij, maakte het mogelijk op een beperkte oppervlakte verschillende sferen, zichten en belevingen op te roepen. De heuvel was een uitgelezen plaats voor de plaatsing van het rustieke paviljoen als verpoosplaats en uitkijkpunt.

Je moet de heuvel via het pad rond het prieel opwandelen om deze ten volle te ervaren, de beleving van de heuvel in het park is sterk gedegradeerd, ook weer door de verbossing.

figuur 91: 1914 zicht op heuvel met Paviljoen

figuur 92: zelfde zicht op brug en heuvel met Paviljoen (volledig verbost)

Meer gedetailleerde informatie van het reliëf: peilen heuvel, vijver en Kleine Nete

Deze gegevens en waterpeilen zijn opgevraagd bij VMM

Aangezien er geen topografische opmetingen zijn van het domein moeten we ons baseren op het Digitaal Hoogtemodel (zie kaart en snedes). Meer gedetailleerde informatie over het reliëf is gebaseerd. Deze informatie is wel niet zo nauwkeurig als echte opmetingen.

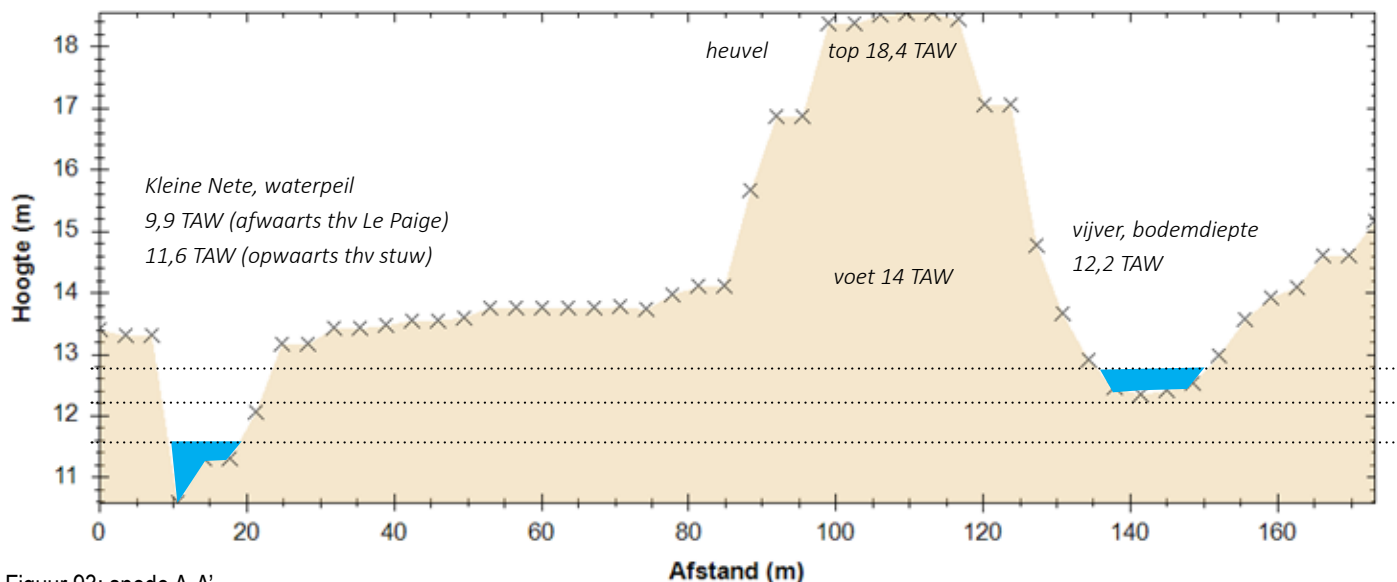
Het Digitale Hoogtemodel toont het reliëf van het park. Het meest opvallende reliëf op het domein zijn uiteraard de heuvel, de vijver en de Kleine Nete. Daarnaast onderscheiden we nog de lichte helling op de buitenzijde van de vijver en het voormalige eilandje in de vijver thv de groep rode beuken dat door de lage waterstand is geëvolueerd tot een schiereilandje.

- de heuvel heeft een totale hoogte van 4,4 meter, de voet van de heuvel bevindt zich op circa 14 TAW en de top op circa 18,4 TAW

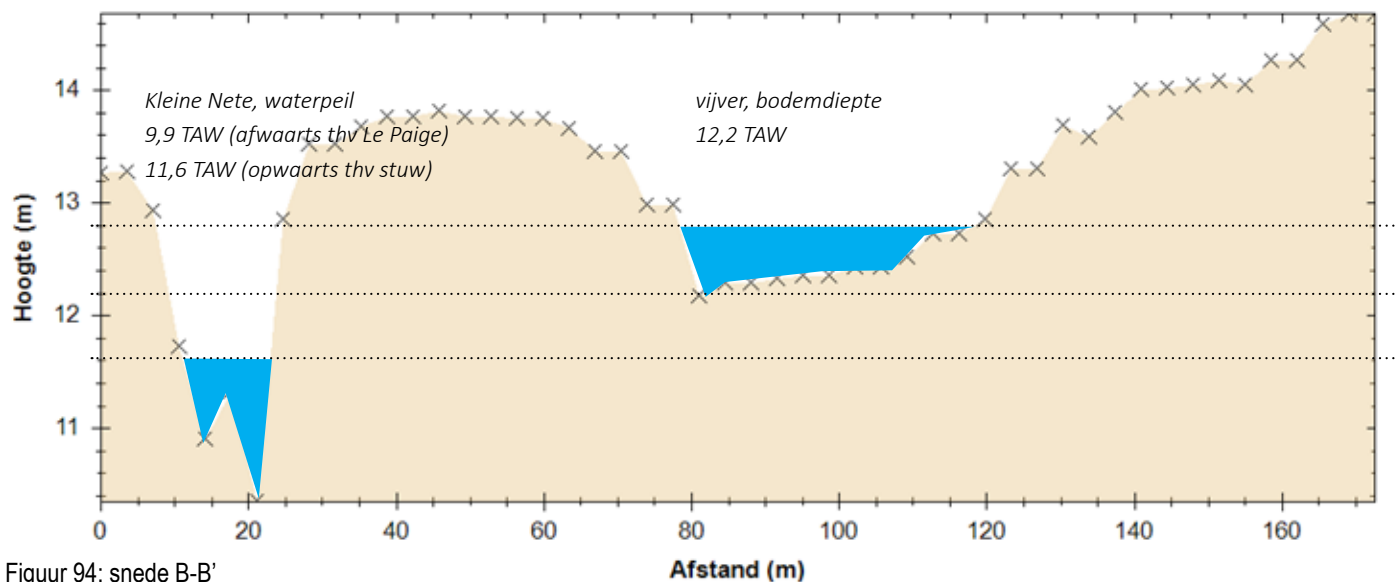
- de huidige bodemdiepte van de vijver ligt op 12,2 TAW en inschatting van waterpeil 12,8 TAW

- het bodempeil van de Kleine Nete t.h.v. Le Paige (afwaarts) bedraagt 8,6 TAW, het waterpeil 9,9 TAW. Het bodempeil van de Kleine Nete t.h.v. de stuw (opwaarts) bedraagt 9,3 TAW, het waterpeil 11,6 TAW (gegevens gebaseerd op het hydraulisch model)

Met andere woorden: de (aangeslibde) bodem van de vijver in het park ligt 2,30 m boven het basispeil van de Kleine Nete t.h.v. Le Paige (afwaarts) en 0,60 m boven het basispeil van de Kleine Nete t.h.v. de stuw (opwaarts). Gravitair aankoppelen van de vijver aan de Kleine Nete is dus niet mogelijk zonder uitgraving van de Vesten (site Le Paige en site koetshuis).

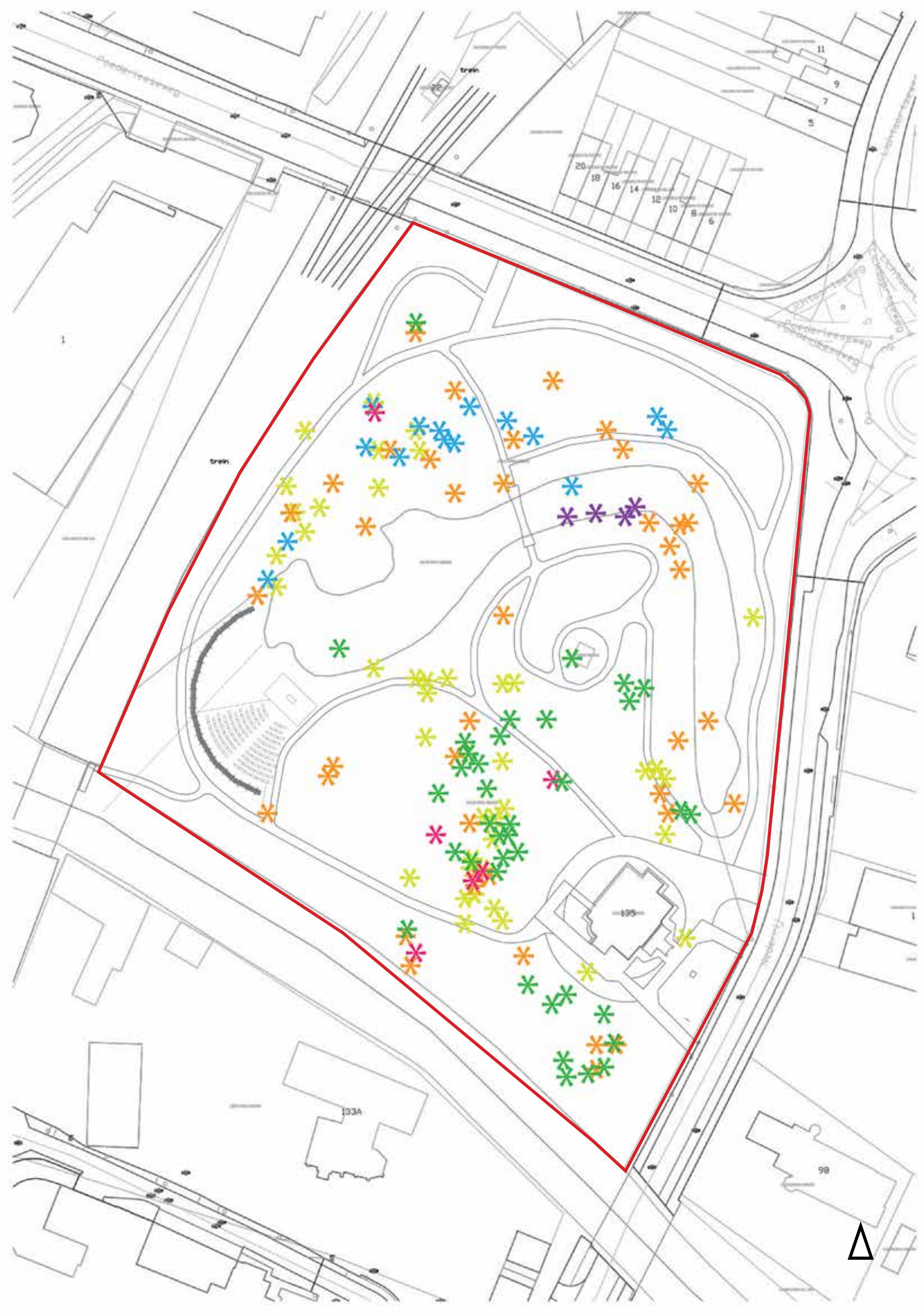

Figuur 93: snede A-A'

Figuur 94: snede B-B'

< figuur 95: DHM - Digitaal Hoogte Model (schaal 1/1.000)

3.2.2.5.3 Stinzenbeplanting – kruidlaag

Zoals in vele kasteelparken en historische sites waar een historiek van tuinieren is, is er in Hof Le Paige een bijzonder rijke stinzenflora te vinden. Het bijgevoegde rapport 'Hof Le Paige: kansen voor natuur en erfgoed' inventariseert ook deze flora binnen het park. Sneeuwkllokjes, maartse viooltjes, voorjaarshelmbloem, vroege sterhyacint, breedbladig klokje, boerenkrokus, narcis en donkere ooievaarsbek zorgen voor tapijten van bloei, vooral in het voorjaar. Het eiken-beukenbos is een belangrijke groeiplaats van de stinzenplanten.

Ook de stinzenflora lijdt onder het uitblijven van onderhoudsbeheer, en sommige staan op het punt van verdwijnen. De opslag van voornamelijk esdoorn, Amerikaanse eik, boerenjasmijn en bramen vermindert de lichtinval op de bodem en vormen de grootste bedreiging. Om de vegetatie ten opzichte van het adviesrapport uit 2014 nogmaals te kunnen evalueren is er samen met Jos Gysels een inventaris van de stinzenflora uitgevoerd in het voorjaar van 2018.

Voorkomende soorten en locatie:

- Narcis: verspreid
- Sterhyacinth: beperkt en verspreid
- Sneeuwkllokje: geconcentreerd binnenkant Vesten rond de heuvel
- Boshyacinth: verspreid
- Bosbies: rand vijver binnenzijde Vesten
- Pinksterbloem: buitenzijde Vesten

Bosviooltje = Witsporig bosviooltje

Bosbies genoteerd als kwelindicator

Sneeuwkllokje inclusief variëteit Plenus = laatbloeiende variëteit met volle bloemen

De volledige inventarisatie en waarnemingen zijn als bijlage opgenomen.

- ✱ Narcis
- ✱ Sterhyacinth
- ✱ Sneeuwkllokje
- ✱ Boshyacinth
- ✱ Bosbies:
- ✱ Pinksterbloem

< figuur 96: inventarisatie stinzenflora voorjaar 2018 (schaal 1/1.000)

figuur 97: foto's van vroegere sterhyacint *Scilla bifoliia* en Maarts viooltje *Viola Adorata* (uit rapport Jos Gysels, Hans Vermeulen)

figuur 98: sneeuwkllokjes langsheen de recent gemaaide paden – stinzenflora profiteert onmiddellijk van beheer (februari 2018)

3.2.2.5.4 Struikengroepen – massieven

De struikenmassieven bestaan uit taxus, hulst, laurier, magnolia, hazelaar en japanse en witte rhododendron. Deze massieven hebben een organische vorm, maken essentieel onderdeel uit van de historische parkstructuur en gaven extra beleving langs de paden en de tuinvijver.

De massieven zijn traceerbaar, maar je moet er oog voor hebben, ze zijn sterk uitgegroeid, vooral de taxus- en hulstmassieven en gaan op in de opgeschoten beplanting en boomopslag. In de eerste fase van beheerwerken einde 2017 werd de noordelijke oever van de waterpartij vrijgemaakt en enkele massieven van rhododendron vrijgesteld, het park wordt daardoor meteen voelbaar.

figuur 100: taxushaag aan inkompoort (foto 28/09/2017)

figuur 101: taxus naast het pad langs de spoorweg (foto 12/09/2017)

figuur 102: laurier langs pad kant Nederrij (foto 23/11/2017)

figuur 103: hazelaar (foto 23/11/2017)

- taxus
- hulst
- laurier
- magnolia
- hazelaar
- rhododendron

< figuur 99: inventarisatie struiken (schaal 1/1.000)

figuur 104: rhododendron (foto 23/11/2017)

figuur 107: rhododendron (foto 23/11/2017)

figuur 105: taxus (foto 23/11/2017)

figuur 108: hulst (foto 23/11/2017)

figuur 106: rhododendron naast het kasteel (foto 28/09/2017)

figuur 109: rhododendron aan vijver (foto 28/09/2017)

figuur 110: rhododendrons aan vijver (foto 12/09/2017), voor de beheerwerken

figuur 111: rhododendrons aan vijver (foto 23/11/2017), na de beheerwerken

3.2.2.5.5 Bomen en bomengroepen – massieven

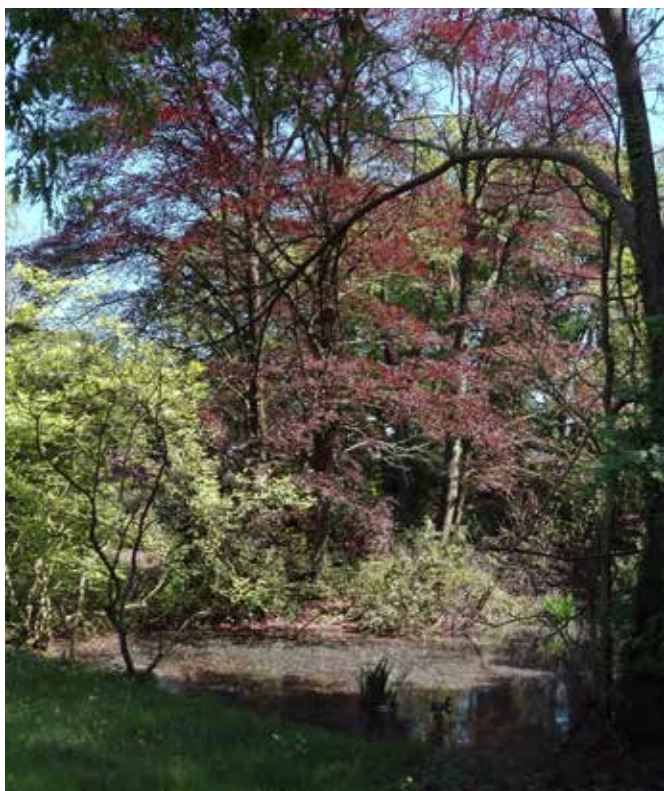
De boomgroepen vormen één van de bouwstenen binnen het park. Aanplantingen refereerden naar de spontaniteit van de natuur. Snoei van bomen was niet gebruikelijk en werden niet in hun vrijheid beknot. Wortelopslag van de lindebomen werd wel regelmatig gesnoeid. Het was gebruikelijk dichte bomengroepen uit te dunnen zodat deze elkaar niet meer raken, de struiklaag werd in toom gehouden. In landschappelijke tuinen werden bomen niet gerooid zodra ze kaprijp waren. Men liet ze zelfs staan als ze begonnen te kwijnen, ook om een bepaalde sfeer op te roepen.

In het arboretum zijn groepen van dezelfde soort aangeplant, vaak op kruisingen van paden. Duidelijk waar te nemen zijn de tulpenbomen aan de kruising van de rondgang en het pad richting de vijver. Ook de verzameling van naaldbomen (pinetum) rond de openluchtkerk is af te tekenen, in de noordelijke parkrand is een groep grove dennen waar te nemen, alsook bij het paviljoen, als het ware als een referentie naar de aansluitende Kempense Heuvelrug. Op het voormalige eilandje in de vijver is er een mooie beukengroep in een cirkel (*Fagus Sylvatica Purpureum*).

Enkele bomengroepen zijn gereduceerd door uitval, dit is het geval bij de groep tulpenbomen. Bomengroepen die een afzonderlijke visuele eenheid vormen gaan nu op in het geheel. De leesbaarheid van deze bomengroepen, boomweide van zomereiken en ook solitair is verdwenen. Men ziet letterlijk door het bos de bomen niet meer.

figuur 114: groep grove dennen (foto 04/07/2017)

figuur 112: groep rode beuken (foto 03/07/2018)

figuur 115: pinetum, groep naaldbomen (foto 03/07/2018)

< figuur 113: bomengroepen (schaal 1/1.000)

Poederleesweg

trein

dennen

mammoetboom

linde

linde

platanen

3.2.2.5.6 Latere aanplantingen van bomen en bomengroepen:

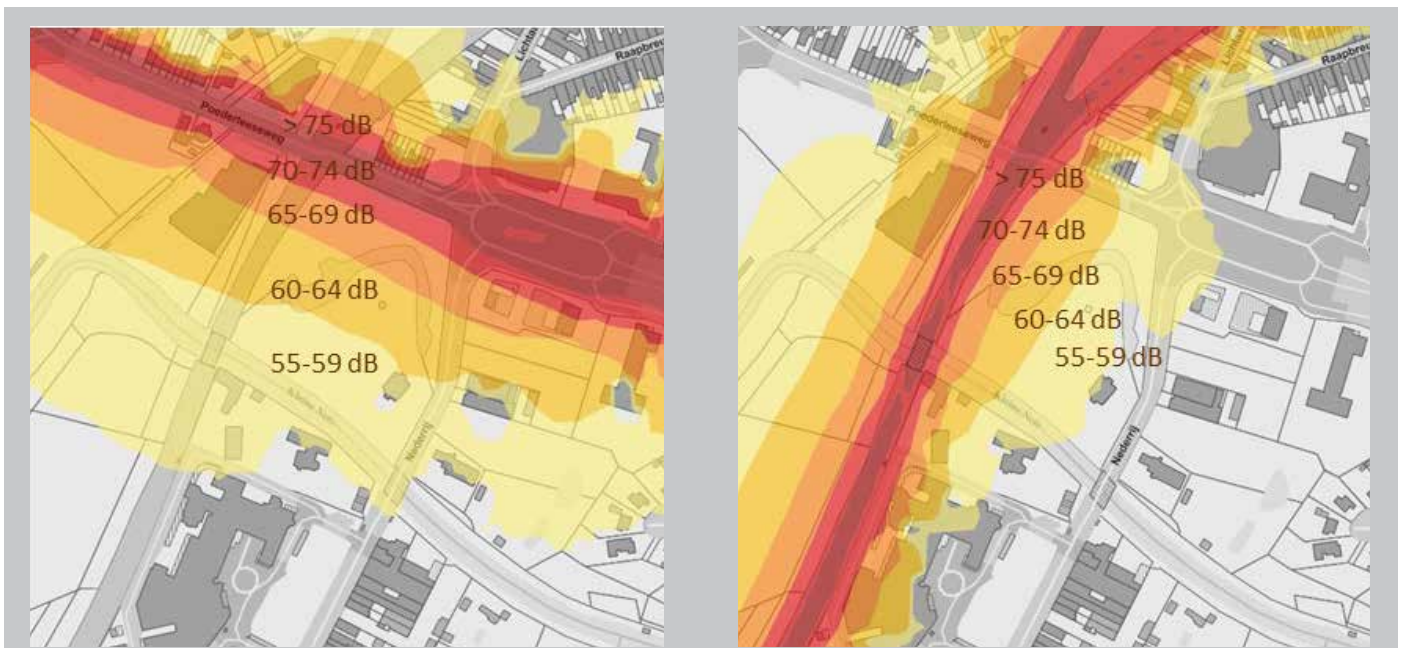
Einde 19de eeuw, na de aanleg van de spoorweg en heraanleg van de uitvalswegen, is het park uitgebreid door grondaankoop en grondruil. De aanplantingen in de randen van het park bestaan voornamelijk uit groepsgewijze aanplantingen van linde, dennen, platanen, en hebben beduidend jongere leeftijd dan de arboretumbomen. Deze bomen werden eerder aangeplant in kader van het bufferen van de toenemende infrastructuur en hun gebruik. De geluidskaarten tonen dat het domein nagenoeg integraal onderhevig is van omgevingsgeluid van zowel Poederleeseweg/Nederrij (constant) en de spoorweg (interval). Decibels variëren tussen 50db en 75db (schadelijk vanaf 80 db).

Naar aanleiding van het 25 jarig bestaan van de Herentalse milieuraad in 2005, is een mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*) aangeplant, niet ver van de plaats waar een origineel exemplaar was verloren gegaan.

*In 1997 werd op vraag van de NMBS en met een advies van monumenten en landschappen toelating verschaft om een aantal bomen te vellen palend aan de spoorweg. Het ging om een platanen, een tamme kastanje, enkele zomereiken, een moseik (*Quercus cerise*) en een linde. Andere bomen (iep, hazelaar en haagbeuk) konden worden geknot. De kappingen waren toegestaan onder de voorwaarde dat "deze bomenrij volledig hersteld wordt door een heraanplanting van hoogstammige parkbomen. Deze parkbomen moeten een waardige bijdrage leveren aan de dendrologische waarde van het domein en moeten daarenboven kunnen geknot worden zonder problemen voor hun levensvatbaarheid." Verder moest de taxushaag langs de Poederleeseweg vrijgesteld te worden als een van de originele beplantingen die dreigde verloren te gaan. Het houtgewas langs de spoorweg moest worden beheerd als hakhout. Of aan al deze voorwaarden werd voldaan, kon niet worden vastgesteld.*

figuur 116: platanen langs de Nederrij (foto 03/07/2018)

figuur 117: geluidskaarten Poederleeseweg/Nederrij (links), spoorweg (rechts)

< figuur 118: latere aanplanting van bomen en bomengroepen (schaal 1/1.000)

3.2.2.5.7 Open plekken

Open plekken in de vorm van gazons, weiden of hooilanden zijn een belangrijke component van landschappelijke parken, ze vormen een onderdeel van de totale compositie. Een opeenvolging van verschillende sferen en scènes in een natuurlijke setting is essentieel binnen de landschappelijke stijl. Afwisseling tussen open en gesloten beplanting zorgden voor een diverse beleving, en afspiegeling van het landschap, op de kleine oppervlakte van het park. De bedoeling was de wandelaar te verrassen die langs het slingerende pad het parkbos uitkwam, met een aangename blik op het open gazon, met bloemen, de graslanden bevatten ook bolgewassen, zoals narcissen.

Het gaf de aanblik van een bloemengazon. Vooral de vochtige noordelijke graspartij kent een bijzondere soortenrijkdom.

De vormgeving en parkbeleving van Hof Le Paige is vandaag sterk vereenvoudigd. De verbossing en verruiging zorgen voor een uniform bosbeeld over zo goed als de hele site. Activering van het (maai)beheer, het herstel van contrasterende scènes en afwisseling tussen open en gesloten karakter zullen een essentieel onderdeel vormen in de herstelmaatregelen van het park.

figuur 119: open ruimte buitenzijde vijver (foto 29/03/2018)

figuur 120: open ruimte buitenzijde vijver (foto 07/05/2018)

figuur 121: open ruimte voor het kasteel (foto 03/07/2018)

< figuur 122: open ruimte (schaal 1/1.000)

3.2.2.5.8 Paden

De wegen slingeren, eigen aan de landschappelijke stijl, harmonieus doorheen het park. Ze kennen een natuurlijke vorm, liggen in het algemeen iets dieper ten opzichte van het maaiveld, en voeren de wandelaar op functionele wijze van de één naar de andere scene of beleving in het park. De twee gebogen toegangswegen langs het ovaalvorming voorplein zijn kenmerkend binnen de landschapstuin.

De oorspronkelijke padenstructuur aan de achterzijde van het kasteel is algemeen goed bewaard gebleven. De oorspronkelijke paden in vermoedelijk aangestampte aarde werden in 1998 heraangelegd in dolomiet, met worteldoek. Le Paige blijft een verdoken parel en het huidige gebruik is onvoldoende om de paden open te houden. Voornamelijk in de uithoeken van het park, zijn de paden met mos overgroeid, en vervagen de randen. Bijkomend kenden de paden de laatste jaren geen actief beheer. Op verscheidene plaatsen is de dolomiet weggespoeld of niet bijgewerkt, waardoor de worteldoek hier en daar bovenkomt.

Rondom het kasteel is de originele padenstructuur gewijzigd. In 2003, op aanbevelen van de brandweer en in opdracht van de stad Herentals zijn de paden heraangelegd. Een circulaire brandweg is toen aangelegd en de voormalige dienstingang aan de achterzijde kreeg een rolstoelvriendelijke ingang. De paden verloren hierbij hun organische vormen en kregen een kasseiverharding. Om de brandweg rondom te vervolledigen, zonder klassieke verharding, werd verhard gazon (nidaplast) gelegd in de zone rond het kasteel en richting de extra oostelijke poort. De draagstructuur komt op heel wat plaatsen te voorschijn, doordat de brandweg ook dikwijls door autoverkeer gebruikt wordt.

Een opmerkelijk gegeven is dat rondom het kasteel een sokkel is aangelegd met kleine tegels (bloemmotief).

figuur 124: 1892 LDB voorgevel: twee volwaardige ingangen / rondgang

figuur 125: Plan arboretum, 1980

- kassei
- helling rolstoelen in beton
- verharde gazon
- sokkel kasteel, tegeltjes
- paden dolomiet

< figuur 123: padenstructuur (schaal 1/1.000)

figuur 126: kasseien (foto 28/09/2017)

figuur 127: tegeltjes rondom kasteel (foto 28/09/2017)

figuur 128: tegeltjes met bloemmotief (foto 28/09/2017)

figuur 130: rolstoelhelling (foto 28/09/2017)

figuur 131: kassei en verhard gazon met nidaplast (foto 28/09/2017)

figuur 129: kassei en verhard gazon met nidaplast (foto 28/09/2017)

figuur 133: pad in dolomiet (foto 04/07/2017)

figuur 136: pad in dolomiet, verwilderd (foto 12/09/2017)

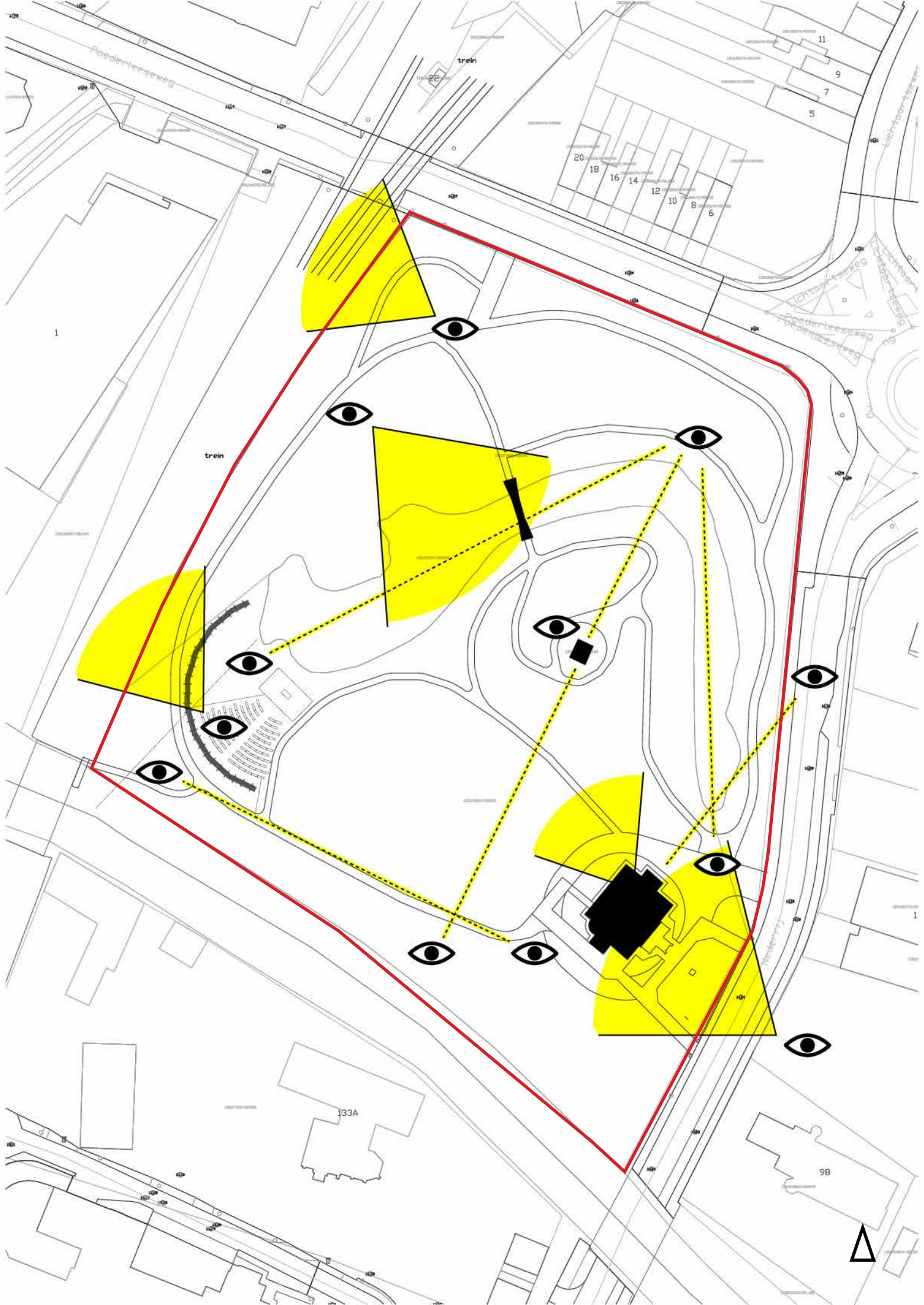
figuur 134: pad in dolomiet, verwilderd (foto 12/09/2017)

figuur 135: pad in dolomiet, verwilderd (foto 12/09/2017)

figuur 137: pad in dolomiet, verwilderd (foto 04/07/2017)

3.2.2.5.9 Zichtlijnen

Doorzichten maken essentieel onderdeel uit van de beleving van het park; vanop en naar het paviljoen, doorzichten naar het kasteel, zicht op een solitaire boom, zichten over de tuinvijver, brug, Kleine Nete of Kattenberg.

Het uitblijven van beheer heeft deze zichtrelaties doen verdwijnen. Afgelijnde bomengroepen, struikmassieven van taxus en rhododendron, doorkijken en zichtassen zijn verdwenen door de verbossing van het park.

Daarnaast zijn er aan de kant van de spoorweg ook minder fraaie zichten op Aveve.

figuur 142: minder fraai zicht op Aveve (foto 29/03/2018)

figuur 138: zicht op voorzijde kasteel vanop de Nederrij (foto 03/07/2018)

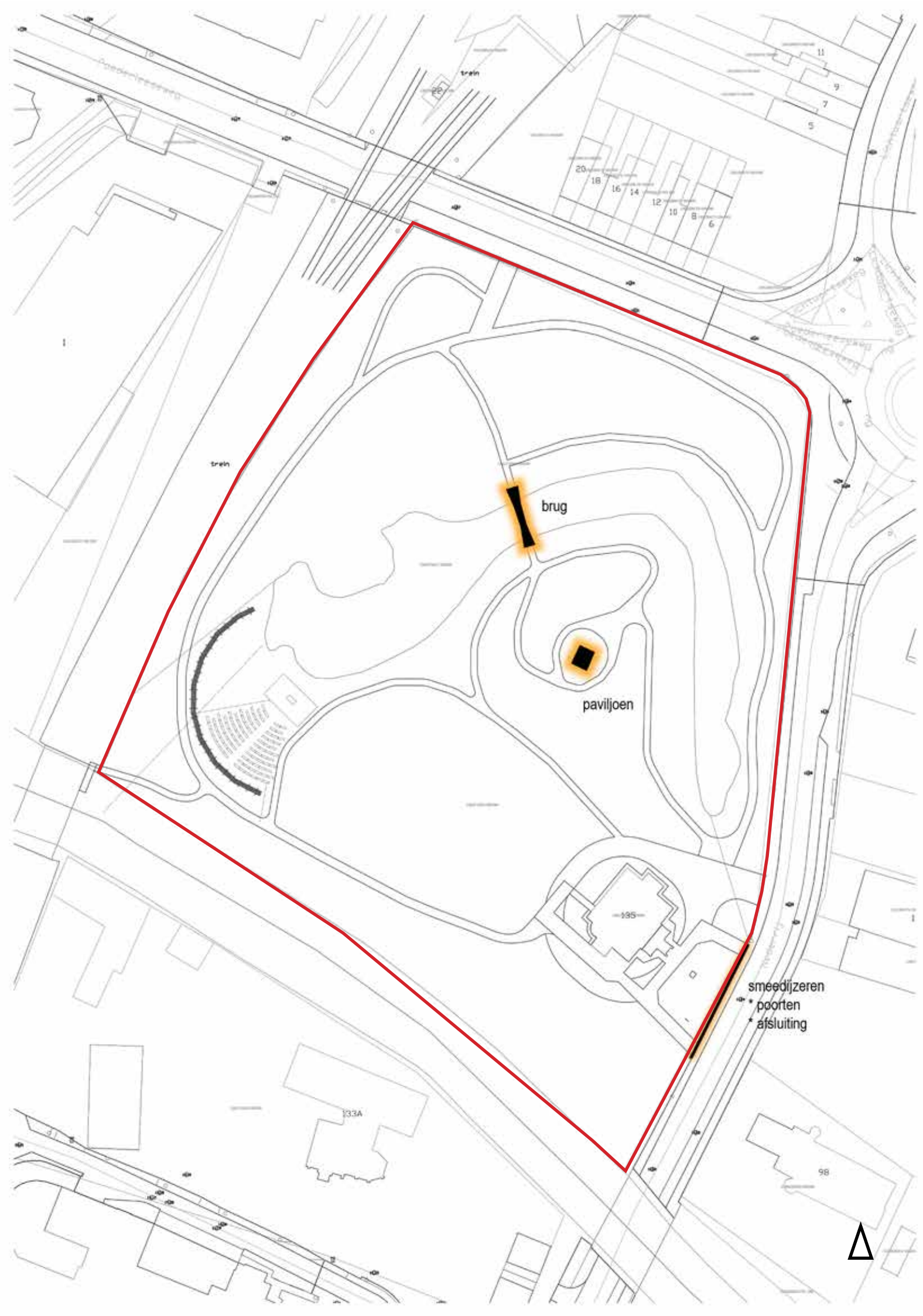

figuur 139: zicht vanuit het kasteel op het domein (foto 29/03/2018)

figuur 140: zicht over de vijver, heuvel, kasteel, paviljoen en brug (foto 22/11/2018)

< figuur 141: zichtlijnen in het park (schaal 1/1.000)

3.2.2.6 Engelse parkarchitectuur

In het park staan enkele opmerkelijke constructies, zoals het Paviljoen op de heuvel, de brug over de vijver en voor het kasteel vormen het statige hekwerk met poorten een bijzonder pronkstuk.

3.2.2.6.1 Paviljoen

Beschrijving:

Gebouwtje geplaatst op de heuvel, zuid-noord gericht.

Opgericht in baksteenmetselwerk met grondvlak: 3,29 x 4,47 m, hoogte 3,54m, aangevuld met een houten portaal met afmetingen: 1,58 x 4,47 m. Het geheel is afgedekt met een zadeldak, nokhoogte: 5,18 m.

Baksteenmetselwerk in rode, oude machinesteen, in kruisverband gemetst met een zand-kalkmortel in laaghoogtes van gemiddeld 50,5 cm, gefundeerd op metselwerk in zwarte baksteen. In het funderingsmetselwerk zijn ruitvormige openingen. Voegwerk met witte zand-kalkmortel, licht geknipt. De zuidgevel is bepleisterd met een kalkmortel en roze geschilderd. De buitenmuren zijn 1 steens dik. De hoeken van het gebouwtje en de buitenhoeken van raam- en deuropeningen zijn bekleed met knoeststammen, zwart geschilderd. De gebouwhoeken zijn bekleed met kwart ingezaagde knoeststammen, de raam- en deurhoeken met half gezaagde knoeststammen, de dagkanten bekleed met planken.

Portaal uitgevoerd met knoeststammen, secties van $\varnothing$ 20 cm (buitenkolommen) en $\varnothing$ 16 cm (binnenkolommen). De kolommen zijn gefundeerd op een doorlopende fundering in baksteenmetselwerk.

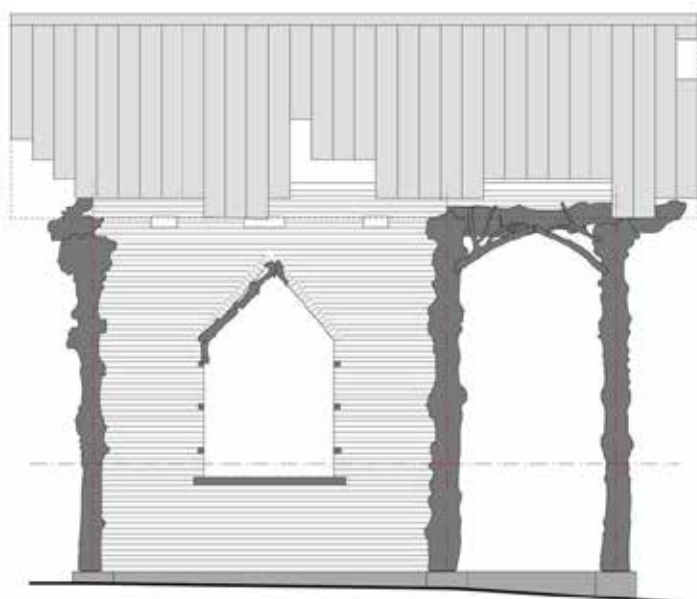
Ligger op een hoogte van 3,00 m in 2 knoeststammen met wortelstructuur, gedragen door de kolommen, kapitelen en korbelen met takken. Met zand-kalkmortel bepleisterd baksteenfronton, roze geschilderd. Het plafond van het portaal is ook met een zand-kalkmortel bepleisterd en roze geschilderd.

In de overige gevels is een horizontale, half doorgezaagde knoeststam op het parament aangebracht, gedragen door de hoekpilasters. Dakoversteken zijn aan de onderzijden bepleisterd met kalkmortel op tengels, bevestigd op de dakkepers, roze geschilderd.

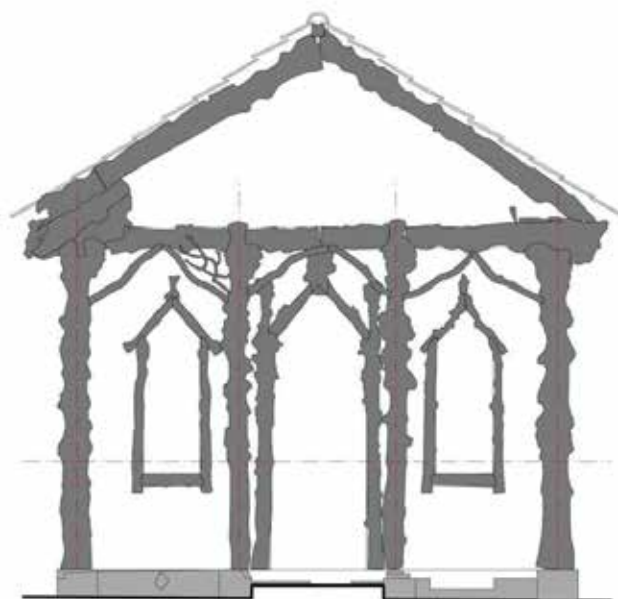
Dakconstructie met muurplaten, nok, kepers en panlatten. Dakbedekking met grijze cementpannen met dubbele golf, afmetingen: 24 x 34 cm, dikte 2 cm; dekafmetingen: 20 x 30 cm. Nokpannen op mekaar gedekt in zuidrichting. Dakranden afgewerkt met half doorgezaagde knoeststammen, de openingen tussen randpannen en dakrand is met een grijze trasmortel afgestreken.

De raam- en deuropeningen met typische driehoekige latei in puntvorm, zijn op dit ogenblik gedicht met panelen in waterbestendige multiplex. Oorspronkelijke ramen met glas in ijzeren stangen in ruitvorm, deuren met vol onderpaneel en glasvulling bovenaan.

Wegens stabiliteitsgevaar is het paviljoen op dit ogenblik niet toegankelijk.

figuur 143: tekening Paviljoen

< figuur 144: parkarchitectuur (schaal 1/1.000)

figuur 145: diverse foto's paviljoen

Diagnose:

Tot 22 november 2017 was het paviljoen overwoekerd met klimop, opname van de toestand was onmogelijk. Bij de ruimingswerken van 22 november 2017 is men erin geslaagd om deze overwoekering weg te nemen zonder bijkomende schade aan het gebouw. Losse delen zijn in het portaal gestapeld, het paviljoen is met dranghekken afgezet.

- Noordgevel: verzakte en halfvergane dakrand, afvallend en verdwenen pleisterwerk van de dakoversteek west en oost. Verdwenen schouderstuk van de dakoversteek aan oostzijde. Voeten van gevelpilasters vertonen caviteiten, herstellingen met cementmortel. Baksteenmetselwerk vertoont algengroei en resten van voorgaande begroeiing.
- Oostgevel: een 30-tal pannen ontbreken. Het dakvlak vertoont een 3-tal ernstige gaten met degradatie van de dakconstructie en het interieur tot gevolg. De onderste dakoversteek is praktisch volledig verdwenen. Verdwenen gevelbalk, de metselblokken in hout zijn zichtbaar. De raamrandversieringen zijn verdwenen, op een deel van de latei na. Het metselwerk is ontsierd door algen. Gevelpilasters en kolom van portaal vertonen onderaan caviteiten door opzuiging van water in kopshout, een deel is 'hersteld' door invoegen van cementmortel (hetgeen de aantasting nog versnelt).
- Zuidgevel: losgekomen afstrijking van de randpannen op de dakrandbekleding, onderste delen van de randbekleding zijn weggerot en de dakoversteek zijn op die plaats verdwenen, schouders met beplanking zijn afgevallen. Gedegradeerd pleisterwerk op

het fronton, het baksteenmetselwerk is zichtbaar. De takken, dienstig als korbenvulling, zijn aan 2 kolommen verdwenen. Kolomvoeten gedeeltelijk weggerot, hersteld met cementmortel, bovenzijde van baksteenfundering en kolomfunderingen beschadigd. Verdwenen borstwering tussen kolommen, de vasthechtingspunten zijn nog zichtbaar op een hoogte van 80,5 cm. Verdwenen vloer van portaal. Gedegradeerd pleisterwerk op gevelwand. Plafondbepleistering van portaal is op een 2-tal plaatsen verdwenen.

- Westgevel: een 40-tal pannen ontbreken, voornamelijk aan de onderste dakrand die praktisch volledig verdwenen is. Gedeeltelijk ingerotte horizontale gevelbalk, verzakt deel van dakoversteek, valgevaar. Verdroogde wortels en takken voor voorgaande begroeiing zijn nog aanwezig. Kolomvoeten en voeten van gevelpilasters vertonen caviteiten en droogbarsten, herstellingen met cementmortel.
- Interieur/dakconstructie: wegens stabiliteitsgevaar is het paviljoen niet toegankelijk. Gevreesd wordt dat de constructie en het interieur ernstig gedegradeerd is door de deficiënte dakbedekking en voorgaande begroeiing Consolidatie / restauratie is uiterst dringend.

Het paviljoen is het oudste gebouw in het park, opgericht in de tweede helft van de 19de eeuw. Zeer bijzonder zijn de knoteiken verwerkt in het paviljoentje.

Het paviljoen is in erbarmelijke staat.

figuur 146: diverse foto's paviljoen

3.2.2.6.2 Ijskelder

Eigen aan kasteeldomeinen heeft ook Hof Le Paige zijn ijskelder. De ijskelder is gelegen onder het paviljoen, en is toegankelijk vanuit de kamer van het paviljoen met een vierkant luik in de vloer. Gezien de slechte staat is het paviljoen niet toegankelijk, en afgemaakt met platen om vandalisme en verder verval tegen te gaan. Vanuit mondelinge getuigenissen weten we dat het om een relatief kleine ijskelder gaat, eerder als een gat in de grond, vermoedelijk zonder opgetrokken metselwerk.

figuur 147: diverse foto's smeedijzeren hekwerk en poorten + oude postkaart 1905

3.2.2.6.3 Smeedijzeren afsluiting

De statige poort en smeedijzeren hekwerk onderstreept de sociale status van de eigenaar. Er werd dus veel zorg bestaand aan het maatwerk en vormgeven van de poorten, hekwerk en hekpijlers. Het ijzeren hekwerk werd altijd beschilderd, het hekwerk van Le Paige werd in de gebruikelijke kleur zwart geschilderd.

Beschrijving:

Afsluiting bestaande uit plint, 8 afsluitpalen en 9 x traliwerk met regels, stijlen en motieven.

Plint met hoogte van ± 55 cm en dikte 25,5 cm aan straatzijde bekleed met arduinen platen, bovenaan afgedekt met een arduinen deksteen, sectie 40 x 10 cm met afgeschuinde bovenkanten. De plint is aan tuinzijde afgestroken met een trasmortel. Ter plaatse van de afsluitpalen is de deksteen vervangen door een basissteen 41 x 40 x 10 cm, met ronde aansluitprofielen aan de omliggende dekstenen en een vlak van 20x 20 cm op de afgeschuinde kanten.

Afsluitpalen als geprofileerde kolommen in gietijzer met min. diameter 90,3 mm en max. diameter 200 mm, bovenaan afgedekt met bol met diameter 113 mm, afgewerkt met taps toelopende spiralen aan bovenzijde en zijkanten. De hoogte van de afsluitpalen is 2300 mm.

Traliwerk met 5 smeedijzeren regels 32 x 12 mm, ingekapt en gelast aan ringen van de afsluitpalen. De regels zijn geplaatst op hoogtes van 110 mm, 230 mm, 540 mm, 1320 mm en 1440 mm van de plintdeksteen. In de regels zijn per vak 16 ijzeren stijlen 22 x 22 mm gevat. Deze stijlen zijn over een lengte van 540 mm getorst in 14 kwartomwentelingen in tegenwijzerzin. Boven- en onderaan zijn geprofileerd knopen $\varnothing 60$ mm aangebracht, bovenaan is afgewerkt met een hellebaardmotief.

In de openingen tussen onderste en bovenste regels met de stijlen zijn ronde plantmotieven in smeedijzer ingepast met sectie 8 x 8 mm in een cirkel met diameter van 100 mm.

Het geheel is geschilderd met een zwarte lak. Een groene kleur is zichtbaar onder de zwarte lakbeschadigingen, alsook de oranje menielaag.

Diagnose:

De arduinen bekledingsplaten aan straatzijde zijn op een 12-tal plaatsen gescheurd. Aan tuinzijde is de trasafstrijking gedegradeerd en is op verschillende plaatsen afgedrukt door zoutvorming. Lossende voegspecie in de deksteen met onderliggende degradatie (vorstschade) van metselwerk en bekledingen.

Door periodieke schilderbeurten, bovenop de bestaande, is de profilering van de afsluitpalen, stijlen en het figuratieve van de motieven enigszins uitgevlakt.

De schilderbeurten hebben echter niet kunnen verhinderen dat de verbindingen tussen regels en afsluitpalen op een 10-tal plaatsen weggeroest zijn, waardoor verscheidene vlakken met traliwerk doorhangen, opgehangen aan mindere regels zoals oorspronkelijk bedoeld.

figuur 148: diverse foto's smeedijzeren hekwerk en poorten

3.2.2.6.4 Smeedijzeren poorten

Beschrijving:

Poortimposten 71 cm x 105 cm x 371 cm, bestaande uit een combinatie van baksteenmetselwerk en natuursteen, opgemetst met kalkmortel. Plint in blauwe hardsteen, met bovenaan kwarthol profiel. Baksteen metselwerk in kruisverband, laaghoogte 59 mm. Speklagen met diamantvorm in Savonnières/Anstrude-zandkalksteen, kroonlijst met voluut uitlopend op een krul en vaas op de zijposten. Deze vazen verschillen in linker- als in rechterpoort. Cartouche met randlijst, sokkel en vaas op de hoofdpoot. De topvaas heeft een band met diamantlijst.

Poort in dagopening van 2,93 m tussen de arduinen plinten. Poorthoogte maximaal 3,26 m. Poortvleugel verbonden aan impost met stijl in staaf 50/50 mm, onderaan met ondertaats, op 2,06 m met smeedijzeren vassing, met dook in impost ingewerkt. Stijl bovenaan uitlopend in plantmotief.

Makelaar met stijl 40/40 mm in openvleugel en met L-profiel 50/50/8 mm in vastvleugel. Op deze laatste is een merkplaatje aanwezig met inscriptie: "A. VANAERSCHOT – CONSTRUCTEUR – HERENTHALS" en versterking met klinknagels. Top uitgesmeed en versierd met dubbele spiraal. Slotkast ingewerkt in makelaar.

Spatboord: verbinding van stijlen en makelaar met ijzeren plaatmateriaal, gevat in L-profielen en verstevigd met diagonaal geplaatst bladstaal, bevestiging met klinknagels. Vleugelvulling met 10 balusters in smeedijzeren staven, sectie 22/22 mm, getorst, op de top uitlopend in hellebaarden. Gebogen en horizontale verbindingsstaven 10/40 mm en cirkelfiguren met sectie 20/10 mm.

Aan achterzijde van de spatboord zijn rolwielletjes aangebracht met in de verharding ingewerkte stalen sporen in halve cirkelvorm. Bij de restauratiewerken is een automatische poortopener aan de linker poortvleugels bevestigd, die ondertussen reeds weggenomen is.

De poort aan de Nete wordt vandaag als hoofdtoegang gebruikt.

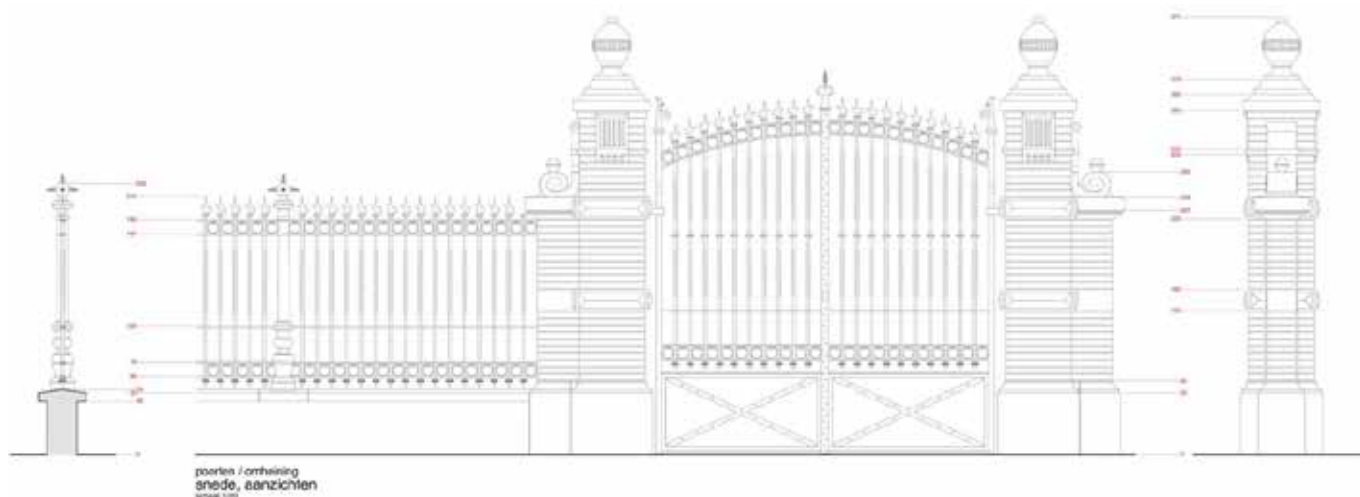
Diagnose:

Metselwerk en natuursteen vertonen sporen van algengroei. Voegen zijn uitgespoeld, de zandkalksteen degradeert.

Van de poort links is de rechterimpost onzorgvuldig gerestaureerd (voegen in cementmortel, weggelaten vaas op voluut, niet passende metselwerklagen) waardoor de regels van de poortvleugels niet meer in het verlengde liggen van deze van de omheining, wat oorspronkelijk de bedoeling was. Losgekomen makelaar. De poortvleugels links worden zeer veel gebruikt, sporen van permanente herstellingen.

Van de poort rechts is de plint van de linkerimpost verzakt. Verregaande degradatie van de spatboord in de poortvleugels.

De bestaande sloten zijn niet meer in werking.

figuur 149: tekening hekwerk en poorten

figuur 150: diverse foto's brug

Beschrijving:

Gebogen brugdek met een overspanning van 10,88 m, hoogte boven landhoofden: 1,12 m, boven wateroppervlak: 2,28 m. Totale lengte van de brug: 13,79 m.

Dekboorden gevormd door een stalen T-profiel 38/75/15 mm, met klinknagels onderaan versterkt met een gebogen stalen bled 70/15 mm. Om de 265 mm zijn afwisselende figuren in gietijzer aangebracht, verstevigd met diagonaal gelaste smeedijzeren staven 20/20 mm. De figuren zijn verbonden met mekaar door een gebogen bled 70/15 mm. De afbladderende verf is wit, een rode menielaag is daaronder vast te stellen.

Tussen de 2 dekboorden zijn onderaan 13 stalen U profielen 80/40/5 mm bevestigd, waarop een verloren bekisting in houten planken geplaatst. De planken hebben een dikte van 15 mm en wisselende breedtes. Een bijkomende trekstaaf $\varnothing$ 40 mm met bijregeling in smeedijzer is aangebracht in het midden. De trekstaaf is aangebracht op de verbindingsbledden van de figuren.

Op de verloren bekisting is een dek in beton geplaatst met minimale dikte van 85 mm in het midden en 125 mm op de uiteinden. De bovenzijde van het beton is ruw afgewerkt.

Landvasten in baksteenmetselwerk in kruisverband met breedte van 3,02 m, ingewerkt in het talud van de vijverboord. Sporen van bepleistering. Bovenaan afgedekt met een arduinen boord in stenen met profiel 45 x 25 cm, gefrijnde afwerking. De boordsteen is in helling met het brugdek geplaatst, de landvasten met een helling van 12° in het parament gericht naar de vijver. Een enkele hoeksteen in arduin.

Balustrade gevormd door een met krommingen gevormde handgreep bestaande uit een stalen bled 15/68 mm, onderaan versterkt met een T-profiel 48/52/10 mm. Op het bovenste gedeelte van de handgreep is een buisprofiel geplaatst met $\varnothing$ 70 mm, uitlopend in een gietijzeren granaatappel. Het balustradevlak zelf is aan binnenzijde gevormd door L-profielen 36/50/2 mm en aan buitenzijde door stalen bledden 50/5 mm. De profielen en bledden zijn in liggende ruitvorm geplaatst, de kruisingen zijn verbonden met revetten, voorzien van bloemmotieven aan de buitenzijde. Ze zijn met revetten verbonden aan de T-profielen van handgreep en brugboord. Op de brugtop is de balustrade 25° naar binnen gekanteld en vertikaal aan de uiteinden.

Aan de uiteinden zijn ronde motieven in de vorm van wielen aanwezig, bestaande uit een cirkelboord $\varnothing$ 1236 mm met gebogen T-profiel 48/48/8 mm, spaken met gebogen T-profielen 20/24/4 mm. Centerpunt in medaillon $\varnothing$ 142 mm met leeuwekop.

In het midden zijn aan beide zijden cirkelvormig logo's met gekalligrafeerde LP ingewerkt in de balustradevulling. Cirkelboord $\varnothing$ 541 mm met gebogen T-profiel 48/48/4 mm, kalligrafie in smeedijzer.

Diagnose:

Het metselwerk van de landhoofden is uitgespoeld met gebroken stenen en losse voegen aan de zijanten. De arduinen boord is op verschillende plaatsen gebroken, voegen tussen de stenen zijn uitgespoeld. Het parament en bepleisterde delen ontsierd door algengroei.

4 van de onderliggende U-profielen zijn doorgeroest, de verbindingen van de overige profielen zijn met roest aangetast.

Planken van de verloren bekisting zijn uitgevallen, de overige zijn door zwammen aangetast.

De profielen van de dekboord zijn aangetast met roest, de verbinding tussen bledden en T-profielen is door roest opgedrukt. De verflagen van de figuren bladdert af.

Alle verbindingen van de bledden en profielen van de balustradevulling zijn losgeroest van de dekboorden. Boven, aan de handgreep, vertonen losgekomen bledden gevaarlijke punten.

Ook aan de handgepen is de verbinding tussen bledden en T-profielen door roest opgedrukt. Aan oostzijde ontbreekt het buisprofiel.

2 van de 4 wielfiguren ontbreken. 1 ervan is teruggevonden in de vijver bij de ruimingswerken, een ander is geborgen in de kelders van het kasteel.

Door het ontbreken van verbindingen in de balustradevlakken met dekboorden en handgrepen, is de stabiliteit van de leuning verdwenen, waardoor de balustrade niet meer veilig is.

De cohesie van het brugdek met de dekboorden komt in gevaar door de doorgeroeste verbindingen van de onderliggende U-profielen met de dekboorden.

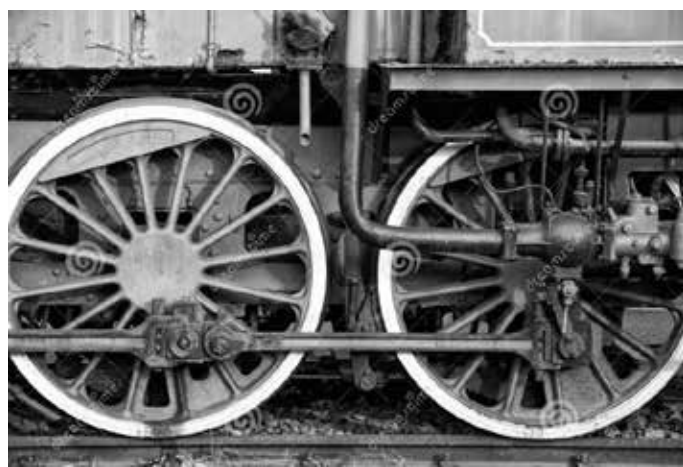
Om die redenen is de toegang tot de brug voor het publiek afgesloten.

De ijzeren brug is een typerend belevingselement voor de landschappelijke stijl, en terug te vinden op de kaart van het MGI van 1907 en op historische foto's van 1913. De brug zelf vormt een uitgesproken blikvanger, en geeft, vanop de brug een overzicht in het omringende park. De positionering van de brug maakte doordacht deel uit van het tuinontwerp. De brug werd in het midden van de langgerekte vijver geplaatst. De positionering in het centrum van de gebogen waterpartij zorgt ervoor dat begin en eindpunt van het waterpartij niet zichtbaar zijn. De wandelaar kan niet zien hoe groot de waterpartij effectief is, dit heeft het effect dat deze groter lijkt dan ze werkelijk is.

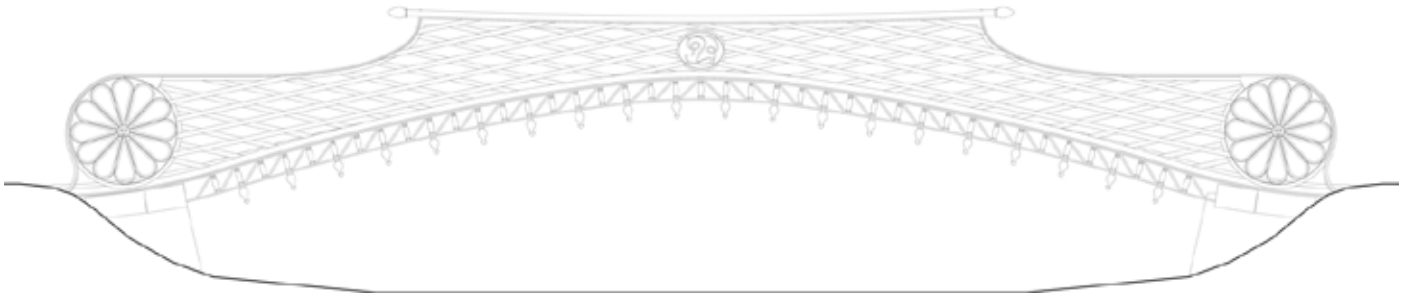
Kaart van het MGI (1907) toont reeds de brug (zie historische nota).

figuur 150: de historische foto 1905-1913 JBGK tuin, geeft een mooi zicht op de brug.

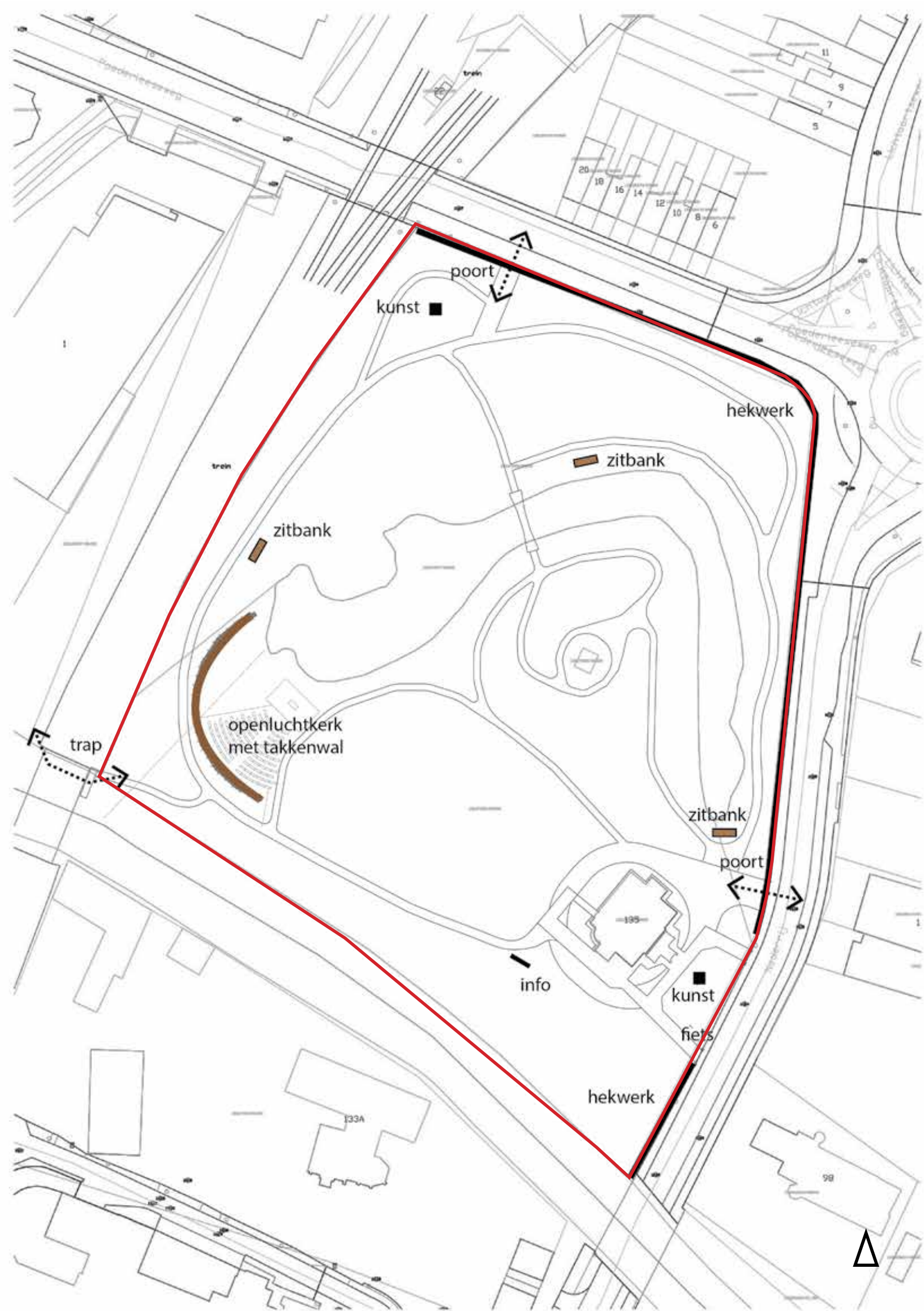
figuur 151: diverse foto's brug

figuur 152: tekening brug

figuur 153: referentiebeeld

3.2.2.7 Recente toevoegingen

3.2.2.7.1 Metalen hekwerk en poorten

Gelijktijdig met de aanleg van de brandweg werd een metalen hekwerk geplaatst, ter vervanging van betonplaten.

Het hekwerk wordt ook af en toe gebruikt voor affichering.

Een kleine poort werd geïntegreerd aan de zijde van de Poederleeseweg. Aansluitend op het historisch hekwerk, werd een tweede nieuwe poort geplaatst om de brandweg te ontsluiten. Dit nieuwe hekwerk is eenvoudig uitgevoerd in metaal en niet geschilderd. Aan de spoorweg werd een lage houten omheining geplaatst (nog aanwezig?)

figuur 155: hekwerk en poorten - affichering (foto 23/11/2017)

3.2.2.7.2 Trap en toegang via spoorwegbrug over Kleine Nete

Onder de spoorwegbrug is een nieuwe toegang gemaakt die via trappen uitgaat op het domein.

figuur 156: onderdoorgang spoorwegbrug (foto 28/09/2017)

3.2.2.7.3 Parkmeubilair

Met de groeiende openstelling op het einde van de 20ste eeuw werd het park voorzien van een drietal eenvoudige zitbanken. Deze zijn opgesteld rondom de vijver.

Verder zijn er nog een fietsenstalling aan de inkom en een gedenkplaat renovatie 1997-1999. Het infobord is gesneuveld tijdens zomerstorm 2018.

figuur 157: parkmeubilair (foto 28/09/2017)

3.2.2.7.4 Kunstwerken

Het Kasteel Hof Le Paige kreeg gaandeweg een culturele functie, gekoppeld aan de culturele werking van de stad Herentals. Het kasteel heeft een uitgelezen setting voor tentoonstellingen en exposities. De beelden in de tuin zijn nog een overblijfsel van voorgaande exposities in het park. Het gaat over een beeld van de Belgische beeldhouwer Rik Poot een 3,5 meter grote bronzen vrouwenbeeld, deze staat prominent voor het kasteel. In de hoek aan de Poederleeseweg staat een kunstwerk in cortenstaal.

figuur 158: kunstwerken (foto 28/09/2017)

3.2.2.7.5 Openluchtkerk

Om (voorlopig) te kunnen voldoen aan het legaat, waarbij een kerkelijke functie of sacrale ruimte uitgewerkt moet worden, werd de openluchtkerk uitgebouwd. Deze is geplaatst in het noordoostelijk deel van het park, tussen de monumentale naaldbomen en de tuinvijver. De randen zijn afgewerkt met een nogal zwaar uitvallende takkenwal (buffer naar de spoorweg).

figuur 159: openluchtkerk met takkenwal (foto 28/09/2017)

< figuur 154: recente toevoegingen (schaal 1/1.000)

figuur 160: diverse foto's dood hout (foto's periode najaar 2017 tem zomer 2018)

3.2.2.8 Knelpunten: verwildering, veiligheid en dood hout

Door het uitvallen van een regulier en aangepast beheer van het domein zijn er heel wat duidelijke gevolgen waarneembaar, namelijk opslag van heel wat vegetatie wat een sterke verruiging en verwildering veroorzaakt. De meest voorkomende zijn boerenjasmijn, vlier, liguster, es, esdoorn, Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik.

Het uitblijven van een gepast en specifiek beheer voor de veteraanbomen (minder topzwaar maken) heeft ook tot gevolg dat er bij een stevige storm regelmatig bomen omwaaien met een groot risico voor het patrimonium en de veiligheid van bezoekers maar ook potentiële schade aan andere bomen, paden, infrastructuur (infobord) en bezoekers.

Daarnaast liggen er over heel het domein omgevallen bomen verspreid en ook staan er nog heel wat boomstammen recht zonder kruin.

In de boomweide is er een sterke groei van klimop, deze beperkt zich voornamelijk tot de onderetage en groeit langs de boomstammen. Deze begroeiing van klimop is niet meteen problematisch, wel als die zich in de kruinen gaat mengen.

3.3 Bouwkundig erfgoed (beschermd monument Kasteel Hof Le Paige: landhuis, ID 5409)

3.3.1 Funderingen, kelders

3.3.1.1 Funderingen

Beschrijving:

De gemetste funderingszolen van de buitenmuren liggen op $\pm 1,60$ m onder het maaiveld en hebben een 3-dubbele versnijding van maximaal 39 cm naar buiten toe.

Deze zolen staan op een ondergrond, die van boven naar onder als volgt is opgebouwd:

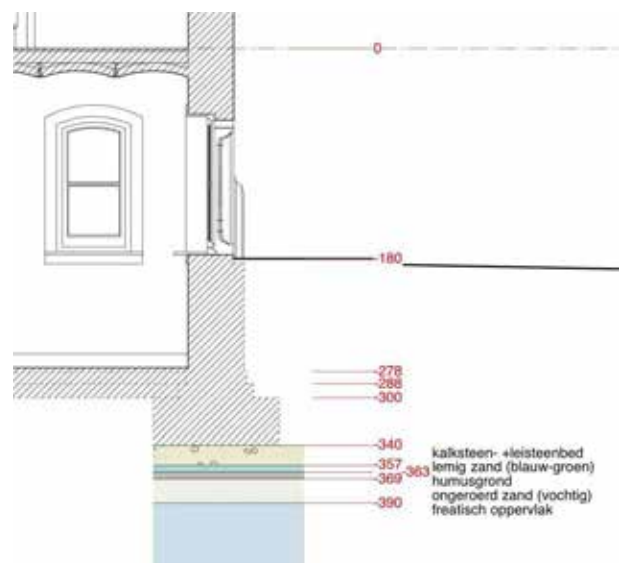
- een laag getaste kalksteen en lesteen ± 17 cm dik,
- een laag lemig zand ± 9 cm dik, blauwgroen van kleur wat wijst op een periodieke aanwezigheid van water,
- een laag zwarte humusgrond ± 6 cm dik,
- onderaan (niveau -369) ongeroerd zand. Dit staal is vochtig en op 2,10 m onder het maaiveld is water aanwezig.

De funderingsmuren in aanraking met de grond zijn afgestreaken met een mortel bestaande uit kalk, zand en asse.

De dikte van de buitenkeldermuren is ± 49 cm en versnijdt nogmaals 9 cm juist onder het maaiveld. Boven deze versnijding is de buitenplint geplaatst.

Diagnose:

Bij berekening van de lastendaling blijkt met de bestaande funderingszolen een belasting op de ondergrond van $14,9 \text{ N/cm}^2$. Bij een aanname van een grondweerstand van 15 tot 30 N/cm^2 en door het toegepast funderingssysteem blijken geen ongelijke zettingen of overbelasting van de constructies.

figuur 161 en volgende figuren: foto's en tekeningen zijn genomen/opgemaakt door architect Herman Adriaenssens

< figuur 162: foto voorzijde kasteel (foto 14/11/2017)

3.3.1.2 Kelders

Beschrijving:

- Vloeren:

- In trapzaal, atelier 1, atelier 2, hal en gang: cementtegels van verschillende afmetingen die in figuren zijn geplaatst. De aansluiting met de muren gebeurt met een boord eveneens in figuren geplaatst.
- In berging: zeshoekige cementtegels met zijde 115 mm (diameter 230 mm). Zwart met bloemfiguur en afgewisseld met grijze tegels. Eveneens afgeboord met figuurtegels.
- In atelier 3: zwart-grijze vierkante cementtegels 200/200 mm in diagonaal dambordpatroon geplaatst, eveneens met boord in figuurtegels.
- In verbruikzaal, voorraad en dienst: roodgebakken kleitegelvloer met vierkante tegels 170/170 mm (160/160 mm) geschrant geplaatst.
- In berging en cv-lokaal : roodgebakken kleitegelvloer met rechthoekige tegels 150/240 mm, geschrant geplaatst.
- In toiletten (kolenkelder): oorspronkelijk vlak geplaatste bakstenen vloer met vlak 180 x 85 mm

- Wanden:

- in trapzaal, atelier 1, atelier 2, berging en atelier 3: wanden bekleed tot op een hoogte van $\pm 1,22$ m met witblauwe faïencetegels. Onderaan een bruine plint in faïencetegels en bovenaan afgeboord met een houten lijstlat. Resterende hoogte van de wand is bepleisterd met een mortel bestaande uit 2 lagen: een raaplaag in kalkmortel met toevoeging van koehaar (gemiddelde dikte ± 10 mm) en afgewerkt met een witte laag in gips (dikte 3 mm).

Deze bepleistering is in de traphal beschilderd met een marbrering, waarop een craquelure is geschilderd.

- In atelier 2: betegeling met faïencetegels, wit glanzend, geplaatst zonder voeg, 150/150 mm en geschrant geplaatst, boven de wit-blauwe tegels.
- In hal en gang: wandbekleding met volledige kalk- en gipsmortelbepleistering, onderbroken met houten boord op $\pm 1,20$ m hoogte en houten plint. Onderzijde was grijs geschilderd, bovenzijde wit.
- In berging / cv-lokaal: volledige wandbekleding met bepleistering bestaande uit een traskalkmortel.
- In verbruikzaal, voorraad en dienst: wanden bestaande uit gecaleid baksteenmetselwerk. caleilagen gevormd door verf op basis van witkalk, zonder toevoegingen (kalk gaf nog steeds af).

- Plafonds:

De overwelling van de kelders gebeurt met troggewelven. Opgebouwd met stalen I-profielen INP 120 (58 x 120 mm), waartussen gemetste troggen met dikte van 7 à 8 cm. Het tegenpijl gaat van 5 tot 8 cm en de profielafstand is gemiddeld 72,5 cm as op as. De gemetste troggen zijn voorzien van een bepleistering bestaande uit een raaplaag in kalkmortel met toevoeging van koehaar en afgewerkt met een witte laag in gips. Deze heeft een verflaag. De onderflenzen van de trogprofielen zijn niet bepleisterd, maar behandeld tegen roest en overschilderd met lakverf.

- Schrijnwerk:

Geprofileerd gedraaide trappaal ingewerkt in het wrongstuk van de trapboom van de trapvleugel naar niveau +450. Eiken trap met verdreven treden, sierlijke handgreep met wrongstukken, rond trappaal verwerkt. Geprofileerd gedraaide balusters.

In eik geboiseerde binnendeuren met geprofileerde kader en bossingpanelen. Deuren van berging, gang, atelier 1, atelier 2, atelier 3, atelier 4 zijn voorzien van panelen in figuurglas. Metalen deurkrukken en slotplaat. Geprofileerde deurlijsten. De binnendeur tussen diensttrap en hal is een brandwerende deur, tussen hal en toiletten een vlakke binnendeur.

- Uitrustingen:

Oorspronkelijke elementen:

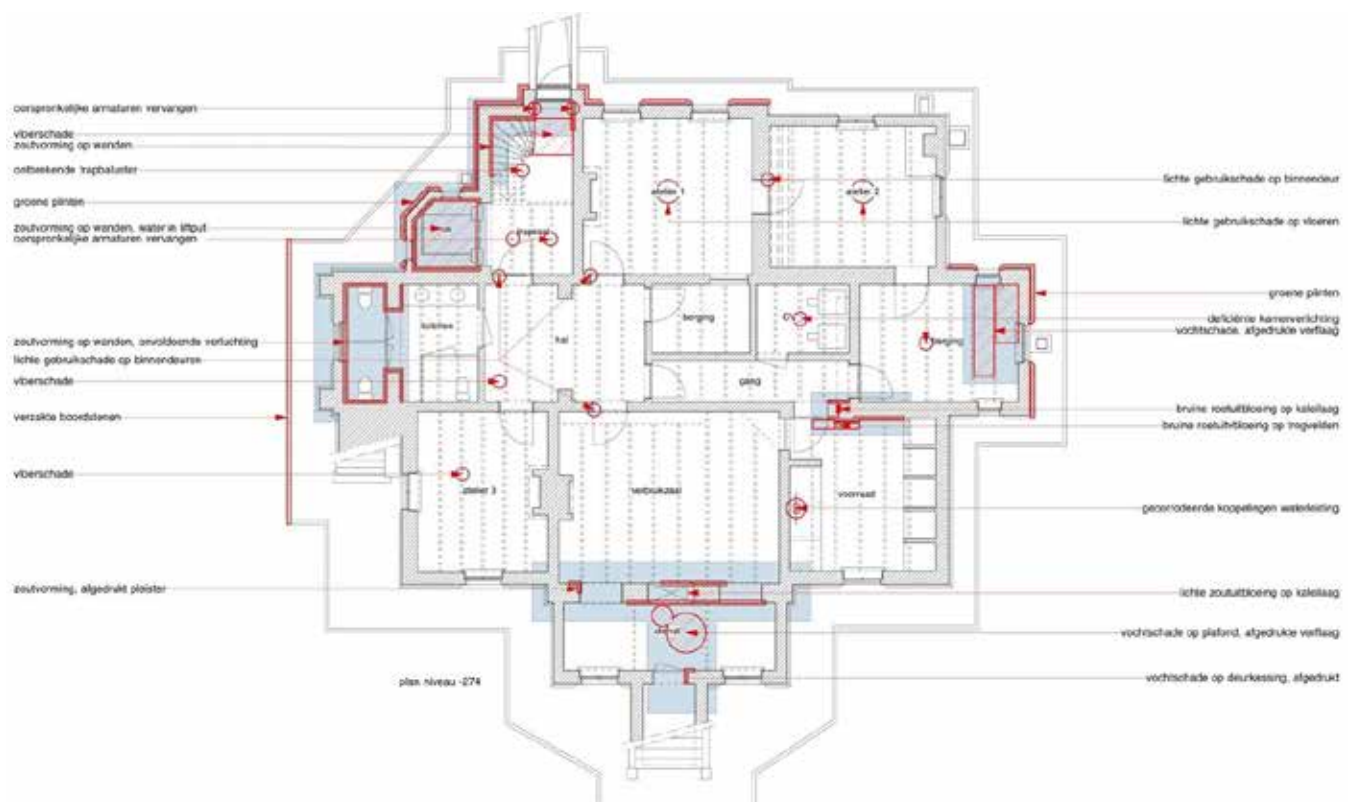
De haard van atelier 1 is bekleed met zwarte marmer, de linteeltjes van de pilasters zijn in wit marmer. Brandvlak met gietijzeren veegluik, bepleisterd. Schouwlijf is bepleisterd.

De haard van atelier 3 is bekleed met grijze marmer, wit dooraderd. Brandvlak en schouwlijf bepleisterd.

De ramen van atelier 1 en atelier 3 hebben zwart marmeren raamtabletten. De ramen van 'dienst' zijn vernieuwd met houten raamtabletten.

In atelier 2 is een pomp geplaatst. Betegeld steunmuurtje en blauw-witte tegels, die de arduinen gootsteen draagt. Zuigerhuis gemetst en bekleed met blauw-witte tegels. Eken pomphuis met 2 koperen bekken en smeedijzeren pompmechanisme.

Oorspronkelijk waren berging en cv-lokaal 1 ruimte, waarin een verwarmingsketel was geplaatst met afmetingen 58 x 110 cm, zonder aanduiding van merk of type, alsook een circulatiepomp en expansievat. De gemetste warmeluchtkanalen in gang en verbruikzaal zijn nog steeds aanwezig.

Wijzigingen bij de restauratiewerken:

Waar oorspronkelijk de toiletten en wasruimtes waren (onder de toren aan westzijde) is een liftinstallatie geplaatst die de niveau's -274, 000 en +450 bedient. Dit was mogelijk door uitbraak van de vloeren en aanpassing van de beerput onderaan. De lift is van type 2 en rolstoeltoegankelijk. De toegang tot niveau -274 gebeurt met een hellend vlak van buiten uit, met een helling van 4% en breedte van 1,00 m. De buitendeur aan de diensttrap is een vluchtdeur en gaat naar buiten open, aan binnenzijde voorzien van een panieksluiting.

De oorspronkelijke kolenkelder is bij de restauratiewerken ingericht als toiletruimte met afzonderlijke toiletten voor dames, heren en rolstoelgebruikers, aangevuld met 2 wasbekkens en bergkast. Toestellen in wit sanitair porcelein. Het geheel is bekleed met moderne faïencetegels. Warmwater met inbouw voorraadboiler.

Bij de restauratiewerken is kelder 8 aangepast met een apart lokaal (compartimentering) waarin 2 gasvloerketels in cascade zijn geplaatst. Bovenverluchting en rookafvoer via bijkomende leidingen naar NW-gevel. (Oorspronkelijk was de rookafvoer een rookkanaal dat afgeleid werd naar de voorraadkelder).

Vermits de wijziging van privéwoning naar een publieke functie specifieke brandweervereisten noodzaakten, is de diensttrap gecompartmenteerd met een brandwerende deur RF30' en bevat een vluchtdeur naar buiten. Het cv-lokaal heeft een compartimentering (deur en bijkomende wand) met RF60'.

De waterteller is ontdubbeld voor normaal gebruik en voor bluswater. De gasmeter in gehuisvest in een aparte buitenbehuizing aan de toegangspoort oost aan straatzijde.

De lichtschakelaars zijn gecentraliseerd in een centraal schakelbord in de trapzaal.

Diagnose:

Gevolgschade door waterinfiltraties in trapzaal met liftschacht, toiletten, berging oostzijde, voorraad, verbruikzaal met dienst en berging. Lichte gebruiksschade aan vloeren, binnenschrijnwerk en keldertrap. Ontbrekende baluster in trapleuning. Sporadische vervanging van de tijdens de restauratiewerken van 1997-1999 geselecteerde verlichting door spaarlampen, sporadisch deficiënte TL-verlichting niet vervangen.

Zuidwestgevel

Zuidoostgevel

Noodoostgevel

Noordwestgevel

3.3.2 Gevels

Beschrijving:

De gevels zijn opgebouwd met baksteenmetselwerk en natuursteen.

Het baksteenmetselwerk is in regelmatig kruisverband. Buitenmuren zijn opgebouwd als spouwmuren met een 1-steens binnenspouwblad en 1 steens buitenspouwblad.

Als natuursteen is:

1. Blauwe hardsteen: toegepast voor trappen, trapwanden, balustrades, trapvlakken, plinten gevellijsten en kolommen.
2. Savonnières-steen of Anstrude-steen: gebruikt voor speklagen, profielen, dorpels, monelen, lateien, bogen, sculpturen in gevels, dekstenen, sluitstenen, stelgaten.
3. Euville-steen: gebruikt voor balusters, vazen en het horizontaal profiel in de geveltop van de ZO-gevel.

“Hof Le Paige is een alleenstaand landhuis in neo-Vlaamserenaissance-stijl van 1892 (gedateerd door een gevelsteen) bestaande uit lijst- en puntgevels van drie + vijf traveeën en twee bouwlagen + souterrain onder een leien schilddak met sierlijke schouwen. De verankerde baksteenbouw is voorzien van decoratief en constructief gebruik van natuursteen voor banden, boogvelden, omlijstingen, kordons, balusters, steigergaten, pilasters, wortel- en diamantkopmotieven. Het gebruik van arduin is voorbehouden voor plint, puilijst, zuidelijk portiek en bordes. De gevels bevatten rechthoekige vensters met tussendorpels en steekboogvormige keldervensters. De westelijke straatgevel heeft een uitgewerkt, centraal, drie traveeën breed risaliet met verhoogde halsgevel onder een bekronend, gebogen en gebroken fronton. Het bordes met steektrap en balustrade geeft toegang tot de verhoogde begane grond met rondboogvormige deurvensters onder een gebogen waterlijst op imposten en de bel-etage met balkon op gegroefde consoles uitlopend in wortelmotieven, rechthoekige balkonvensters onder decoratieve rondboogvelden. De topgevel bevat pilasters, diamantkopmotieven, siermetselwerk in rondboogveld en een gevelsteen “ANNO 1892”.

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/47122>)

Diagnose:

Bij de restauratiewerken in 1997-1999 zijn de gevels gereinigd met water onder druk en zachte granulaten, het gevelvoegwerk is aangevuld zoals het oorspronkelijke. Het parement is met siloxanen gehydrofobeerd. Ontbrekende stukken in natuursteen zijn aangevuld (balusters in Euville).

Buiten enkele verkleuringen door algen en woekerend onkruid, is op dit ogenblik weinig schade aan het gevelmetselwerk.

geklaamde kolommen, rottend hout te vervangen

verzakte spitsfiguur

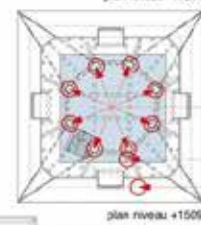
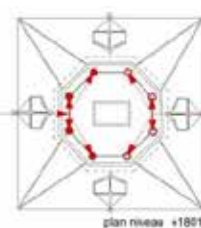
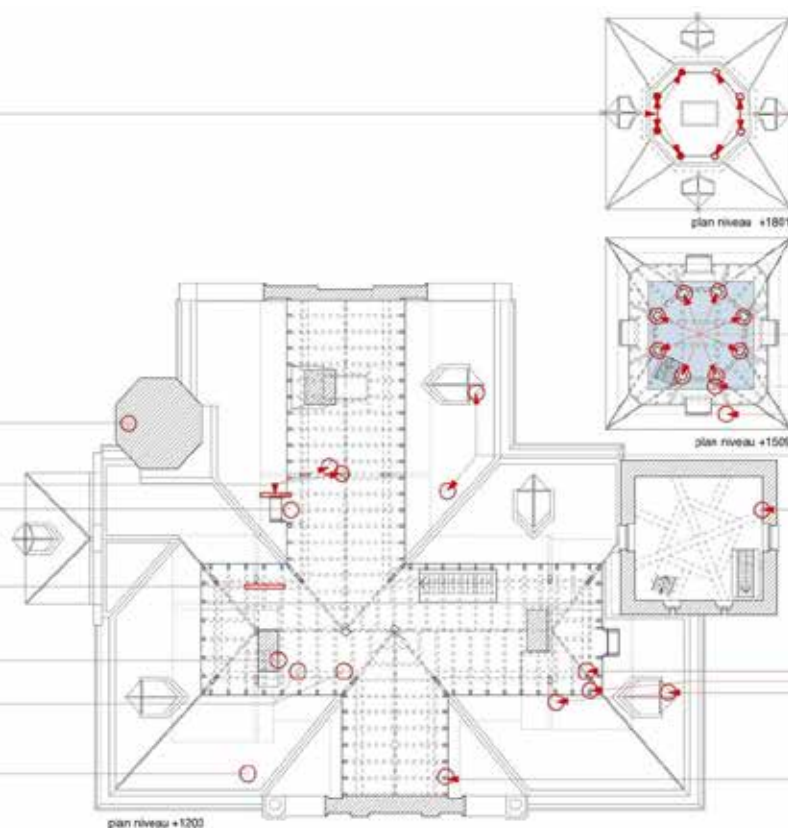
nieuwe insectaantstoppingen
verluchting dakraam stuk

vochtschade waterlek

diagonaalscheur in echovormmassief

voormalige insectbehandeling

utgevalen lei

troogbarsten hout, lossende verlagen

zwam aantasting op kolonkappen

wespennest

utgevalen lei

utgevalen lei

infiltratie, licht vochtschade

duivernest
wespennest
utgevalen lei

voormalige insectbehandeling

3.3.3 Daken, torens

Beschrijving:

Kruisdak, bestaande uit een schilddak, uitlopend op zadeldaken aan de topgevels. De primaire dakconstructie is gesteund op sloffen, ingewerkt in de vloer van niveau +884 (2e verdieping) en bestaat uit traditionele (maar modern voor 1892) grenen rechte spanten en kilsparanten met integrale spantbenen, gevat in priemstijlen met hanebalken, nokken, gordingen en muurplaten. Keperen en schaliebert in green, dakbedekkingen met natuurleien. Oorspronkelijk in 'Rosé de Fumay', bij de restauratiewerken van 1997-1999 vervangen door Spaanse leien wegens uitputting van de productie. Dakkapellen komen voor in de dakvlakken van zuidwestgevel, noordwestgevel en noordoostgevel. Uit noodzaak voor onderhoud en verlichting van de bovenste zolders zijn tijdens de restauratiewerken van 1997-1999 2 prefab dakvlakramen geïnstalleerd.

Oosttoren op vierkante basis in verankerd baksteenmetselwerk, reductie naar een regelmatige achthoek met een dak in klokvorm waarin dakkapellen voorkomen, opengewerkt platform met 8 gesculpteerde kolommen en balustrade in smeedijzer, torenspits met dakkapellen. Deze torenspits komt terug op de westtoren die een achthoekige basis heeft vanop de begane grond.

Op de veranda is een plat dak geplaatst, bekroond met een lichttrommel waarop een koepeldak in lood geplaatst is. Geprofileerde houten kroonlijst op steunblokken in het metselwerk ingewerkt. Regenafvoer via zinken afleidbuizen met gietijzeren voetbuizen. Bij de restauratiewerken in 1997-1999 is uit noodzaak een bijkomende afleidbuis aangebracht in de zuidwestgevel.

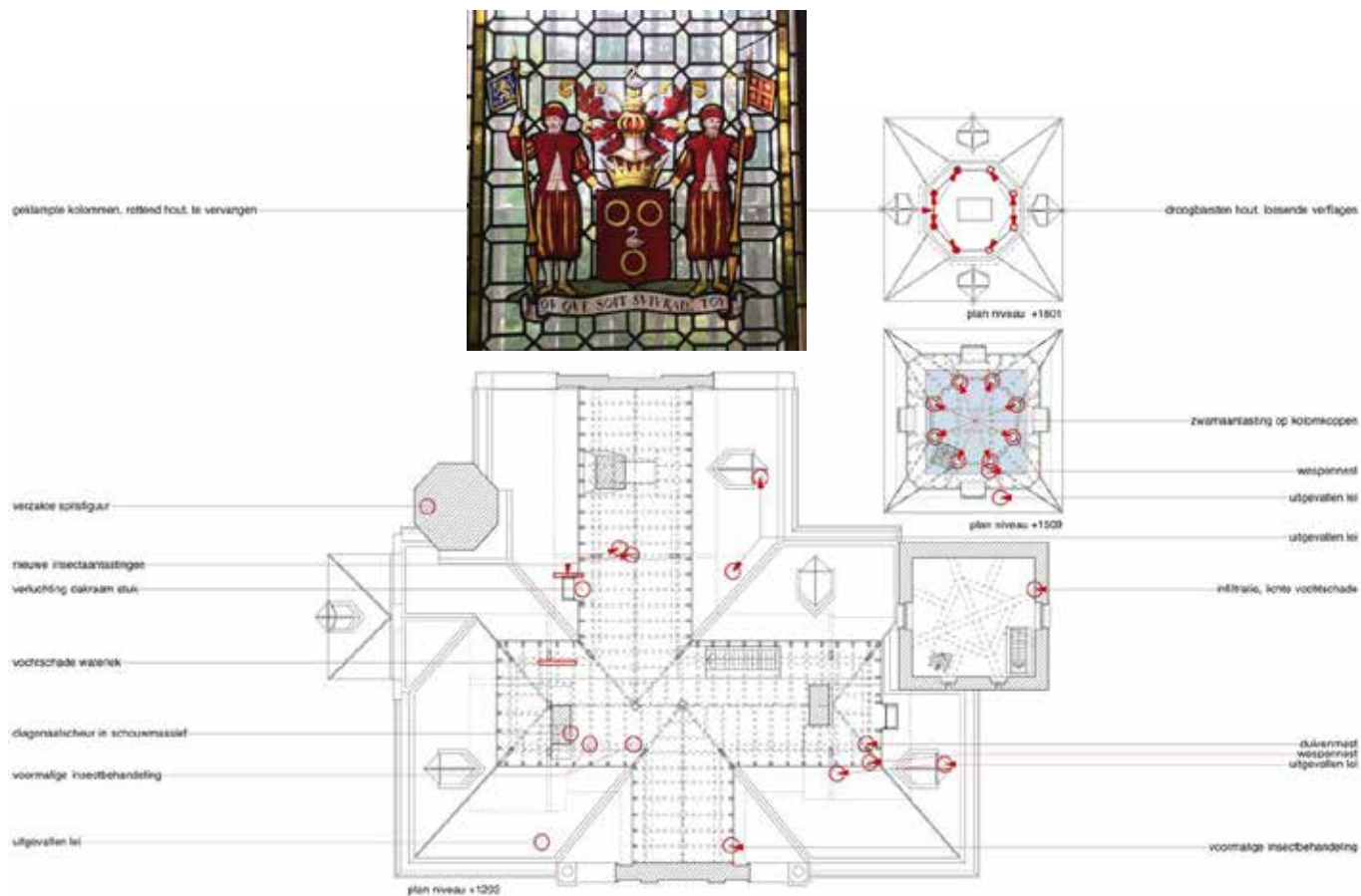
De zolders onder de daken zijn op niveau +884 afgewerkt en gebruikt als stockeerruimtes voor kleding en nachtverblijven voor het personeel. Bij de restauratiewerken in 1997-1999 is wegens voorgaand vandalisme geopteerd om deze verdieping in te richten als een conciërgewoning. De zolders op niveau +1203 zijn niet afgewerkt zoals de lager gelegen ruimtes en worden op dit ogenblik gebruikt als stockeerruimte, toegankelijk vanaf niveau +884 met een vaste trap.

Diagnose:

Dakconstructie: enkele lichte insectaantastingen en voormalige, gecureerde aantastingsplaatsen. Er bevindt zich een wespennest aan oostzijde van de bovenzolder en in de torenbasis aan oostzijde. Torenconstructie: ernstige zwamaantasting van de torenbasis, kolomkoppen vertonen wit mycelium en vruchtlichamen. 4 van de 8 torenkolommen op het platform zijn ernstige aangetast en met een klampconstructie geconsolideerd. Wegens dringend karakter worden de torenkolommen en torenbasis behandeld in een hersteldossier, apart van het beheersplan.

Een 5-tal leien zijn weggezaakt. De schouwroosters, dichtingsbanen, bliksemafleiding en goothaken zijn intact. Bakgoten en zakgoten worden goed onderhouden, er zijn geen infiltraties vast te stellen. Enkel de randgoot van het plat dak boven de veranda vertoont een verstopt tapgat en was gevuld met water en bladeren.

Het schouwlichaam aan zuidzijde vertoont onderdaks een diagonaalscheur.

3.3.4 Buitenschrijnwerk

Beschrijving:

Deuren in pitch-pine geschilderd aan buitenzijde, geboiseerd of geschilderd aan binnenzijde. Vaste kaders in basisprofiel 70/90 mm, voorzien van sponning voor papegaaiebek in stijlen en dubbele sluiting in tussenregel. Gebogen bovenregel. Vleugels met glaspaneel en vol onderpaneel, Vleugels met kaders 75/90 mm, met papegaaiebek aan zijkant en geprofileerde makelaars voorzien van een schuin sluitprofiel, met een slot dat een schuine dekplaat heeft. Bovenpanelen uitgevoerd zoals ramen. Deuren van zuidoostgevel voorzien van stalen binnenluiken dikte 4 mm. Toegangsdeur in noordwestgevel is aangepast (hergebruik) met een vaste bovenwaaier bij de restauratie van 1997-1999 uit noodzaak voor integrale toegankelijkheid.

Ramen in pitch-pine geschilderd aan buitenzijde, geboiseerd of geschilderd aan binnenzijde. De vaste kaders in profielen met sectie 60/75 mm, voorzien van een papegaaiebek in de stijlen en dubbele aanslag in de regels. Onderregels met afgeschuinde steenlijsten. De vleugels in profielen met sectie 80/45 mm, voorzien van papegaaiebek aan de zijstijlen en makelaar met wolfsbek aan de middenstijlen. Onderregels met afgeschuinde waterlijsten. De zichtbare gedeelten van de kaders der vast delen zijn identiek aan die van de vleugels. De sluiting van de ramen geschiedt door opgelegde spanjoletten. Ramen van niveau 000 zijn voorzien van rolluiken, bediend via ketting, tandwielen en zwengel, opgeborgen in de raamkassingen van de kelders.

De ramen van de kelderverdieping hebben als profielen voor de kaders 65/65 mm en voor de vleugels 45/75 mm. Ze zijn voorzien van buitentraliewerk bestaande uit smeedijzeren stangen met sectie 20/20 mm, horizontale blekken sectie 10/40 mm en cirkelfiguren met sectie 20/10 mm. Deze figuren komen terug in de tuinafsluiting aan straatzijde. Traliewerk zonder cirkelfiguren aan het hoofdtraam traphal in noordoostgevel en raam diensttrap in noordwestgevel.

Voor de uitvoering van de veranda zijn houten stijlen geplaatst op de borstwering van het voormalig tuinterras, verbonden met monelen en ringbalk, waarop verder geprofileerde stijlen geplaatst zijn. Horizontale stroken met panelen en voorkomend balusters en kroonlijst. Invulling met ramen, op de bovenverdieping met geprofileerde bogen en versierde vlakvullingen. Op niveau 000 zijn de ramen van de veranda voorzien van stalen binnenluiken, ramen met voorzetglas-in-lood met toorts- en plantmotieven op de bovenverdieping.

De ramen van de uitgebouwde loggia in zuidwestgevel zijn schuiframes met tegengewichten in de raamkassingen.

De ramen van de koepelbasis zijn rond, geplaatst tussen de koepelsteunen en voorzien van voorzetglas-in-lood met plantmotieven.

In de traphal is het hoofdtraam van de noordoostgevel voorzien van voorzetglas-in-lood, met wapenschilden van de familie le Paige. Voor de betekenis van het wapenschild en de aanwezige symbolen wordt verwezen naar het boek: "DICTIONNAIRE DE LA NOBLESSE" van François Alexandre Aubert de la Chenaye Desbois, Tome XI, 1776, Paris, op pag. 150 is het wapenschild van de familie omstandig uitgelegd.

Diagnose:

Buiten een gebroken raampaneel in een loggiaraam in de zuidwestgevel, zijn alle raampanelen ongeschonden. De buitenlaag van de raamkaders is verweerd, de verflaag op de waterlijsten komt los en het hout is zichtbaar. Om aantastingen te vermijden is een grondige schilderbeurt van het buitenschrijnwerk noodzakelijk.

3.3.5 Interieurs

3.3.5.1 Niveau 000

3.3.5.1.1 Algemeen

Beschrijving:

Planschema opgebouwd met een vrij brede centrale circulatieruimte in ZW-NO richting, parallel met de straat, waarin de monumentale trap naar de verdieping is geplaatst en aan straatzijde en tuinzijde begrensd door 3 kamers aan de straatzijde (zuidoost) 2 kamers aan de tuinzijde (noordwest) met de verticale circulatie voor de dienstboden. Deze kamers zijn eclectisch ingericht in verschillende stijlen: Vlaamse Renaissance, Barok, Classicisme, Art-Nouveau (!). Inrichtingen bestaande uit gesculpteerde of marmeren lambriseringen, wandbekledingen, fileerwerk, haardversieringen, plafondbehandeling met kroonlijstprofielen, plafondbeschildering op doek, uitgewerkte raam- en deurlijsten, marmeren vloerbekleding, hongarspantparket, ...

Oorspronkelijke verwarming met in wanden uitgemetste luchtkanalen, voorzien van roosters, weggewerkt in de kolommen, lambriseringen en wandbekledingen. Naderhand bijgeplaatste radiatoren, gerestaureerd in 1997-1999.

In de onderbouw van de westtoren was oorspronkelijk het toilet ingericht. Bij de restauratiewerken van 1997-1999 is deze ruimte in gebruik genomen voor de liftschacht uit noodzaak voor integrale toegankelijkheid. Toiletten zijn dan voorzien onder de hoofdtrap. De toegangsdeur vanuit de diensttrap naar de centrale gang is aangepast voor een brandweerstand van 30 minuten.

3.3.5.1.2 Diensttrap

Beschrijving:

- Vloeren bordes: gekleurde cementtegels in verschillende afmetingen (140/140, 140/70, 70/70 mm) met achthoekig stermetief, afgeboord met figuratieve zwart-wittegels met plantmetief. Deze vloer liep door in de ruimte onder de toren, maar bij de installatie van de lift afgebroken. Zwarte faïenceplinten.

- Wanden: gemarbreerde bepleistering met ingeschilderde cracelures.

- Plafond: vlak bepleisterde bordesplafond. De onderzijden van de trap zijn eveneens vlak bepleisterd.

- Geprofileerd gedraaide trappaal ingewerkt in het wrongstuk van de trapboom van de trapvleugel naar niveau +450. Eiken trap met verdreven treden, sierlijke handgreep met wrongstukken, rond trappaal verwerkt. Geprofileerd gedraaide balusters.

- In notelaar geboiseerde binnendeur met geprofileerde kader en bossingpanelen met diamanten en cartouche. Koperen deurkruk en slotplaat. Geprofileerde deurlijst

Diagnose:

- Lichte gebruiksschade aan vloertegels, verzakkingen

- Wanden: verticale en diagonale scheur boven liftdeur in wand met liftschacht.

3.3.5.1.3 'Vlaamse kamer' – 'fumoir'

Beschrijving:

- Vloer in eiken parket, geplaatst in hongerspuntmotief met planken 600/110 mm, plaatsing zonder voeg, profiel of boord.
 - Wanden met samengestelde bekleding: lambrisering in eik met aangepaste profielen, pilasters met (verdwenen) figuren. De raam- en derukassingen zijn volledig geïntegreerd in de lambrisering.
 - Bepleisterde bovenvlakken (kalk- en gipspleisters) donkergroen geschilderd. Oorspronkelijk waren nog nagelsporen aanwezig van een bekleding (goudleer?) die volledig verdwenen was. Bij de restauratiewerken is de groene kleur behouden.
 - Plafond met moerbalk en kinderbalken. Zowel moer- als kinderbalken hebben een randprofilering, afwisselen goud en groen gekleurd. Versierde balksloffen.
- Op het geheel van moer- en kinderbalken zijn planken aangebracht met aansluitprofiel.
- Doorgang naar fumoir met vierslagdeur, waarvan alle vleugels opendraaiend. Deurstijlen geïntegreerd in de lambrisering, vulling van vleugelkaders met volle panelen met bossingen.
 - Haard in Antwerpse renaissance, pilasters en zuilen vervaardigd uit zwart marmer, versierd met rode marmer "Rouge Royale". Betegeld brandvlak met kobaltblauwe tegels, afgewisseld met blauwe tegels met geel leeuwmotief (90 % verdwenen en aangevuld bij de restauratiewerken). Gietijzeren brandnis met figuren en randlijst. Schouwboezens en schouwlijf bekleed met eiken geprofileerde panelen.

Oorspronkelijk haardschilderij verdwenen, vervangen door eigentijds schilderij van Renaat Veris.

'Fumoir:

- Vloer in gekleurde cementtegels met randboord.
- Geboiseerde borstweringen onder ramen, met lijstwerk en panelen.
- Wanden bekleed met plintboord, houten lijstwerk en bepleisterde vlakken. Boven deze plintboord zijn de wanden bepleisterd met kalk-gipsmortel en bekleed met schilderwerk op canvas. Bewerkte boord boven de plintboord.
- Plafond: kalk- en gipsbepleistering op tengels. Randprofiel met lijstwerk, plafondvlak geschilderd op canvas.
- Raamtabletten in Pitch-pine, ramen voorzien van stalen binnenluiken.

- In de wand naast de toegangsdeur is een opening aanwezig voor de luchtverwarming

Diagnose:

- Losse rij vloertegels in fumoir
- Gebruiksschade aan bepleistering door manipulatie van vierslagdeur in fumoir
- Plafondscheur in kroonlijst in fumoir,
- Gebruiksschade aan binnendeuren van Vlaamse kamer en fumoir.

3.3.5.1.4 Hall, gang en traphal ('receptie 1'):

Beschrijving:

- Vloer uitgevoerd in marmerplaten, witte marmer voor de velden, grijze marmer met zwarte aders voor de boorden.

- Wanden: lambrisering bekleed met marmerpanelen, witte marmer met grijze aders voor de velden, grijze marmer met zwarte aders voor de plinten en de lijsten.

Kalk- en gipsbepleistering, fileerwerk met gespikkelde grijze kleur, donkergrijze voegen als imitatie van natuursteen. Variatie in de steenvlakken met okerkleurige tinten.

- Plafond: kalk- en gipsbepleistering op tengels. Randprofiel met accanthusblokjes. Vlakke zoldering met middenrozas. Draagbalken met voortgezette profiellijst, gedragen door kolommen en korbelen in (holle, geprefabriceerde) pleisterelementen.

- Afscheiding van hall en gang door vierslagdeur, waarvan de buitenste vleugels vast zijn en de middelst opendraaiend. Bovenwaaiers in vaste kaders. Deurkaders opgevuld met glas-in-lood.

- In eik geboiseerde binnendeuren met geprofileerde kader en bossingpanelen met diamanten en cartouche. Koperen deurkruk en slotplaat. Geprofileerde deurlijsten met bovenliggende cartouche (tenzij de deur naar de berging onder het trapbordes).

- Kolommen: sokkel bekleed met marmerplaten, voorzien van uitgang voor de luchtverwarming. Sokkel ondersteunt zowel kolom als pilaster. Kolom met dorische sokkel, onderdeel zonder canelures en horizontale profilering. Schacht met canelures die uitmonden in een composietkapiteel (accanthusbladeren met ionische top). De pilasters hebben dezelfde vorm als de kolommen. Er zijn gietijzeren radiatoren geplaatst tegen de sokkels.

- Monumentale trap met treden in witte marmer, aantrede 320 mm – 50 mm, optrede 175 mm. Bomen bekleed met zwart geaderde grijze marmer. Trapleuning in smeedijzer met bladijzeren bloemmotieven. Verdwenen oorspronkelijke trappaal, bij de restauratiewerken vervangen door een hedendaags model in arabescomarmer, passend bij het geheel. De voetsokkel is oorspronkelijk.

- De trapvleugels zijn uitgevoerd met gedragen of ingeklemde troggewelven met een onderflensbreedte van 50 mm, ± 725 mm as op as van mekaar geplaatst. De onderzijde van de boventrapvleugel is bepleisterd op tengels, met randprofiellijst.

- Bergruimte onder het trapbordes waarin de vloer van de gang doorloopt. Wanden vlak bepleisterd met kalk-gipsmortel, binnendeur met glazen gegraveerde

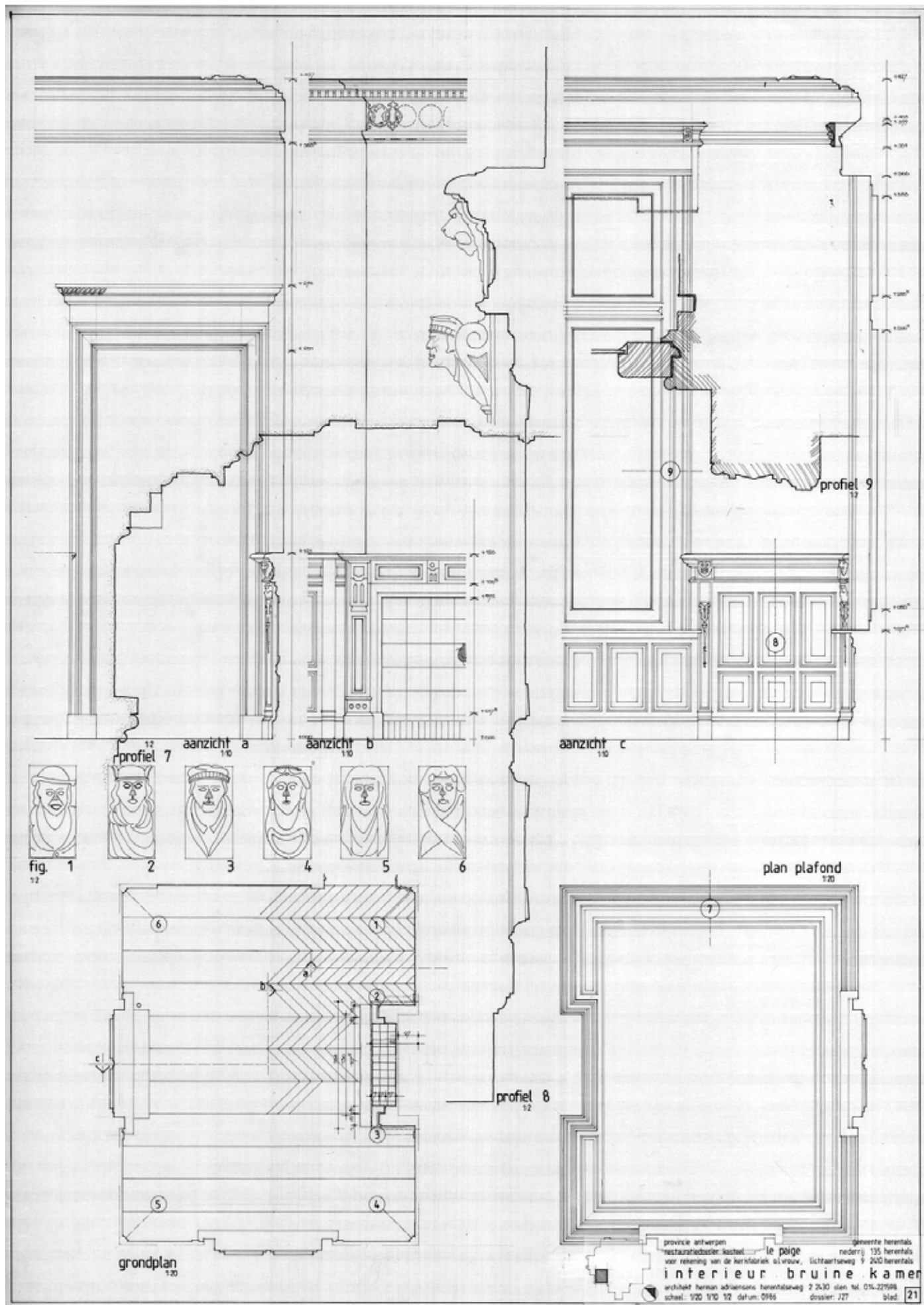
panelen. Buitenraam met glas in lood. Zoldering met troggewelven, onderflensbreedte 50 mm, trogafstand 675 mm as op as.

Diagnose:

- Vloer: gebroken marmerplaten in inkom en westelijk deel van de gang. Gebruiksschade aan vierslagdeur.

- Wanden: losgetrokken verf- en pleisterlagen door verkleving op wanden, ondanks ophangrails aan kroonlijst.

- Niet vervangen lampen in kroonluchter. De kroonluchter boven de trap is blijkbaar moeilijk bereikbaar.

3.3.5.1.5 Bruine kamer ('receptie 2')

Beschrijving:

- Functie: oorspronkelijk ontvangstruimte, op dit ogenblik stille ruimte en vergaderplaats / secretariaat voor de Kerkfabriek O.-L.-Vrouw
- Vloer bekleed met eiken parket in visgraatmotief met planken 60 x 11 cm zonder voeg of profiel. De parket is passend geplaatst tegen de wanden zonder boord.
- Wanden met samengestelde bekleding, bestaande uit een eiken lambrisering (hoogte 1,20 m), met samengestelde profielen, panelen met bossingen en kenmerkende figuren (hoofdjes en leeuwenkoppen) op pilasters.
- Restende wandvlakken (hoogte: $\pm 2,64$ m) oorspronkelijk bekleed met zwaar reliëfpapier als imitatie van goudleder. Wegens onherstelbare schade bij de restauratie vervangen door reliëfpapier met identiek kleurenpalet als oorspronkelijke.
- Plafond: kalk- en gipspleister op tengels, bevestigd tegen de vloerbalken. Bepleisterde randprofilering met beschilderd middenvlak.
- Haard bekleed met zwarte marmer, versierd met rode marmer "rouge royale". Betegeld vuurvlak met glanzende roodbruine faïencetegels, bepleisterd en behangen schouwlijf. Het behangwerk is gelijkaardig aan het aangebrachte muurbehang.
- In eik geboiseerde binnendeuren met geprofileerde kader en bossingpanelen met diamanten en cartouche. Koperen deurkruk en slotplaat. Geprofileerde deurlijsten.
- Ramen met doorlopende kassingen, gordijnkasten met voorgordijnen, zwart marmeren raamtabletten. Onderaan de vleugels zijn latjes geplaatst waarin voorzetglazen passen. Deze zijn een tijdlang bewaard door dhr. Claes, tuinmaan van de familie le Paige, en bij de restauratiewerken behandeld.
- In de muur tussen bruine kamer en middenzaal is een uitmondrooster voor luchtverwarming. Onder de ramen zijn zware gietijzeren radiatoren geplaatst.

Diagnose:

- De kamer is niet toegankelijk, eventuele schade kon niet vastgesteld worden.
- Buiten een sporadische en lichte gebruiksschade, is er wellicht geen schade vast te stellen wegens het ontbreken van enige bemerkingen in die zin van Kerkfabriek O.-L.-Vrouw.

3.3.5.1.6 Middenzaal ('receptie 3')

Beschrijving:

- Functie: oorspronkelijk ontvangstruimte, na 1999 in gebruik als tentoonstellingsruimte en ontvangstruimte.

- Vloer was oorspronkelijk bekleed met kamerbreed tapijt op vilt en ondergrond, geplaatst op een grenen beplanking, plankbreedte 12 cm met geklikte planken. Bij de restauratiewerken vervangen door eiken beplanking met dezelfde plankbreedte en klikprofiel, onbedekt en behandeld met PU-verniss.

- Wanden met samengestelde bekleding: bepleisterde lambrisering (hoogte 1,15 m) met vlakken en lijstwerk, bloemmotieven.

Overige muurvlakken (hoogte 2,57 m) verdeeld met bepleisterd lijstwerk in vlakken. Deze vlakken zijn bekleed met molteni, bestaande uit figuurbrokant op vilt, genageld onder een gouddraadlijst. Het oorspronkelijk brokant is wegens onherstelbare schade bij de restauratiewerken in 1999 vervangen door gelijkaardig brokant uit Lyon.

- Plafondbepoistering met randlijst en figuurlijstwerk. Ingewerkte leeuwenkoppen met muilringen. Het middenvlak is bekleed met canvas, beschilderd met wolken.

- Haard bekleed met beige marmer, grijs geaderd. Vuurvlak is bezet en bekleed met een koper-ijzer vuurrooster. Schouwlijf bekleed met een geslepen spiegel in houten lijstwerk. De haardkolommen bleken in de periode tussen 1986 en 1997 verdwenen en zijn vervangen in hetzelfde materiaal.

- Raamdeuren met stalen binnenluiken, dikte 4 mm, afsluitbaar met een horizontale stalen lat, bevestigd op de vaste kaders. Deze luiken worden geborgen tegen de raamkassingen. Imposten tussen de raamdeuren zijn bekleed met geslepen spiegels in houten kaders.

- Met plant- en bloemmotieven geschilderde dubbele binnendeuren met geprofileerde kader en bossingpanelen met diamanten en cartouche. Koperen deurkruk en slotplaat. Geprofileerde deurlijsten met bovenliggende cartouche.

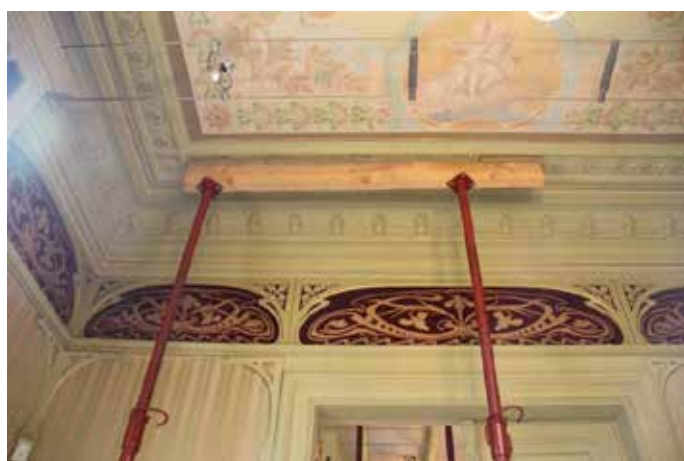
- Uitmondopening met rond koperen rooster voor luchtverwarming in de binnenmuur met de groene kamer.

Diagnose:

- Door infiltratie van regenwater onder de waterlijst van de balkondeur op de verdieping, trad verzadiging op in een deel van het kroonlijstpleister, waardoor het gewicht verhoogde en een deel van de kroonlijstbepoistering is afgevallen. Hierdoor diende een deel van het geschilderde plafonddoek weggenomen. De tengellatten zijn zichtbaar en gedeeltelijk verdwenen. Uit voorzorg is het gehele plafond van de kamer gestut op latten voorzien van minerale wol en is niet bruikbaar.

De restauratie van het plafond is voorwerp van een dringend dossier, apart van het beheersplan.

- In 2012 is een deel van de eiken plankenvloer opgestuwd door waterinfiltratie langs het balkon op hetzelfde niveau.

3.3.5.1.7 'Groene Kamer' ('receptie 4')

Beschrijving:

- Functie: oorspronkelijk ontvangstruimte, op dit ogenblik tentoonstellingsruimte

- Vloer bekleed met eiken parket in hongaarspuntmotief met planken 60 x 11 cm zonder voeg of profiel. De parket is passend geplaatst tegen de wanden zonder boord.

- Wanden met samengestelde bekledingen: bepleisterde lambrisering in vakken verdeeld, beschildering met plantmotieven. Vakken met houten lijsten verdeeld en bekleed met verticaal motief in mohair op vilten doeken en bevestigd door de houten lijsten.

(De molteni is bij de restauratiewerken van 1997-1999 vervangen omwille van het gedegradieerd karakter van de oorspronkelijke).

Bovenaan bovenlijsten opgebouwd met houten, beschilderde latten en vakvulling met roodfluweel, met gouddraad bestikt. Deze bovenlijst vormt boven de ramen de rolluikkasten en heeft boven de haard een apart motief.

- Plafond: kalk-gipsbepleistering op tengels, met randprofiel. Ingewerkte vossenkoppen met leerkrollen. Beschilderd middenvlak op canvas: putti's en bloemmotieven.

- Haard bekleed met grijze marmer, donkere aders, classicistische vormgeving. Brandvlak opgevuld met koperen rooster, bekleed met groene majolicategels. Schouwlijf bekleed met geslepen spiegels in houten, geprofileerde lijsten, bovenaan 3 paneeltjes in 'Tiffaniglas', overwegend blauw. Bovenboord met rood fluweel met gouddraad doorstikt in houten lijsten.

- Met plant- en bloemmotieven geschilderde binnendeuren met geprofileerde kader en bossingpanelen met diamanten en cartouche. Koperen deurkruk en slotplaat. Geprofileerde deurlijsten.

- Ramen met ingewerkte zwengelgaten in de kassingen. Tablet in grijze marmer, donkere aders. Rolluikkasten bekleed met rood fluweel in houten lijstkaders.

- Binnendeuren beschilderd met plant- en bloemmotieven.

- Uitmonding voor luchtverwarming in de binnenmuur met de middenzaal. Gietijzeren radiatoren onder de ramen, ingekast met koperen roosters.

Diagnose:

- Beschadigde verflagen op deurlijsten, schouwlijst.
- Gebruiksschade aan lambrisering
- Loskomende molteni
- ondersteund plafondpleister.

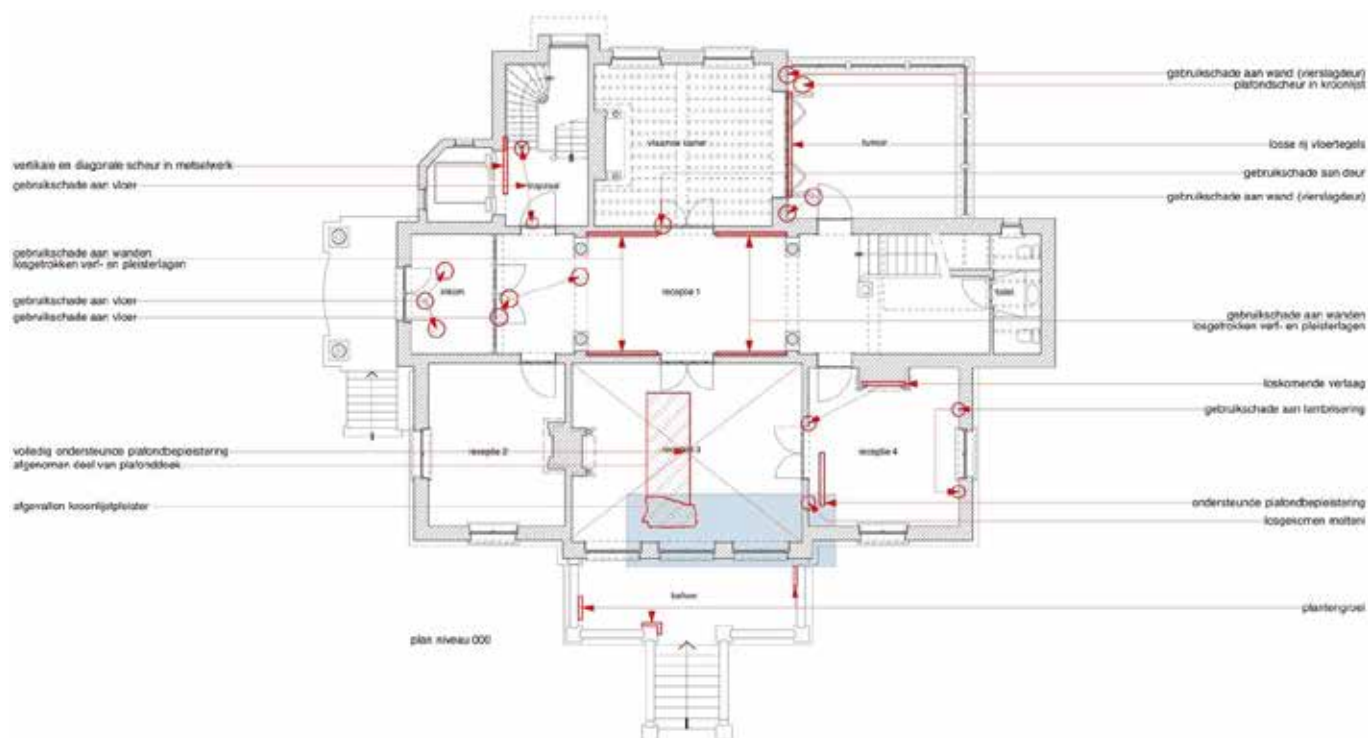
3.3.5.1.8 Synthese, niveau 000:

Diagnose:

Voornamelijk schade aan wanden en vloeren door gebruik: beschadigde tegels, impactschade aan wanden, lambriseringen, binnenschrijnwerk, losgetrokken verf- en pleisterlagen door verkleving op wanden.

Ernstige infiltratie vanuit het balkon op de eerste verdieping met gevolgschade in de middenzaal (receptie 3) en gedeeltelijk in groene kamer (receptie 4) tot gevolg. Plafondbepleistering is op dit ogenblik ondersteut, herstellingen zijn voorzien in een dringend dossier, apart van het beheersplan.

Scheurend metselwerk op de wand tussen diensttrap en liftkoker.

3.3.5.2 Niveau +450

Beschrijving:

Identieke kamerindeling zoals op niveau 000.

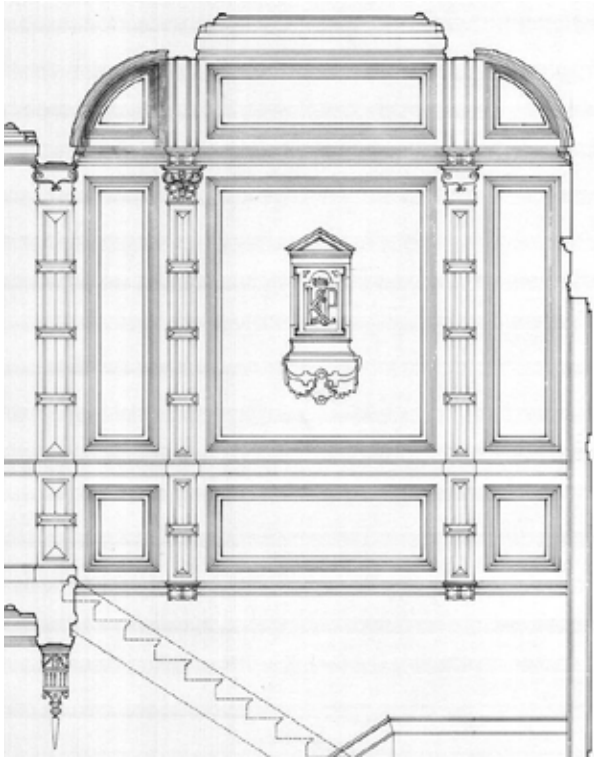
- Vloeren:

- Oorspronkelijk waren de vloeren bekleed met soepele vloerbekleding ('Balatum') op een grenen beplanking met plankbreedte van 120 mm en dikte van 20 mm. De planken waren voorzien van een klikprofiel. Bij de restauratiewerken zijn de vloeren vervangen door een eiken beplanking met vorm en plaatsing gelijkaardig aan de oorspronkelijke beplanking.
- In zaal 1 en zaal 2 is bij de restauratiewerken de oorspronkelijke parket teruggeplaatst: gelijkde parket in eik, dikte 6 mm. In het voorste deel van zaal 2 geplaatst in vierkanten van 330 x 330 mm, afgeboord. Parket gelijmd op plankier.
- In zaal 1: opgelegde parketvloeren, als volgt uitgevoerd: op de plancher zijn evenwijdig met de plankrichting kepers geplaatst met sectie 70/70 mm. Deze kepers zijn 30 mm uitgevlakt op de plancher. Hierop is terug loodrecht op de kepers een plancher aangebracht van 20 mm dikte, waarop de parket in eik in hongarspuntsmotief is gelijmd. De boorden zijn afgewerkt met inlegmotieven.

- Wanden:

- In zaal 1: houten lambrisering tot op een hoogte van 1,20 m met kaders en vlakken, geprofileerde eindlat, vlakke plint. Wanden bekleed met schildering op canvas, aangebracht tegen een kalk-gipsbepleistering, ontbrekende stukken tijdens de restauratiewerken afleesbaar aangevuld met achtergrondschildering op bepleistering. In 1986 was de oorspronkelijke wand zichtbaar, gevelspeklagen liepen door. De houten lambrisering is eveneens aangebracht onder de verandaramen.
- In administratie, zaal 4, zaal 5, zaal 6: bepleistering bestaande uit kalkmortel als raaplaag vermengd met koehaar (dikte ± 10 mm) en gipsmortel als afwerking (dikte ± 3 mm). Was behangen met enkele lagen behangpapier, bij de restauratiewerken zijn de oorspronkelijke verflagen blootgelegd en terug geschilderd in dezelfde kleuren.
- In trapzaal (diensttrap): ondergrond met kalk- en gipspleister zoals hierboven beschreven, afwerking met een okerleurige marbrering met aangebrachte craquelures.
- In zaal 3 (overloop en traphal): ondergrond met kalk- en gipspleister zoals hierboven beschreven, afwerking met grijze, bespikkelde verf, donkere voegen in halfsteens verband. Gemarbreerde bepleisterde lambrisering met houten mearbreerde plint en boord, hoogte 1,10 m. Pilasters met banden, composietkapitelen. Schilden op wanden van de traphal, afwerking met grijze gespikkelde verf.
- In zaal 2: oorspronkelijk een lambrisering met geprofileerde bepleistering, verwijderd wegens onherstelbare schade.

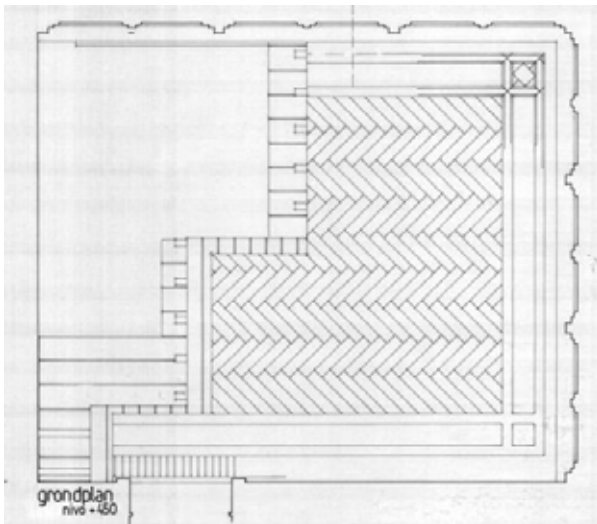
- Plafonds:

- In administratie, zaal 3, zaal 4, zaal 5, zaal 6: overgang tussen muren en plafonds met geprofileerde kalk-gipsbepleistering. Vlakke bepleisterde plafonds op tengels met rozassen in het midden van de kamers.

Tijdens de instandhoudingswerken van 1985-1986 was in de trapzaal, zaal 2, en deel van zaal 3 de plafondbepleistering deels weggenomen en vervangen door noodbalken. Bij de restauratiewerken zijn de plafondbepleisteringen vervolledigd zoals het oorspronkelijke werk.

- Specifieke plafonds van zaal 3: vanuit de pilasters vertrekken balken met halfcirkelbogen boven de traphal. Geprofileerde randlijst met accanthus-blokjes. Boven de traphal bepleisterde halve tongewelven en verhoogde middenplafond met blokjes in randlijsten.

- Specifiek plafond in zaal 1: De uitgeronde draagbalken vormen 8 buitenvelden en 1 binnenveld met cirkelvormige opening voor de koepel. Plafondbepleistering met kalk-gipspleister op tengels. Velden afgeboord met bepleisterde profiellijsten, vlakke plafonddelen – bruin geschilderd. De koepelbasis is een plafondschildering op canvas, aangebracht op de plafondbepleistering. Plaasteren kop in het midden, figuur van Aeolis, god van de wind in de Griekse mythologie.

- Oorspronkelijke uitrustingen:

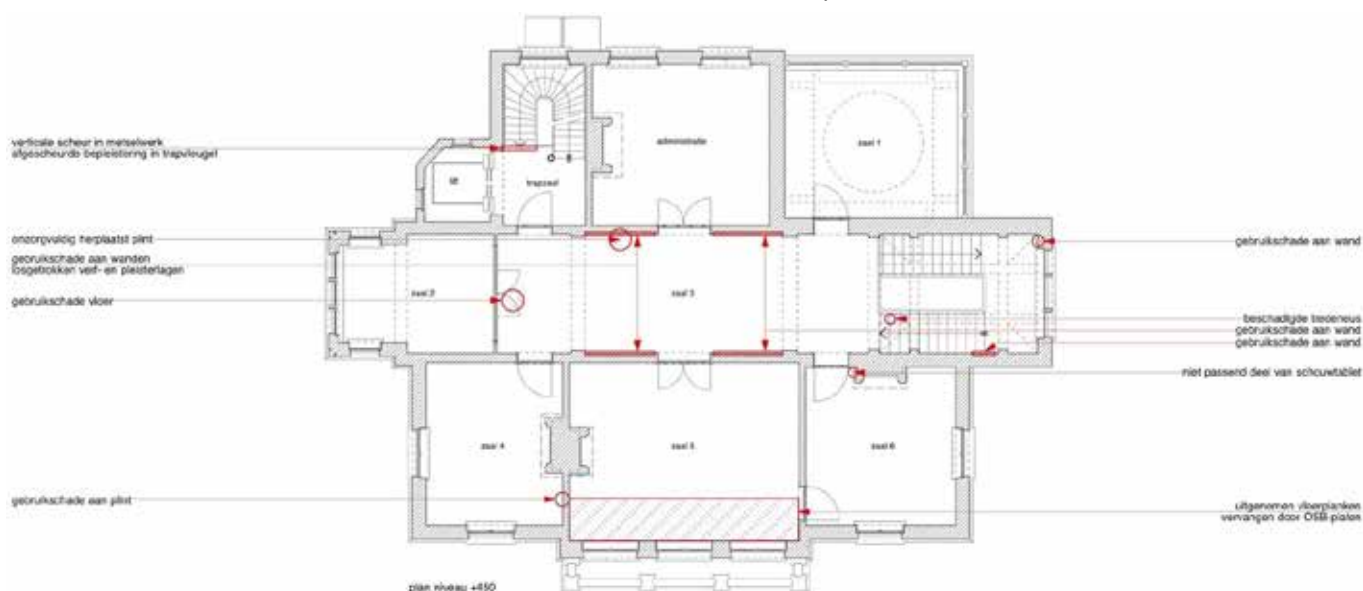
- Haard zaal 4: bekleding met licht grijze marmer, rood marmerversieringen. Brandvlak bezet en voorzien van veegluik. Oorspronkelijk behangen schouwlijf met aftekening van versiering, bij de restauratiewerken mee geschilderd met de wanden.
- Haard zaal 5: ingeplaatste radiator in brandvlak, bekleding met zwart marmer, afgewisseld met groen-witte marmeren versieringen. Schouwlijf bekleed met spiegel in bepleisterde lijst (viool).
- Haard zaal 6: ingeplaatste radiator in brandvlak, bekleding met licht grijze marmer, rood marmerversieringen. Schouwlijf bekleed met spiegel in ijzeren lijst.
- Haard administratie: bekleding met wit dooraderde grijze marmer. Brandvlak voorzien van ijzeren rooster. Oorspronkelijk behangen schouwlijf met aftekening van versiering, bij de restauratiewerken mee geschilderd met de wanden.

Diagnose:

Lichte gebruiksschade aan plankenvloeren. Minder gebruiksschade aan wanden en binnenschrijnwerk dan op niveau 000, maar losgetrokken verf- en pleisterlagen veelvuldig aanwezig in centrale gang en trapzaal, ondanks aangebrachte ophangprofielen onder kroonlijsten.

Uitgenomen vloerplanken in zaal 5 en vervangen door gevezen OSB-platen ten behoeve en onderzoek van de infiltratie langs het balkon. De toegangsdeur tot het balkon is dichtgemaakt en onderaan voorzien van zwelbanden om de infiltratieoorzaak weg te nemen.

Verticale scheur in de wand tussen lichtschacht en dienstrap.

4. ERFGOEDWAARDEN

Het beschermingsbesluit en bijhorend inhoudelijk dossier vormen de bron van informatie voor dit hoofdstuk. De erfgoedelementen en –kenmerken worden gekoppeld aan de erfgoedwaarde(n) die bij de bescherming werd(en) geïdentificeerd. Indien het gaat om minder recente beschermingsbesluiten, is het van belang om de erfgoedwaarde(n) naar de huidige regelgeving te vertalen. Dit gebeurt in samenspraak met het agentschap. Het is niet de bedoeling om bijkomende of andere waarden te expliciteren.

Voor de waarden die in dit hoofdstuk aan bod komen, wordt een beheersvisie gegeven in het volgende hoofdstuk. Indien er cultuurgoederen aanwezig zijn, is het van belang om deze te koppelen aan de erfgoedwaarden vermeld in het beschermingsbesluit.

4.1 Methodiek koppeling erfgoedwaarden via synoptische tabellen

4.1.1 'Slordige' beschermingsbesluiten

Er zijn veel erfgoedelementen die kunnen gekoppeld worden aan de erfgoedwaarden zoals omschreven in de beschermingsbesluiten. Opvallend is wel dat de beschermingsbesluiten 'slordig' en ad hoc zijn opgesteld, namelijk dat de onderdelen zoals beschreven in de beschermingen geen goede weerslag zijn van de effectieve tijdslagen. Dit is niet meteen een probleem maar wel een aandachtspunt. Dit komt door de verschillende op elkaar volgende beschermingen en de snelheid waarmee ze opgesteld zijn (als tegenreactie legaat).

4.1.2 Tijdslagen en ruimte vormen de leidraad

Voor het domein vormen de tijdslagen de leidraad om de erfgoedwaarden uit het beschermingsbesluit netjes te ordenen en te koppelen. Hierdoor krijgen de tijdslagen en erfgoedwaarden ook een welbepaalde plaats in het domein, zie verder bij de beheersvisie en maatregelen.

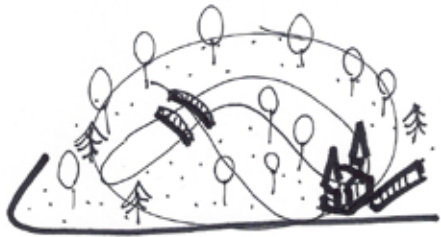
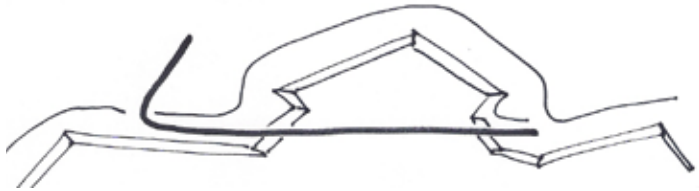
Voor het kasteel (die zich in tijdslaag 5 bevindt) geldt deze opdeling in tijdslagen niet, wel wordt dezelfde methodiek toegepast maar dan via ruimte (niveaus en kamers ipv tijdslagen).

4.1.3 Extra waarden, integrale benadering

Verder zijn er ook 'extra waarden' geformuleerd die zeer relevant zijn, alhoewel niet expliciet gevraagd. Landschap en bouwkundig erfgoed (in mindere mate archeologie) hebben naast erfgoedwaarden ook natuurwaarden, recreatieve waarden en gebruiks- en belevingswaarden ...

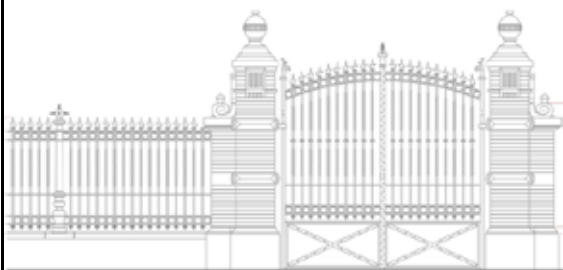
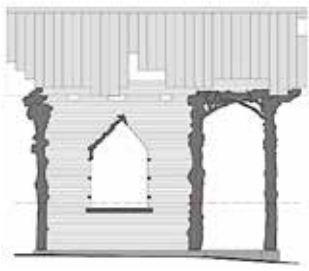
*In bijgevoegde **synoptische tabellen** zijn de erfgoedwaarden opgelijst voor het domein, de parkarchitectuur en het kasteel met ook een koppeling van de voorgaande hoofdstukken.*

4.2 Synoptische tabel archeologisch en landschappelijk erfgoed

2: historische nota			1: identificatie					3: inventarisatie
nr.	tijdslaag	periode	archeologische zone	bouwkundig erfgoed	monument: kasteel	monument: park	stads- of dorpsgezicht	bijzondere kenmerken
6	Openstelling park en kasteel 	<u>vanaf 1980</u> einde eigendom familie Le Paige park als arboretum en kasteel krijgt een socio-culturele functie	gedeeltelijk	enkel kasteel				In 1979 overdracht domein OLV bij mystiek legaat "tot kerk, indien onmogelijk" vanaf 1980 zijn er heel v - plan arboretum, naam - dringende werken, rest - hekwerk rondom, extra brandweg rond kasteel, - openluchtkerk (symbol - parkmeubilair, twee ku
5	Engelse Landschapstuin en kasteel 	<u>vanaf einde 19de eeuw</u> bouw van het kasteel, eerst als buitenverblijf, later als permanent woonhuis	gedeeltelijk	enkel kasteel				- bouw kasteel met comp ten: elke bouwlaag -en in verschilt (zie tabel bouw - landschappelijke stijl p op het lusthof: bijzonder elementen zijn de vijver (restanten van de Veste ting: kruidlaag van stins solitaire bomen, bomen stijlkenmerken: overgan gesloten massieven, kro zichtassen en doorkijke (Paviljoen, brug, poorte
4	Lusthof met zomereiken, start botanische collectie 	<u>vanaf 1775</u> begin eigendom familie Le Paige ontmanteling Vesten						- in 1806 aanplant van 3 weide (naar aanleiding v Henri Jean-Marie Le Pai - het lusthof bestond uit aanplant in een afgeslot van de natuur: hoge bo exoten), het maaiveld b (stinsenplanten), dichte intensief beheer was no - omstreeks 1830 verde botanische collectie doc
3	Versterking met Vesten 	<u>tot einde 18de eeuw</u> tweede stadsomwalling						- de vesten zijn nog zic terrein, restanten van z het bastion, hiervoor m betreden en van dichtbi - de parkvijver is een re omheen één van de noc gracht werd gevoed doc - de heuvel was een vo - deze structuren make de, 17e eeuwse, omwal
2	Eerste stadsomwalling 	<u>tot einde 16de eeuw</u> eerste nederzetting (villa nova) en stadsomwalling						- op de buitenrand van de grond (waarschijnlijk oudste middeleeuwse s beurt al dan niet oudere afdekken of doorsnijden - vermoeden dat op dez mische of ambachtelijke die werd opgegeven na tingen in 1578 (restant v Gasthuis site aan overk
1	Kleine Nete 	<u>voor 1147</u> vallei van de Kleine Nete						- de Kleine Nete is het s schapelement voor de is de stad ontstaan (dit heel duidelijk door de er Kleine Nete) - in een latere fase wer dig ingezet in de stadso - in Vlaanderen liggen h langs rivieren. Het kaste zijn georiënteerd op de

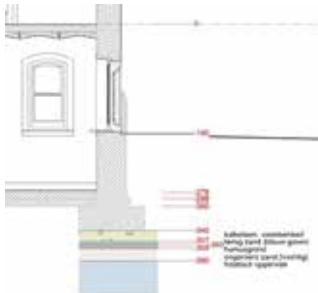
diagnose huidige toestand		4: erfgoedwaarden	extra waarden
kenmerken	diagnose	koppeling aan erfgoedwaarden beschermingsbesluit	niet gekoppeld aan erfgoedwaarden beschermingsbesluit
in aan Kerkfabriek het goed omvormen lijk kerk op zijn plaats" wat toevoegingen, o.a.: - en nummerbordjes tauratie kasteel ta toegangspoorten en trap spoorwegbrug ol conflict legaat) nswerken ...	- sterke gevolgen geen/onvoldoende beheer van de tuin: er is een sterke verruiging van de parkstructuur en verval van bouwkundige en landschappelijke erfgoedelementen - veel opslag, klimop, uitval en dood hout, evolutie van park naar bos door uitblijven gepast beheer van veteranen bomen, bomen-groepen, struiken, jonge opslag ... - naam- en nummerbordjes van arboretum zijn rommelig (onvolledig, onleesbaar ...)	het arboretum heeft een <u>historische waarde</u>, <u>wetenschappelijke waarde</u> (beschermd monument, park) Hof Le Paige met omringend park heeft een <u>historische waarde</u> (beschermd stadsgezicht)	- <u>gebruikswaarde</u>: kasteel in gebruik voor socio-culturele activiteiten, het domein als publiek park en arboretum - <u>immateriële waarde</u>, verhaal rond mystiek legaat en conflict bescherming
delexe erfgoedelemen- nrichting van elke kamer kundig erfgoed) ark is aanvullend re structurerende en glooiende heuvel (n), lagen van beplan- en, struikengroepen, groepen, overige ig open gazon naar onkelende paden, n op parkarchitectuur n en hekwerk)	- de oorspronkelijke staat van de landschapsstijl is bewaard gebleven maar verwilderd - leesbaarheid van bomen-groepen en solitaire is verdwenen en gaan nu op in het geheel - de struikmassieven zijn sterk uitgegroeid en gaan op in het geheel (nog traceerbaar) - de stinsenflora lijdt onder uitblijven beheer, sommige staan op punt van verdwijnen - geen afwisselende parkbeleving meer (open-gesloten), eerder een uniform bosbeeld - padenstructuur is bewaard maar overgroeid - Paviljoen en brug zijn in erbarmelijke staat	Het kasteel in neo-Vlaamserenaissance-stijl uit 1892 heeft een <u>historische waarde</u>, <u>artistieke waarde</u> (beschermd monument, kasteel) <u>historische waarde</u>, <u>wetenschappelijke waarde</u> (beschermd monument, park) - uitgebreide, botanisch waardevolle verzameling van inheemse en uitheemse boomsoorten - schilderachtige, landschappelijke stijl - typische 19de eeuwse parkarchitectuur: tuinhekken, toegangspoort, ijskelder, ijzeren brug Hof Le Paige met omringend park heeft een <u>historische waarde</u> (beschermd stadsgezicht)	- <u>esthetische waarde</u> landschapsstijl - <u>immateriële waarde</u>, verhalen rond familie Le Paige en het domein: periode kasteel als permanent woonhuis, tijdens WO werd het kasteel gebruikt als borddeel, laatste erfgename, verhalen laatste tuinman ...
0 zomereiken als boom- van de geboorte van (ge), start lusthof een georganiseerde ten plek als sublimatie men (voorkeur voor edekt met bloemen struikpartijen, vijver ... nodzakelijk re uitbreiding van de or Jean-Marie Le Paige	- de eikenaanplant heeft zich gedurende de laatste 40 jaar (na vererving en wegvallen regulier beheer) kunnen ontwikkelen als bos, en is intussen geëvolueerd naar een eiken-beukenbestand. - van de dertig zomereiken (Quercus robur) zijn er momenteel nog 16 behouden - het principe van bosweide is verloren gegaan, de eikenaanplant is uitgegroeid tot een effectief bos. De concurrentie tussen de eiken en de beuken zet zich in en beheer dringt op	<u>historische waarde</u>, <u>wetenschappelijke waarde</u> (beschermd monument, park) - lusttuin vormt het oudste deel van het domein dat werd aangelegd door Henri Le Paige, vermoedelijk circa 1820-1830, tot op heden gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan plantensoorten - tuinpaviljoen is de 1e parkarchitectuur (uit 1836) <u>historische waarde</u>: Hof Le Paige met omgeving en de herberg in neotraditionele stijl en omringende tuinen (behoort tot beschermde stadsgezicht)	- <u>ecologische waarde</u> eiken-beukenbos - <u>belevingswaarde</u> eiken-beukenbos - <u>immateriële waarde</u>, verhalen rond familie Le Paige en het domein: periode overname domein van 300 Herentalse roeden, eerste aanplant na geboorte, het lusthof Le Paige was eerst als buitenverblijf bedoeld (van de buitenwereld afgesloten plek), uitheemse bomen zijn oa schenkingen van missionarissen, Paviljoen is oudste gebouw van het park
ntbaar aanwezig op het owel de gracht als van oet je het terrein zelf ij bekijken ict van de gracht ordelijke bastions, de or de Kleine Nete ruitspringend bastion n deel uit van de twee- ling van de stad	- wat nu vijver en heuvel zijn, waren vroeger gracht en wal met bastion. Ze zijn later opgegaan in het park en de tuin, daarbij zijn ze aangepast en omgevormd, maar ondanks de modificatie zijn de kenmerken nog actueel - de tuin onttrekt deze structuur aan het zicht - deze vestenstructuur is maar op enkele plaatsen bewaard in Herentals, de link met omliggende restanten ten westen (Kattenberg) en ten oosten (site Koetshuis) is niet langer herkenbaar, samenhang is verloren	- de restanten van de vroegere stadsomwalling werden geïntegreerd in de tuin en hebben een <u>historische waarde</u>, <u>wetenschappelijke waarde</u> (beschermd monument, park) - voorkomen van de restanten van de stadsomwalling op Hof Le Paige met omringend park en samenhang met restanten ten westen en ten oosten, heeft een <u>historische waarde</u> (behoort tot het beschermde stadsgezicht)	- <u>mogelijkheid tot aanvulling kennis rond versterkingen</u> via terreinonderzoek, restanten zijn nog te traceren, herkenbaar - <u>unieke waarde</u>, <u>streekidentiteit</u>: er zijn slechts 5 versterkte steden in de Provincie A'pen, samen met Lier de enige in de Kempen. Niet alle versterkingen zijn geheel of gedeeltelijk bewaard gebleven tot op vandaag, waar dat wel zo is, staan ze vaak onder druk - <u>immateriële waarde</u>, verhalen oorlog
de vijver zitten onder) nog resten van de stadsfase (die op hun archeologische lagen) de locatie een econo- wijk van de stad ligt de Spaanse verwoes- van deze periode is ant Nete, 1253)	uit archeologische records weten we nog maar weinig over deze periode en specifiek voor deze vroegste stadsfase van Herentals zijn er niet zoveel plekken waar deze informatie in de toekomst gevrijwaard zal blijven van versterking	de samenhang Hof Le Paige met omringend park en Sint-Elisabethgasthuis heeft een <u>historische waarde</u> (behoort tot het beschermde stadsgezicht)	- <u>archeologische/wetenschappelijke waarde</u>: vermoedelijk komen op de buitenrand van de vestenstructuur nog restanten en sporen voor van de oudste stadsontwikkeling (die dateren tussen de 12e eeuw en het terugplooiën van de omwalling op het einde van de 16e eeuw) - <u>immateriële waarde</u>, verhaal ontstaan van de stad
structurerend land- ruime omgeving, hier manifesteert zich nog erfgoedcluster langs de d de Kleine Nete han- omwalling en vesten heel wat landgoederen eel en het Paviljoen Kleine Nete (zichtas)	door de sterke begroeiing langs de oevers van de Kleine Nete en ook de verruiging van het park in de zuidelijke rand is de erfgoedcluster (koetshuis, site Elisabethgasthuis, Hof Le Paige) en de visuele relatie met de Kleine Nete vertroebeld	de samenhang Hof Le Paige met omringend park en de meander van de Kleine Nete binnen de oude stadsomwalling heeft een <u>historische waarde</u>: (behoort tot het beschermde stadsgezicht)	- <u>belevingswaarde</u>: Netevallei geeft mee vorm aan de Engelse landschapstuin (interne zichtassen, relaties in het park) - <u>ecologische waarde</u>: de Netevallei vormt een belangrijke link met omliggende natuurgebieden (Hellekens, Langendonken, Olens Broek ...) - <u>immateriële waarde</u>, verhaal (stads) landschap, bijzondere situatie van een open rivier in binnenstedelijke omgeving

4.3 Synoptische tabel parkarchitectuur

Ruimtelijk: parkelementen		3. inventarisatie huidige toestand	
element:		bijzondere kenmerken:	diagnose
omheining		* Afsluiting met plint, afsluitpalen, traliewerk met regels, stijlen en motieven. * Poortimposten in geankerd metselwerk met cartouche en vaasversieringen. * Poortvleugels in traliewerk met regels, stijlen en motieven, merkplaatje met inscriptie: "A.VAN AERSCHOT - CONSTRUCTEUR - HERENTALS"	Gebarsten arduinen plintbeploistering. Sl... roestvorming, geloste... Imposten poort links... algengroei, uitgespoel... zandkalksteen. Degr... poortvleugels, niet-w...
paviljoen		* combinatie van baksteenmetselwerk met knoeststammen, dakbedekking met grijze cementpanen met dubbele wel. * Oorspronkelijke ramen met kleinhouten in ruitvorm. * bepleisterd interieur beschilderd met plantmotieven. Cementtegels als vloer. * Ijskeldertje afgedekt met houten luik.	Na verwijdering klim... dakconstructie, defici... knoesthout. Interieur is niet meer... stabiliteitsgevaar
brug		* Gebogen brugdek in beton houten bekistingsplanken, op landhoofden in baksteenmetselwerk afgedekt met arduinen boordstenen. * Dekboorden en balustrade in profielstaal en bladstaal, cartouche, rok en handgripeinden in smeedijzer. Wielmotieven in profielstaal.	Uitgespoeld metselw... arduinen boorden. A... Sterke roestvorming in... verbindingen, verdwe... handgripeinden en... De toegang tot de br... stabiliteitsgevaar.

	4. erfgoedwaarden	Bijkomende waarden
	koppeling met erfgoedwaarden bescherming	niet gekoppeld aan erfgoedwaarden bescherming
dekstenen van plint, afgedrukt ordig schilderwerk traliewerk, e verbindingen. slordig hersteld, sporen van elde voegen, degradatie van adatie van spatboord erkende sloten.	Historische en artistieke ergoedwaarden: Historisch: poort en traliewerk gemaakt door het atelier A. Van Aerschot. Artistiek: combinatie van merkwaardige motieven. Volgens bijgebrachte iconografie was deze afsluiting reeds aanwezig in 1892.	Combinatie van afsluiting met achterliggende taxushaag als "folly" in Engelse landschapstuin.
op: vergane dakranden, ingezakte iënte dakbedekking, verdwenen toegankelijk wegens	Historische en artistieke ergoedwaarden: Historisch: in bakstenen gegrifte aanduidingen: "Emile Le Paige 1836", "Jeanette Le Paige 1846". Artistiek: Romantische, landelijke stijl, cementrustiek	Aanwezig voor 1890, geïntegreerd in landschapstuin als "folly": element zonder nut, maar essentieel in Engelse landschapstuin.
erk van landhoofden, gebroken afvallende bekistingsplanken n ijzeren delen, losse enen elementen zoals wielmotieven. ug is afgesloten wegens	Historische en artistieke ergoedwaarden: Historisch: uit bijgebrachte iconografie was de brug aanwezig in 1913. Artistiek: Romantische, landelijke stijl met reminiscentie naar spoorwegen.	Verwijzingen naar spoorwegen: Ijzeren Rijn gestart in 1869, in gebruik in 1879. In gebruik als "folly" in Engelse landschapstuin.

4.4 Synoptische tabel bouwkundig erfgoed

Ruimtelijk: kasteel		3. inventarisatie huidige toestand	
Niveau	benaming:	bijzondere kenmerken:	diagnose
+884	zolders	 De zolders onder de daken zijn op niveau +884 afgewerkt en gebruikt als stockeerruimtes voor kleding en nachtverblijven voor het personeel. Bij de restauratiewerken in 1997-1999 is wegens voorgaand vandalisme geopteerd om deze verdieping in te richten als een conciërgewoning. De zolders op niveau +1203 zijn niet afgewerkt zoals de lager gelegen ruimtes en worden op dit ogenblik gebruikt als stockeerruimte, toegankelijk vanaf niveau +884 met een vaste trap.	Algemeen: goed onderhouden Lichte gebruiksschade aan wanden verstoppe afvoergoot koelwater bepleistering in badkamer vloerplanken, beschadigd
+450	Verdieping	 Identieke kamerindeling zoals op niveau 000. Vloeren, wandbekledingen, plafondbehandelingen, binnenschrijnwerken, glas-in-loodramen, koepeldak in veranda, haarden, radiatoren	Lichte gebruiksschade aan wanden gebruiksschade aan wanden op niveau 000, maar losgetrokken pleisterlagen veelvuldig beschadigd trapzaal, ondanks aanwezigheid van onder kroonlijsten. Verticaal lichtschacht en diensttrap
±000	Gelijkvloer:	 Planschema opgebouwd met een vrij brede centrale circulatieruimte in ZW-NO richting, parallel met de straat, waarin de monumentale trap naar de verdieping is geplaatst en aan straatzijde en tuinzijde begrensd door 3 kamers aan de straatzijde (zuidoost) 2 kamers aan de tuinzijde (noordwest) met de verticale circulatie voor de dienstboden. Deze kamers zijn eclectisch ingericht in verschillende stijlen: Vlaamse Renaissance, Barok, Classicisme, Art-Nouveau (!).	Voorname schade aan wanden gebruik: beschadigde wanden, lambrisering losgetrokken verf- en pleisterlagen wanden. Ernstige infiltratie op eerste verdieping met gevolg (receptie 3) en gedeeltelijk (4) tot gevolg. Plafondbeplating onderstut, herstellingen noodzakelijk dossier, apart van metselwerk op de wanden
-274	Kelders	 Vloeren, wandbekledingen, plafondbehandeling, binnenschrijnwerken	Gevolgsschade door wanden gebruiksschade. Ontbreken van Sporadische vervanging van sporadisch deficiënte Tegelwerk
-274	funderingen	 Versneden funderingszolen in metselwerk, voorbereiding funderingsstaal, vochtwering keldermuren, opbouw keldervloer	Bestaande fundering zo goed mogelijk ondergrond. Sterke vochtproblemen

	4. erfgoedwaarden	Bijkomende waarden
	koppeling met erfgoedwaarden bescherming	niet gekoppeld aan erfgoedwaarden bescherming
houden appartement. Specifiek: aan bepleistering en binnendeur, bepeldak, licht gescheurde ner, lichtgekrompen ge keukenfronten	<u>Historische en artistieke erfgoedwaarden:</u> Voldoende elementen aanwezig die de historische en artistieke erfgoedwaarden ondersteunen, zoals de haard, binnendeuren geboiseerd in oker notelaar.	<u>Sociaal-historisch:</u> in gebruik als stockeerruimtes voor kleding en nachtverblijven voor het personeel, waren deze ruimtes enkel toegankelijk via de diensttrap met directe verbinding tot de onderliggende bouwlagen en als enige verbinding met de kelders.
aan plankenvloeren. Minder anden en binnenschrijnwerk dan sgetrokken verf- en aanwezig in centrale gang en gebrachte ophangprofielen icale scheur in de wand tussen ap.	<u>Historische en artistieke erfgoedwaarden:</u> Ondanks de minder uitbundige inrichting, bevatten deze kamers voldoende elementen met een erfgoedwaarde, zoals de binnendeuren, raam- en deurlijsten, de schouwmantels, de schouwspiegels, de plafondlijsten. Als toppunt van erfgoedwaarde is de inrichting van de serre waar Weduwe le Paige- Verstappen tot aan haar laatste dagen verbleef, glas champagne in de hand...	<u>Historisch-documentarisch:</u> voor het dagelijks gebruik van de familie le Paige die in deze kamers verbleven.
aan wanden en vloeren door tegels, impactschade aan ringen, binnenschrijnwerk, leisterlagen door verkleving op ratie vanuit het balkon op de gevolgsschade in de middenzaal elijk in groene kamer (receptie bepleistering is op dit ogenblik n zijn voorzien in een dringend het beheersplan. Scheurend d tussen diensttrap en liftkoker.	<u>Historische en artistieke erfgoedwaarden:</u> zijn gelegen in de eclectische aanpak van de binneninrichtingen in de verschillende kamers, ingepast in de neo-Vlaamsrenaissance-stijl van het gehele gebouw als uiting van de zoektocht naar een nieuwe kunst op het einde van de 19e eeuw. Blijkbaar heeft men die 'nieuwe kunst' gevonden in de inrichting van de 'groene kamer' (receptie 4), als een zeer vroeg uiting van de Art Nouveau.	<u>Sociaal-historisch:</u> deze ruimtes waren voorbehouden voor bewoners en hun gasten. Personeel was enkel toegelaten, indien ontboden. Bij de voorbereiding van de restauratiewerken zijn in verschillende plaatsen drukknoppen ontdekt om de dienstboden op te roepen. Het signaalbord is niet teruggevonden. <u>Historisch-technisch:</u> Het geheel is een staalkaart van de binnenhuiskunst op het einde van de 19e eeuw. Alle disciplines komen aan bod: in bepleisteringen, het lijstwerk, figuurwerk, houtsnijwerk, majolicategels, marmerversieringen, marbreringen, boiserings, fileerwerk, plafondschilderingen op doek, wandbekledingen, ...
terinfiltraties. Lichte ekende baluster in trapleuning. g geselecteerde verlichting, L-verlichting niet vervangen.	<u>Historische erfgoedwaarde:</u> als voorbeeld van de organisatie van een buitenverblijf uit de 19e eeuw.	<u>Sociaal-historisch:</u> Alhoewel er een duidelijk onderscheid was tussen de verschillende sociale klassen, getuigt de inrichting van de kelders van een bepaalde zorgzaamheid voor het personeel en hun taken
onder zettingen of overbelasting chtinfiltratie aan ZW-zijde	<u>Historische erfgoedwaarde:</u> oorspronkelijk funderingssysteem	<u>Historisch-technisch:</u> oude funderingssystemen, veelvuldig toegepast bij gefaseerde bouw om ongelijke zettingen in constructies te vermijden.

5. BEHEERSVISIE EN DOELSTELLINGEN

In de visie wordt duidelijk gemaakt welke richting men voor de komende 20 jaar uit wil met het onroerend erfgoed.

De beheersdoelstellingen geven weer welke toestand (incl. gebruik) men wil bereiken en op welke manier, waarbij het beheer in termen van “wat”/“waar”/“waarom” wordt begrepen. Het beschermingsbesluit en inhoudelijk dossier dienen ook hier geraadpleegd te worden.

Daarbij worden doelstellingen die nodig zijn in functie van het behoud, verbetering of herstel van de erfgoedelementen en – kenmerken, van de waardering, van herbestemming of voor het in regel stellen met andere beleidsdoelstellingen of regelgevingen (bv. landbouw) op elkaar afgestemd.

Toegankelijkheid en een publieksgerichte actieve werking worden expliciet vermeld in het beheersplan indien een erkenning als “open erfgoed” wordt gevraagd. In dat geval moet de volgende informatie in het beheersplan opgenomen zijn:

- Voorstel van open erfgoed binnen de perimeter van het opgestelde beheersplan met aanduiding op kaart (en vermelding van de objecten die uitgesloten van de erkenning als open erfgoed). Als de afbakening van het open erfgoed verschilt van de afbakening van het beheersplan, dan dient dit gemotiveerd te worden.

- Een duidelijke omschrijving per criterium hoe er invulling wordt gegeven aan de voorwaarden rond open erfgoed, zoals omschreven in het uitvoeringsbesluit. De inspiratienota rond Open Erfgoed kan hierbij gebruikt worden als hulp om dit te beantwoorden.

- Desgevallend motivatie waarom van de openstellingsvoorwaarden van het uitvoeringsbesluit wordt afgeweken.

- Lijst van ontsluitingswerken

Erfgoed dat door zijn aard geen economisch nut heeft (ZEN-erfgoed) en dit in de toekomst niet kan verwerven, kan als dusdanig vermeld worden in dit hoofdstuk van het beheersplan.

Vooraleer het beheersplan formeel ter goedkeuring wordt ingediend, wordt de vraag tot erkenning als open erfgoed en/of ZEN-erfgoed onderzocht binnen het agentschap. Neem hiervoor contact op met de erfgoedconsulent.

Bij grote(re) erfgoedsites kan een synthese van dit hoofdstuk toegevoegd worden die een planmatige weergave is van de vooropgestelde toekomstvisie en de hiermee samenhangende beheersdoelstellingen. Dit plan wordt concreet uitgewerkt en verantwoord in het volgende hoofdstuk. Het is belangrijk om een duidelijk onderscheid te maken tussen enerzijds doelstellingen en anderzijds maatregelen (zie voorbeeld achteraan).

5.1 Beheersvisie archeologisch en landschappelijk erfgoed

5.1.1 Archeologisch waardevolle zone

De hele site wordt beschouwd als archeologisch waardevol, ook buiten de grens van de vastgestelde archeologische zone aangegeven door de vestenstructuur.

5.1.2 Stadsgezicht: beleving van de erfgoedcluster aan de Kleine Nete

De erfgoedcluster van Kasteel Le Paige, het Koetshuis en de Oude Gasthuissite aan de Kleine Nete als beeldbepalend patrimonium en essentieel onderdeel van het beschermde stadsgezicht dient versterkt te worden. Een actief parkbeheer maakt het kasteel Le Paige opnieuw blijvend zichtbaar en herstelt de zichtrelaties met de omgeving. Het stadsgezicht aan de noordelijke stadsrand krijgt zo opnieuw zijn grandeur.

5.1.3 Le Paige: strategische positie voor de stad Herentals

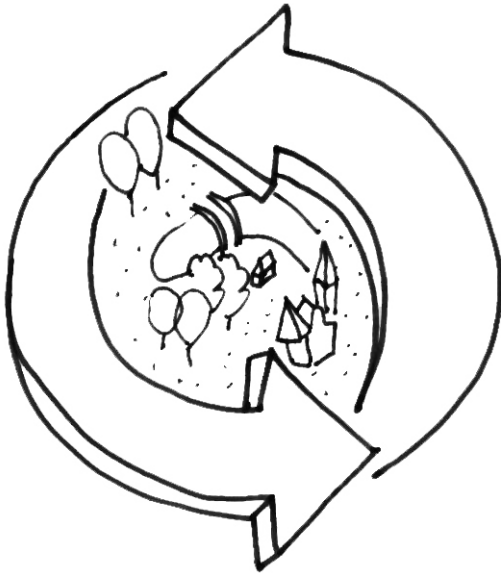
Niet alleen de zichtrelaties vanuit en naar park en kasteel Le Paige worden hersteld, ook de functionele relaties met de omgeving worden aangehaald. De beleidscontext en de lopende bovenlokale processen omschrijven de strategische positie van Le Paige aan de oever van de Kleine Nete, op het raakvlak tussen de stad en het buitengebied. Het beheersplan beveelt aan hier maximaal op in te spelen en deze kansen voor de site en de stad Herentals ten volle te benutten en te implementeren in de werking aangaande kasteel en park Le Paige.

Langs de Kleine Nete wordt op bovenlokaal niveau een ecologische corridor uitgezet. Park Le Paige aan de oever van de Kleine Nete wordt integraal beschouwd als stapsteen in het stedelijk weefsel. De ecologie van het park wordt gemaximaliseerd, altijd in afstemming met de erfgoedwaarden. Le Paige ontwikkelt zich tot een volwaardig onderdeel van de stedelijke groenstructuur.

Synthese van de beleidscontext en bovenlokale processen in relatie tot de ontwikkelingskansen voor kasteel en de tuin

- *Gewestplan: parkgebieden moeten in hun staat bewaard, bestemd of ingericht worden om hun sociale functie te kunnen vervullen (artikel 4.4).*
- *Structuurplan Stad Herentals:*
 - *De Kleine-Netevallei is aangeduid als open ruimte verbinding, natuurverbinding en waterfront doorheen stedelijk gebied*
 - *Domein Le Paige is één van de waardevolle park- en kasteeldomeinen langs het waterfront doorheen het stedelijk gebied. Dergelijke domeinen worden behouden met aandacht voor cultuurhistorie, recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden en aanwezige natuur- en landschapswaarden*
- *Strategisch Open Ruimte Project Kleine Nete (SORP): domein Le Paige behoort tot het hefboomgebied (5) 'Kleine Nete door Herentals en de overgang naar de Kempische Heuvelrug' Le Paige ligt op een strategische plaats aan de Kleine Nete, op de kruising tussen stad en buitengebied. Hier ligt een enorm potentieel om relatie tussen stad en omringend landschap te versterken. Binnen het SORP wordt Le Paige een strategische positie toegewezen.*
- *Masterplan 'Olympiadelaan' (ontwerpend onderzoek Provincie Antwerpen)*
 - *Het plan toont de krachtlijnen en contouren voor de uitbouw van een doorlopend Vestenpark op niveau van de stad Herentals. Le Paige vormt een belangrijk onderdeel van het vestenpark.*
 - *Het plan realiseert een ecologische corridor langs de Kleine Nete, met Le Paige als groene stapsteen binnen de stad.*
- *Studie 'Museaal Beleid' van Leuvuur beveelt aan het kasteeldomein in te zetten in culturele werking.*
- *Kerkfabriek: plannen sacrale ruimte op terrein Koetshuis.*
- *Ziekenhuis: voert onderzoek naar betere verbinding (brug?) naar kasteeldomein Le Paige.*
- *Brainstorm werkgroep Le Paige (maart 2018): meer open stellen domein, de toegankelijkheid vergroten en uitbouwen als regionale poort.*

Voor een meer uitgebreide beschrijving verwijzen we naar 'Annex' die zal worden opgemaakt najaar 2018, voorjaar 2019

5.1.4 Welkom in Le Paige: behoud door ontwikkeling

Zowel het kasteel als het park worden geactiveerd en opengesteld voor het publiek, met nieuwe gebruiksmogelijkheden, want zonder vitale functies gaat het erfgoed verloren.

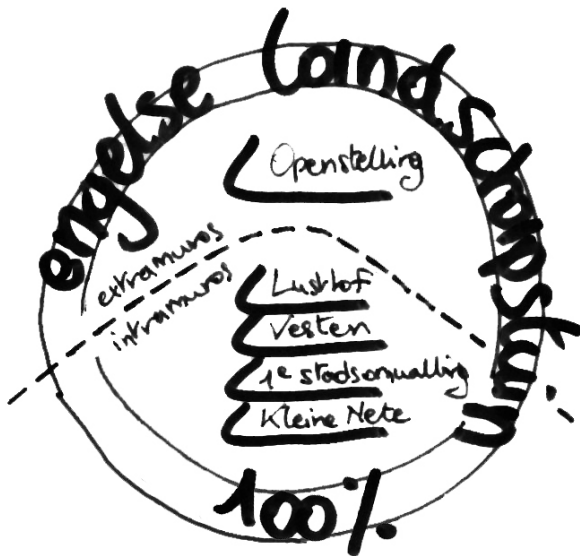
5.1.5 Leesbaar maken van de tijdslagen

Koppeling van de tijdslagen aan de waarden van het beschermingsbesluit. De aanwezigheid van de verschillende tijdslagen wordt erkend als de grootste waarde van het domein. De tijdslagen vormen een essentiële basis van de beheersvisie. Er wordt niet teruggerepen naar één expliciete tijdslaag. Het leesbaar maken van de integrale ontwikkeling van de site en het maximaliseren van de erfgoedwaarden daarbij is het uitgangspunt.

De Vesten vormen de leidraad en geven inspiratie tot de afbakening van 'intramuros', binnen de vesten en 'extramuros', buiten de vesten.

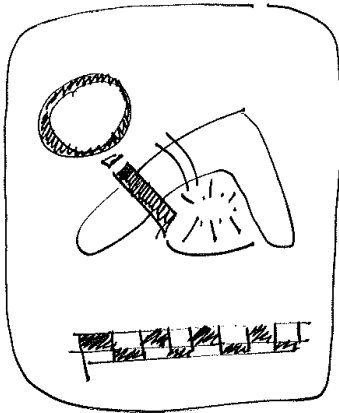
- Intramuros met het opnieuw zichtbaar maken van de Kleine Nete, 1ste stadsomwalling, Vesten en Lusthof.
- Extramuros met het terug zichtbaar maken van openstelling van kasteeldomein.

De meest kenmerkende tijdslaag is de 'Engelse landschapstuin' en doet dienst als keurmerk bij alle beheermaatregelen.

5.2 Beheersdoelstellingen archeologisch en landschappelijk erfgoed

5.2.1 Het park integraal beschouwen als archeologisch waardevol

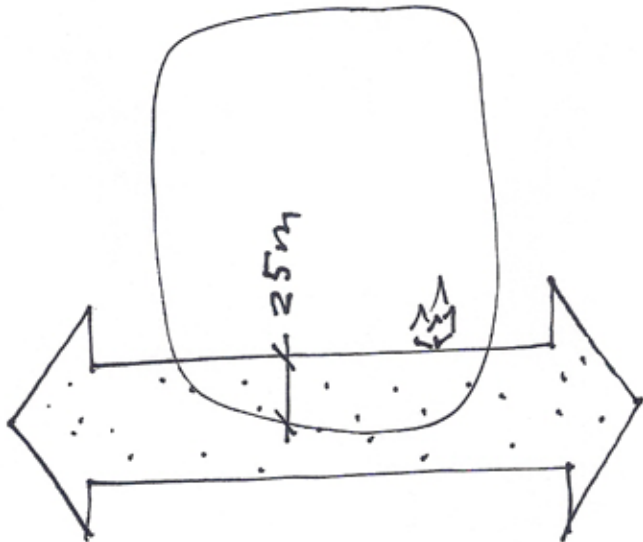
• Bij de uitvoering van elke beheermaatregel die een impact heeft op het bodemarchief (aanplant, spitten, fresen, enz.) is er aandacht voor kenniswinst over de bodemopbouw en de eventueel daarin aanwezige archeologische data. Dit geldt ook wanneer de ingreep in de bodem onder de wettelijke oppervlaktecriteria blijft en voor het hele terrein. Bij elke impact in de bodem door natuurlijke omstandigheden, zoals bijvoorbeeld een boomval, wordt dezelfde aandacht aan kenniswinst gegeven.

• Zichtbaar en onzichtbaar archeologisch bodemarchief: een opvolging van de restanten van de 17de eeuwse verdediging door Monumentenwacht Archeologie (zie ook 4.1 en 4.2). Het inzetten van niet-invasieve technieken in archeologie om ouder tijdslagen in beeld te brengen en te inventariseren.

5.2.2 Ecologische corridor langs de Kleine Nete

Domein Le Paige versterkt zich door een beter beheer als ecologische stapsteen langs de Kleine Nete

• erfgoedwaarden en de karakteristieken van de landschapstuin bepalen het kader voor de realisatie van de ecologische corridor (arboretumbomen, paden, struikengroepen).

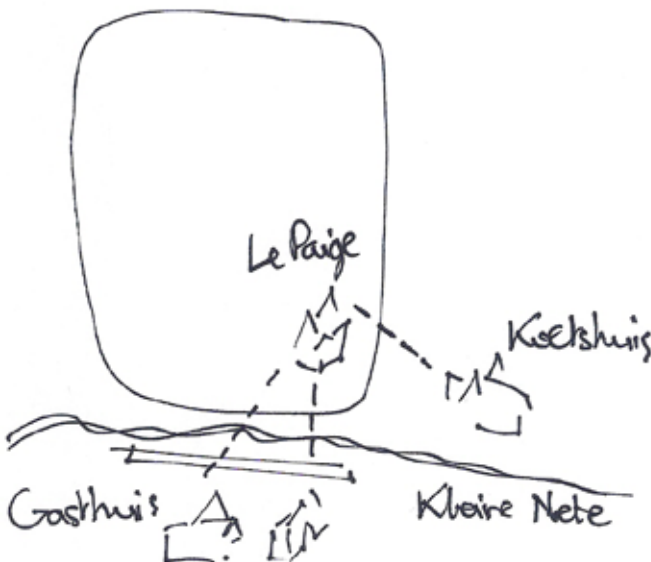
5.2.3 Uitbouwen van een stedelijke waterfront

Uitbouwen van een stedelijk waterfront aan de Kleine Nete met sterke link tussen het domein Le Paige, Gasthuis, Koetshuis en Kleine Nete. Het herstellen van deze functionele en visuele relatie.

• realiseren van een zichtrelatie en beleving van de Kleine Nete in het park

• herintroductie van goed en actief beheer van park en vijver vergroten de belevingswaarde van het beschermde erfgoed, maar ook de ecologische kwaliteit van het park

• toegangen bruggen Nederrij en spoorwegbrug verbeteren

5.2.4 Le Paige, onderdeel van het Vestenpark

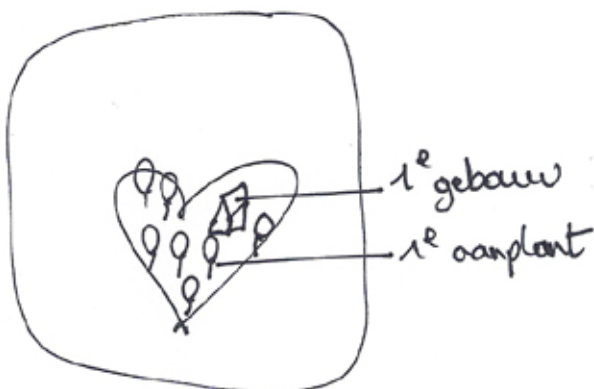
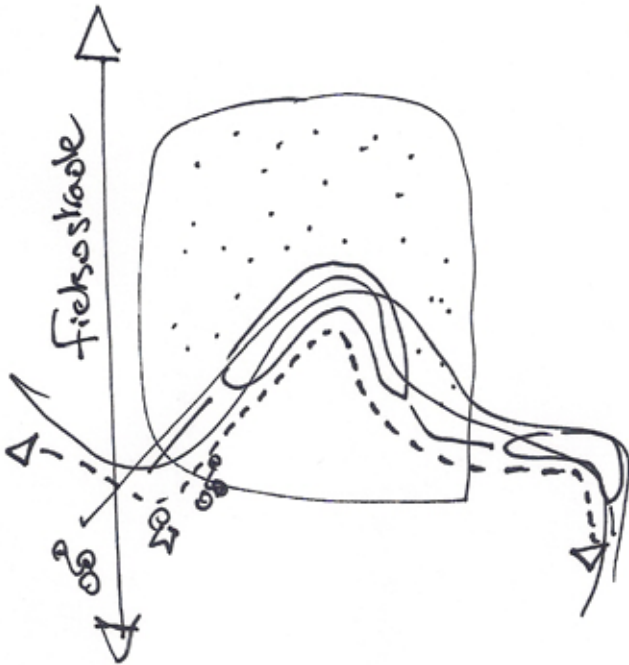
Le Paige maakt deel uit van het Vestenpark, gedefinieerd in het masterplan 'Olympiadelaan'. Het verankeren van Le Paige in het Vestenpark geeft vorm en verhaal aan de relictten van de vestenstructuur. De restanten van de oude stadsomwalling als prominente tijds laag worden versterkt en ontsloten, in afstemming met de gedefinieerde erfgoedwaarden van de Engelse landschapstuin. Het inschakelen in het Vestenpark vergroot de recreatieve waarde en koppeling met de ecosysteem-diensten (militair erfgoed, toerisme, waterbuffering, ...).

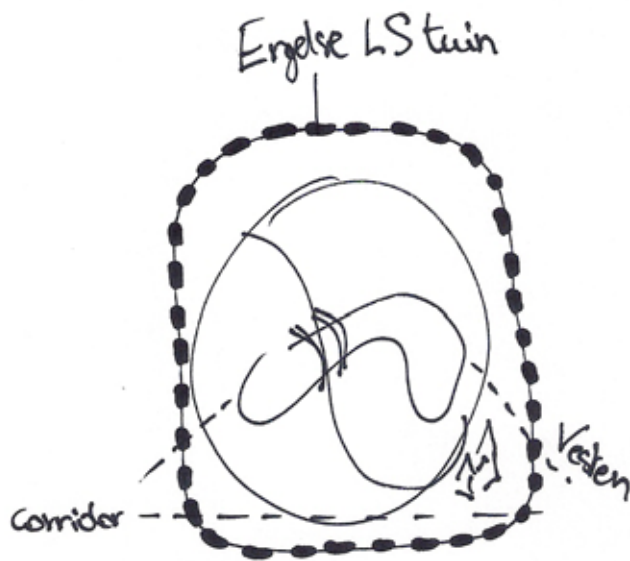
- extramuros, buiten de vesten – een intensief beheer 'parkgevoel'
- onderscheiden van twee zones en tijds lagen: beleving van het landschapspark en het vestenverhaal (extramuros = open / intramuros = gesloten)
- nieuwe functie vesten: 'bescherming van de natuur'
- leesbaar maken van het vestenverhaal: de bastionheuvel en gracht als onderdeel van de 17de eeuwse stadsomwalling
- herstel van de samenhang en link met de omliggende restanten van de stadsomwalling (Kattenberg – gracht site Koetshuis)
- doordachte aanpak van de randen van het domein in open/gesloten structuur (aandacht beleving, buffering zicht/ geluid)

5.2.5 Het lusthof, het (eiken) hart van Le Paige

Het lusthof vormt het centrale deel van het park, het eerste zaadje, de eerste aanplant en het eerste gebouw (tuinpaviljoen). Het is de start van domein Le Paige aan de binnenkant van de vesten (intramuros). De boomweide van zomereiken, de heuvel met paviljoen (waarin knoteiken zijn verwerkt) en de vijver zijn de beeldbepalende elementen en vormen de basis in deze zone 'intramuros'.

- intramuros, binnen de vesten – een actief parkbeheer met 'natuurgevoel'
- sterke leesbaarheid van de boomweide van monumentale zomereiken met stinzenflora
- integrale beleving van het park op de heuvel (pad omhoog rond de heuvel toont alle aspecten van het park, het hoogtepunt)
- zichtrelatie van kasteel naar park herstellen

5.2.6 De Engelse landschapstijl als keurmerk

Het hele domein heeft het label van een Engelse landschapstuin, integraal. Dit bepaalt de identiteit van het domein. De onderste lagen van lusttuin, Vestenpark (2e omwalling), waterfront (1e stadsfase) en ecologische corridor (Kleine Nete) zijn ondergeschikt.

- behoud, herstel, versterken en zichtbaar maken van de typische kenmerken van de Engelse landschapstuin over heel het domein:
- parkarchitectuur: brug, paviljoen, poort en hekwerk
- parkelementen: arboretum, markante bomen, struikmassieven, stinzenflora, graslanden, gazons en padenstructuur
- zichtassen en -relaties in het park en naar Kleine Nete en omringende erfgoedcluster
- bomenpatrimonium van de toekomst = arboretum, eikenweide en markante bomen (ook uitgegroeide opslag met na afweging t.o.v. arboretum, potentieel als toekomstboom) (basis fig. 68 arboretumbomen)
- randbomen, recentere aanplant en opslag zijn ondergeschikt aan de oudste aanplantingen van arboretum en lusttuin

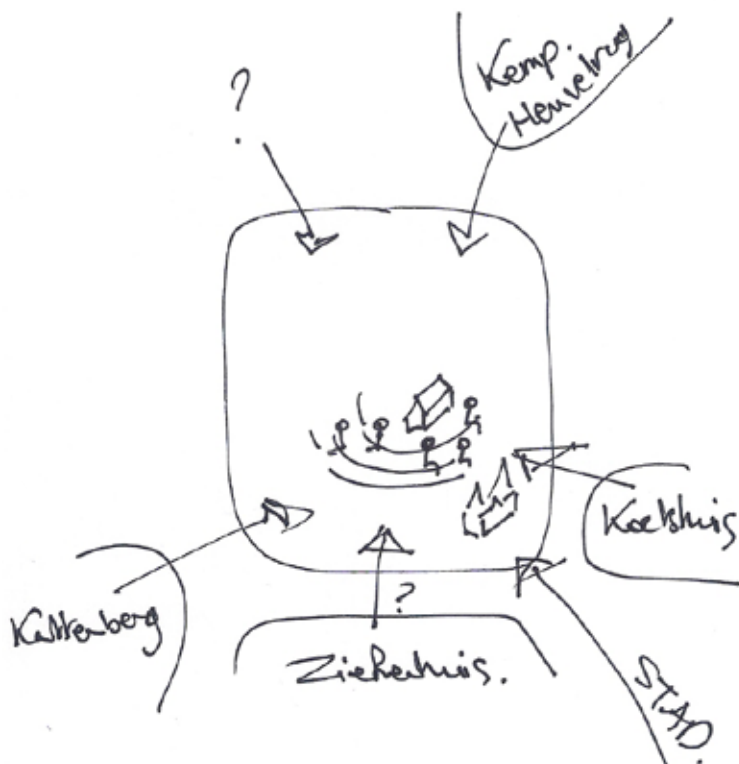
5.2.6.1 ZEN-erfgoed

Het beschermd monument 'kasteelpark Le Paige' in Engelse landschapstijl bevat heel wat elementen die geen economisch nut kennen en dus als ZEN-erfgoed (Erfgoed Zonder Economisch Nut) in aanmerking komen. Het gaat om het volgende onroerend erfgoed:

- tuinpaviljoen met ijskelder
- brug
- arboretum
- lusthof
- stinzenflora
- open gazons
- padenstructuur
- parkvijver en heuvel
- de vestwal, heuvel en het vestwater van de schans aan de "Leege" of Benedenpoort.
- vastgestelde archeologische zone, en met uitbreiding de hele site Le Paige die als archeologisch waardevol te beschouwen is.

De tuinpoort met hekwerk zijn eveneens elementen zonder economisch nut, maar worden als 'afsluiting' niet aanvaard als ZEN-erfgoed.

De motivatie om deze elementen op te nemen als ZEN-erfgoed wordt aangegeven in 8.1

5.2.7 Welkom in Le Paige!

De hele site, kasteel en park Le Paige ontpoppen zich tot een open en publiek park in relatie met de omgeving (erfgoedcluster), de stad (stadspark) en de regio (vestingstad, parel aan de Kleine Nete, raakvlak stad-buitengebied). De toegankelijkheid van het park wordt vergroot door verbeterde inrichting en actief beheer, maar ook door een frisse publiekswerking en een activering van het gebruik van kasteel en park.

5.2.7.1 Hefbomen voor het park:

- parkherstel, realiseren toegankelijke randen: volwaardig deel van de publieke ruimte
- herstel en ontsluiten van arboretum
- verankeren in vestenpark (Herentals, vestingstad in de Kempen)
- bovenlokale werking Kleine Nete (SORP): kansen voor 'streekhuis'
- verbinding met de gasthuissite: 'groen en gezondheid' / 'to walk again'
- aantakken van de recreatieve verbindingen in de omgeving: Le Paige is een aangename stop langs de route

5.2.7.2 Open erfgoed

De volledige perimeter van het beschermde park Hof Le Paige is permanent opengesteld en vrij toegankelijk. Het kasteel vervult een sociaal-culturele functie met nog groeiruimte voor een dynamische werking. Er zijn een aantal aspecten die een bijzondere betekenis en potentie hebben voor de ontsluiting van het beschermd monument Kasteel en Park Le Paige. De verbondenheid van Le Paige met het beschermde stadsgezicht en de vastgestelde archeologische zone versterkt het bovenlokale belang en potentieel om met de ontsluiting ervan aan de slag te gaan.

De restanten van de vestenstructuur, de vastgestelde archeologische zone, Le Paige als onderdeel van de erfgoedcluster Le Paige-Koesthuis-Oude Gasthuissite, en het arboretum worden voorgedragen om erkend te worden als open erfgoed.

Volgende acties gericht op een verbeterde inhoudelijk en fysieke ontsluiting van dit open erfgoed worden voorgesteld:

- Uitbouw van een volwaardig arboretum 2.0
- specifieke toegankelijkheid en verbreden doelgroepwerking
- Herstel van de vestenstructuur in het park en verankeren Le Paige in het 'Vestenpark'
- Koppeling met werking 'Herentals, vestingstad in de Kempen'

- **Uitbouw van een volwaardig arboretum 2.0**

(herstel van arboretumbomen, ontsluiting op terrein (naambordjes) en educatieve en publiekswerking werking)

doelgroepen: bewoners, recreanten, bezoekers en patiënten St. Elisabethziekenhuis, scholen

- **specifieke toegankelijkheid en verbreden**

doelgroepwerking – koppeling met St. Elisabethziekenhuis en Oude Gasthuissite:

- plaatsen van een nieuwe brugverbinding over de Kleine Nete tussen ziekenhuis en park Le Paige

Verbinden van Le Paige met Oude Gasthuissite en ziekenhuis door een nieuwe brug te plaatsen over de Kleine Nete. Het park krijgt een stimulans door het aantrekken van bezoekers en patiënten van het ziekenhuis (waar de groene ruimte beperkt is). De koppeling met het programma 'to walk again' van Marc Hermans in het St. Elisabeth ziekenhuis biedt aan patiënten die vaak langere tijd verblijven de mogelijkheid te revalideren in een groene omgeving met een rijk verleden (relatie groen en gezondheid!). De nieuwe brug focust op een maximale toegankelijkheid in functie van rolstoelen en mensen met beperkte mobiliteit. De doelgroep die betrokken kan worden bij Le Paige wordt aanzienlijk vergroot. Deze doelgroep 'verblijft' meer in het park dan passanten en dagelijkse gebruikers, en kunnen de tijd nemen om de aangeboden info in het park eigen te maken.

doelgroepen: bewoners, bezoekers en patiënten St. Elisabethziekenhuis

De acties en verdere uitwerking worden blijvend ondersteund door de streekorganisaties 'Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete, Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst Land van Nete en Aa en Erfgoedcel Kempens Karakter.

• **Herstel van de vestenstructuur in het park en verankeren Le Paige in het 'Vestenpark' (Masterplan 'Olympiadelaan') :**

- Watervoedend maken van de vijver
- koppeling met de omliggende vestenstructuur en Kleine Nete
- leesbaar maken van de buitenrand van de vijver als referentie naar militaire structuur. De wijze waarop is verder te vertalen in het ontwerpplan, mogelijkheden zijn het vormgeven van een strakke oeverlijn of het accentueren met een 'lichtlijn' of andere materialisatie)

doelgroepen: bewoners, recreanten, toeristen, scholen, bezoekers en patiënten St. Elisabethziekenhuis

• **koppeling met werking 'Herentals, vestingstad in de Kempen' (Europees Interreg-project 'Recapture the fortress cities' in aanvraag):**

- innovatieve publiekswerking en educatieve werking
- 'Herover de Vestingsteden' omvat de 5 Vestingsteden (omwallingen) rond Antwerpen, met het uniek gegeven van stadsomwallingen: Zandvliet/Lillo, Lier, Herentals, Mechelen, Dendermonde.

Het project zet een samenwerking uit met andere vestingsteden in Europa. Het gaat over een geïntegreerd project voor de klimaatbestendige, hedendaagse en innovatieve ontwikkeling van versterkte steden en naburige forten.

De specifieke doelstelling van het project is de geïntegreerde benadering van de stadsomwallingen, omdat ze vaak vanuit één oogpunt worden bekeken, meestal op een conservatieve manier als beschermd erfgoed of milieu. In plaats daarvan kunnen ze meerdere ecosysteemdiensten voor cultureel en natuurlijk erfgoed behouden:

- behoud en ontwikkeling van het culturele en militaire erfgoed,
- een aangepast natuur- en milieubeheer en onderhoud - verbetering van de biodiversiteit,
- aanpak van het economische aspect van promotie en toerisme,
- ondersteuning en sociaal gebruik van deze structuren en gebouwen als een openbare ruimte voor recreatie en vrije tijd
- hoe te reageren op druk van steden en historische vestingwerken te integreren in hedendaagse stedelijke planning, infrastructuur en functionele context
- innovatie en vooruitgangoplossingen voor militair erfgoed (nieuwe energietechnieken, ICT-toepassingen ..)

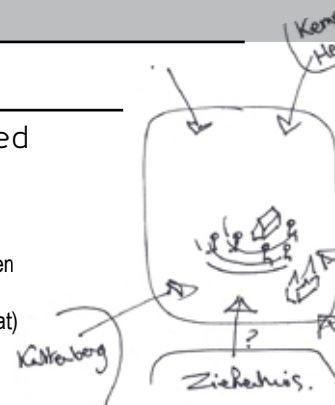
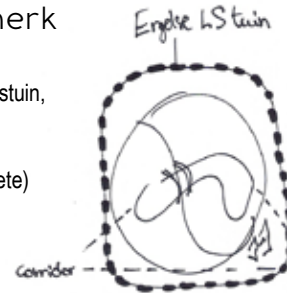
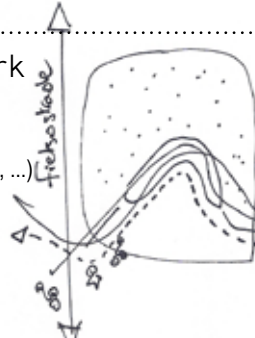
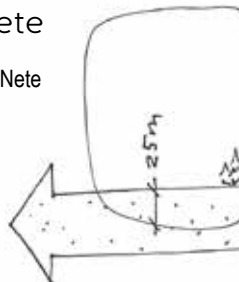
doelgroepen: bewoners, recreanten, toeristen, scholen, bezoekers en patiënten St. Elisabethziekenhuis

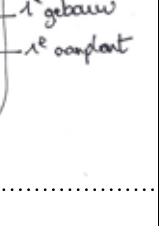
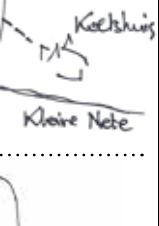
De aanvraag werd ingediend op 22/06/2018. Op het moment van indienen van het beheersplan in oktober 2018 heeft de aanvraag met succes een eerste 'geschiktheidscontrole' ondergaan. De resultaten van de evaluatie worden verwacht in december 2018.

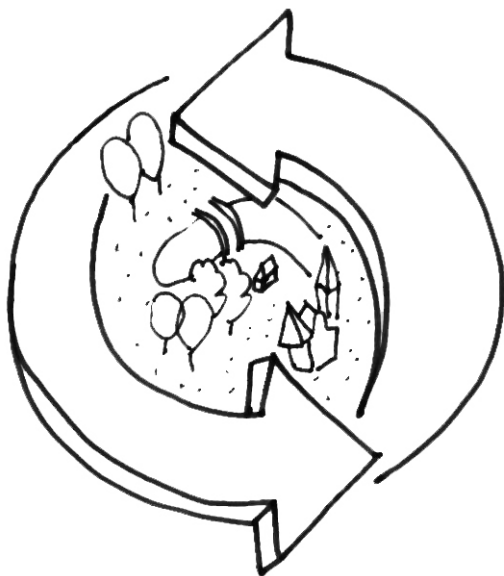
In bijlage is de partnerlijst van het RFC Interreg project en het besluit van de CBS van Herentals toegevoegd.

De motivatie voor een open erfgoed wordt aangegeven onder 8.2 via een synoptische tabel in bijlage.

5.3 Synoptische tabel beheersvisie en doelstellingen archeologisch en landschappelijk erfgoed

5: beheersvisie	
richting voor de komende 20 jaar, koppeling en afstemming voorgaande onderdelen	concepten
Behoud door ontwikkeling zowel het kasteel als de tuin meer open stellen voor het publiek, met nieuwe gebruiksmogelijkheden, want zonder vitale functies gaat het erfgoed verloren. 	Welkom in Le Paige, open erfgoed een open en publiek park relatie met de omgeving, de stad, de regio toegankelijkheid verbeteren een actief kasteel, tot leven ... beweging, ... arboretum 2.0, trouwen, openluchtkerk (symbool legaat) <u>beschermd monument, park + kasteel</u>
Leesbaar maken van de tijdslagen de aanwezigheid van verschillende tijdslagen wordt als grootste waarde erkent van het domein en worden terug zichtbaar en beleefbaar gemaakt (zeker niet teruggrijpen naar één expliciete tijdslaag) de Vesten vormen de leidraad: - intramuros (binnen de Vesten) met terug zichtbaar maken van Kleine Nete, 1ste stadsomwalling, Vesten en Lusthof - extramuros (buiten de Vesten) met terug zichtbaar maken van openstelling van het kasteeldomein de meest kenmerkende tijdslaag is de 'Engelse landschapstuin' en dient als keurmerk bij alle beheermaatregelen	De Engelse landschapstijl als keurmerk het hele domein heeft het label van een Engelse landschapstuin, integraal. Is typisch, bepaalt de identiteit van het domein De onderste lagen van lusttuin, Vestenpark (2e omwalling), waterfront (1e stadsfase) en ecologische corridor (Kleine Nete) zijn ondergeschikt <u>beschermd monument, park</u> Het lusthof, het (eiken) hart van Le Paige het eerste zaadje, de eerste aanplant, het eerste gebouw start van domein, binnenkant van de vijver (intramuros) Boomweide van <u>zomereiken</u> In het Paviljoen zijn <u>knoteiken</u> verwerkt <u>beschermd monument, park</u>
Het park integraal beschouwen als archeologisch waardevol aandacht voor kenniswinst over de bodemopbouw en de eventueel daarin aanwezige archeologische data. aandacht voor zichtbaar en onzichtbaar archeologisch bodemarchief (restanten oudste tijdslagen en vesten)	Le Paige, onderdeel van het Vestenpark koppelen recreatieve waarde ecosysteem-diensten (militair erfgoed, toerisme, waterbuffering, ...) <u>beschermd monument, park</u> <u>beschermd stadsgezicht, archeologische zone (1e stadsfase)</u>
Uitbouwen van een stedelijk waterfront Uitbouwen waterfront (oa 1ste stadsfase) - link domein Le Paige en Gasthuis, Koetshuis, Kleine Nete - visuele en functionele relatie herstellen beheersdoelstellingen buiten het domein <u>beschermd stadsgezicht</u>	Ecologische corridor langs de Kleine Nete Domein Le Paige als een ecologische stapsteen langs de Kleine Nete <u>beschermd stadsgezicht</u>

	beheerdoelstellingen	ruimtelijk onderzoek en ontwikkelingskansen voor het kasteel en de tuin
	Herbestemming park & hefbomen voor het park: • Herstel en ontsluiten van arboretum • Parkherstel, toegankelijke randen: volwaardig deel van de publieke ruimte, vervullen van sociale functie • het vestenpark (Herentals, vestingstad in de Kempen) • bovenlokale werking Kleine Nete (SORP): kansen voor 'streekhuis' • verbinding met de gasthuissite: 'groen en gezondheid' / 'to walk again' • aantakken recreatieve verbindingen: aangename stop langs de route	<i>Gewestplan: parkgebieden moeten in hun staat bewaard, bestemd of ingericht worden om hun sociale functie te kunnen vervullen (artikel 4.4)</i> <i>Vlaams strategisch project Kleine-Nete: (geïntegreerde gebiedsontwikkeling), domein Le Paige behoort tot hefboomgebied (5) Kleine Nete door Herentals en de overgang naar de Kempische Heuvelrug ... hier ligt een enorm potentieel om relatie tussen stad en omringend landschap te versterken, een poortfunctie</i> <i>Museaal Beleid: kasteeldomein inzetten voor culturele werking</i> <i>Kerkfabriek: plannen sacrale ruimte op terrein Koetshuis</i> <i>Ziekenhuis: onderzoek naar betere verbinding (brug?) naar kasteeldomein</i> <i>Brainstorm werkgroep Le Paige (maart 2018): meer open stellen domein, toegankelijkheid vergroten, uitbouwen als regionale poort</i>
	• behoud, herstel, versterken en zichtbaar maken van de typische kenmerken van de Engelse landschapstuin over heel het domein: - parkarchitectuur: burg, paviljoen, poort en hekwerk - parkelementen: arboretum, markante bomen, struikmassieven, stinsenflora, graslanden, gazons en padenstructuur - zichtassen en -relaties in het park en naar Kleine Nete en omringende erfgoedcluster • bomenpatrimonium van de toekomst = arboretum, eikenweide en markante bomen (basis fig. p.55 werkdoc. beheerplan) • Randbomen, recentere aanplant en opslag zijn ondergeschikt aan de oudste aanplantingen van arboretum en lusttuin	
	• intra muros, binnen de vesten – een actief parkbeheer met 'natuurgevoel' • sterke leesbaarheid van de boomweide van monumentale zomereiken met stinsenflora • integrale beleving van het park op de heuvel (pad omhoog rond de heuvel toont alle aspecten van het park, het hoogtepunt) • zichtrelatie van kasteel naar park herstellen	
	• extra muros, buiten de vesten – een intensief beheer 'parkgevoel' • onderscheiden van twee zones: beleving van het park en vestenverhaal: extramuros = open & intramuros = gesloten • nieuwe functie Vesten: 'bescherming van de natuur' • leesbaar maken van het vestenverhaal: de bastion-heuvel en gracht als onderdeel van de 17de eeuwse stadsomwalling • herstel van de samenhang en link met de omliggende restanten van de stadsomwalling (Kattenberg – gracht site Koetshuis) • doordachte aanpak van de randen van het domein in open/gesloten structuur (aandacht beleving, buffering zicht/ geluid)	<i>Kaderplan (ontwerpend onderzoek Provincie Antwerpen) toont de krachtlijnen en contouren voor de uitbouw van een doorlopend Vestenpark:</i> - herkenbaar maken van historische lijn van de Vesten door dijkprofiel (courtine, bastion, ravelijn) - doorlopende Vestenwandeling - realiseren van een verbinding tussen omgeving Kattenberg en Le Paige via trappenaansluiting op de fietsstrade - verbeteren beeldkwaliteit - afvoer stedelijk hemelwater naar de Kleine Nete met natuurlijke zuivering (studie Aquafin lopende, op korte termijn uit te klaren welke richting dit project uit gaat)
	• erfgoedwaarden en de karakteristieken van de landschapstuin bepalen het kader voor de realisatie van de ecologische corridor (arboretumbomen, paden, struikengroepen). • zichtrelatie en beleving van de Kleine Nete in het park • herintroductie van goed en actief beheer van park en vijver vergroten de belevingswaarde van het beschermde erfgoed, maar ook de ecologische kwaliteit van het park • toegangen bruggen Nederrij en spoorwegbrug verbeteren	<i>Structuurplan: Domein Le Paige is één van de waardevolle park- en kasteeldomeinen langs het waterfront doorheen het stedelijk gebied. Dergelijke domeinen worden behouden met aandacht voor cultuurhistorie, recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden en aanwezige natuur- en landschapswaarden</i> <i>Kaderplan, Vestenpark: verbeteren samenhang met site koetshuis</i>
		<i>Structuurplan: De Kleine-Netevallei is aangeduid als open ruimte verbinding, natuurverbinding en waterfront doorheen stedelijk gebied</i> <i>Kaderplan: realiseren ecologische corridor langs de Kleine Nete, met stapstenen:</i> - min. 25 meter breedte, specifiek gericht op de noordelijke oever (rechteroever) - vergroten overspanningen van bruggen (Nederrij, spoorwegbrug) om ecologische corridor en recreatieve verbinding mogelijk te maken

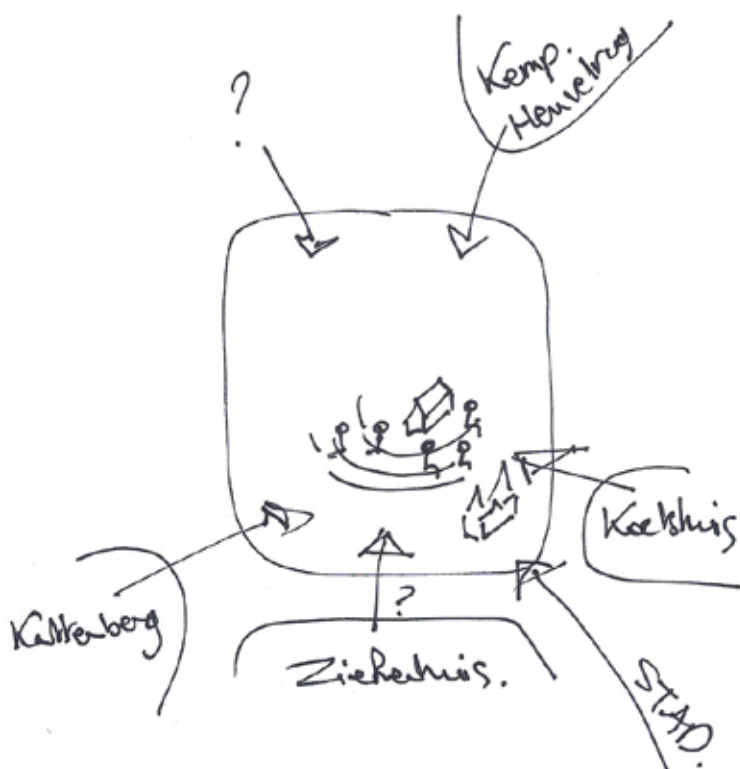

5.4 Beheersvisie bouwkundig erfgoed

5.4.1 Behoud van het monument:

Dit lijkt evident, maar het is noodzakelijk om dit nog eens als essentiële visie aan te halen. In alle keuzemogelijkheden die deze studie naar voren schuift, dient het monument op de eerste plaats te komen.

Hierbij mag aangehaald worden dat het behoud in het verleden in de 70- en 80-jaren aan een zijden draadje hing, maar door het initiatief van enkele particulieren en gelijkgestemden in Kerkfabriek OLV restauratiewerken zijn uitgevoerd tot behoud van het monument.

5.4.2 Toegankelijkheid:

Kasteel en park Le Paige bekleden in een bevraging bij inwoners van Herentals in september 2017 een prioritaire plaats met wens voor meer investering in kunst, cultuur en lokale geschiedenis (INDIVILLE: "Museumbeleid, bevragen bij de inwoners van Herentals", september 2017).

In een brainstorm, gehouden tijdens werkgroep 3 (23 maart 2018, Kasteel Le Paige) kwam duidelijk naar voren dat park en kasteel meer dienen opengesteld voor het publiek, een dynamischer werking werd als essentieel aangegeven.

Deze beheersvisies leiden tot volgende beheersdoelstellingen:

5.5 Beheersdoelstellingen bouwkundig erfgoed, uitgangspunten:

5.5.1 Maatschappelijke nuttige bestemming wenselijk voor het behoud van het monument

(Charter van Venetië, art. 5).

Vermits het monument een maatschappelijke waarde heeft, moet het gebruik het algemeen belang dienen. Privé-gebruik is uitgesloten uit de aard van het behoud van dit monument. Dit gebruik zorgt er tevens voor dat er regelmatig onderhoud is, de eerste vereiste voor het behoud van het monument.

Als maatschappelijk nuttige bestemming is een sociaal-culturele invulling aangewezen, zoals trouwens het kasteel op dit ogenblik gebruikt wordt.

5.5.3 Motivatie van de bestemming: geen aantasting van de erfgoedwaarden

(Charter van Venetië, 1964, art. 5).

Voor het kasteel is een maatschappelijk nuttige bestemming gewenst, die de "indeling en decoratie van het gebouw niet aantast".

Dit wordt bekomen door de bestemming te bepalen in de lijn van de oorspronkelijke functies van het kasteel, met name:

- het publiek benadrukken van de grandeur van het geslacht Le Paige met de representatieve ruimtes op de boven de begane grond verheven "belle étage" en het terras als een scène gericht naar de Nederrij, de verdoken toegangen in een omsloten park als bescherming.
 - de woonruimtes voor een permanent verblijf op de eerste verdieping
 - en logistieke ruimtes als opslag, keuken en ateliers in de kelder en personeelsbewoning op zolder.
- Het onderscheid tussen de representatieve en de functionele circulatie in het kasteel getuigt van de sociale toestand op het eind van de 19e eeuw..

5.5.2 Respect voor de erfgoedwaarden van het domein en het kasteel op zich alsook voor alle tijdslagen

(Charter van Venetië, 1964, art. 11).

Het kasteel is te situeren in tijdslaag 5. Kleine aanpassingen, met name de uitbouw aan zuidwestzijde en de opbouw van de fumoir aan de noordoostzijde zijn tevens te situeren in deze tijdslaag vanaf het einde van de 19e eeuw. Aanpassingen tot de restauratiewerken van 1997 zijn niet aanwezig. De aanpassingen tijdens de restauratiewerken zijn gemotiveerd voor de maatschappelijk nuttige bestemming van het monument.

Als beheersvisie is een actief, open kasteel vooropgesteld, met een meer dynamische werking en een verbeterde toegankelijkheid. Ceremoniële gebeurtenissen en ontvangsten in brede zin zijn welkom.

5.5.4 Onderzoek naar zwerfruimte

(BWMSTR Label #15: "Onderzoek zwerfruimte", Tim Vekemans, RE-ST, Antwerpen)

Uit meetresultaten van de Cultuurdienst van Herentals blijkt dat het kasteel gemiddeld 53% van de beschikbare tijd in gebruik is voor socio-culturele activiteiten en voor bewoning. Op basis hiervan is een overmaatkaart opgemaakt, waaruit het volgende blijkt:

Er is onderscheid te maken tussen 'in gebruik zijn' en effectief 'gebruikt worden': met abstractie van de conciërgerie (op dit ogenblik leegstaand), rekening houdend met de openingstijden (8 u op 24 u) en de ruimtes die gesloten zijn wegens herstellingen, is vast te stellen dat het kasteel in de periode tussen 1 september 2017 en 31 december 2017 slechts (37%/3=) 12,25% van de beschikbare tijd en ruimte gebruikt is.

In het kader van het onderzoek naar zwerfruimtes, is het kasteel efficiënter te benutten.

28/10/2017					
29/10/2017					
30/10/2017					
31/10/2017					
1/11/2017					
2/11/2017					
3/11/2017					
4/11/2017					
5/11/2017					
6/11/2017					
7/11/2017					
8/11/2017					
9/11/2017					
10/11/2017					
11/11/2017					
12/11/2017					
13/11/2017					
14/11/2017					
15/11/2017					
16/11/2017					
17/11/2017					
18/11/2017					
19/11/2017					
20/11/2017					
21/11/2017					
22/11/2017					
23/11/2017					
24/11/2017					
25/11/2017					
26/11/2017					
27/11/2017					
28/11/2017					
29/11/2017					
30/11/2017					
1/12/2017					
2/12/2017					
3/12/2017					
4/12/2017					
5/12/2017					
6/12/2017					
7/12/2017					
8/12/2017					
9/12/2017					
10/12/2017					
11/12/2017					
12/12/2017					
13/12/2017					
14/12/2017					
15/12/2017					
16/12/2017					
17/12/2017					
18/12/2017					
19/12/2017					
20/12/2017					
21/12/2017					
22/12/2017					
23/12/2017					
24/12/2017					
25/12/2017					
26/12/2017					
27/12/2017					
28/12/2017					
29/12/2017					
30/12/2017					
31/12/2017					

5.5.5 Juridische randvoorwaarden:

Bovendien dient de bestemming in overeenkomst te zijn met de juridische randvoorwaarden, bepaald in:

- het legaat van 8 januari 1979, met bindende voorwaarde: (“...à charge...”) “het goed om te vormen tot een kerk en indien dit niet mogelijk is, een kerk herop te richten op zijn plaats”,
 - de erfpachtovereenkomst tussen Kerkfabriek O.-L.-V. en Stad Herentals, waarin de aard van de te plannen activiteiten omschreven wordt als: “
 - Gebruik beperkt tot sociale, maatschappelijke of culturele doelstellingen met een representatief, publiek karakter.
 - Geen catering of horeca toegelaten.
 - Geen commerciële uitbating toegelaten
 - Reservatie in het kasteel van een “stille ruimte” voor de kerkfabriek.
 - Inrichting van een openlucht gebedsruimte in het park.
 - Uitsluiting van activiteiten die in flagrant conflict zijn met de principes van de Rooms-katholieke godsdienst.”
- (Erfpachtovereenkomst tussen Kerkfabriek OLV en Ter Vesten VZW, overgenomen in erfpacht tussen Stad Herentals en Kerkfabriek OLV)
- de juridische gevolgen van het beschermingsbesluit, met name de bepalingen van het “Onroerend-erfgoeddecreet van 12 juli 2013” en het “Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014”
 - Ter informatie: advies beheersorgaan CC en nota met aanbevelingen voor het museumbeleid:
 - Stopzetting van eigen programmatie van tentoonstellingen, aanbeveling voor overname door derden
 - Kasteel weinig geschikt voor tentoonstellingen
 - Beperking van openingsuren en budgetten
 - Reservering gelijkvloers voor burgerlijke huwelijken

6. MAATREGELEN

Dit hoofdstuk bevat concrete instandhoudings-, onderhouds- en/of restauratiewerken en andere beheersmaatregelen die noodzakelijk zijn om de beoogde beheersdoelstellingen te bereiken. Ook archeologisch vooronderzoek en/of archeologische opgravingen kunnen noodzakelijk zijn om de beoogde beheersdoelstellingen te bereiken.

De beheersmaatregelen formuleren het concrete beheer in termen van “wat”/“hoe”/“wanneer” zowel voor de volledige perimeter van het beheersplan als voor de afzonderlijke erfgoedelementen. De voorgestelde beheersmaatregelen worden beschreven met een mogelijke fasering (éénmalige en terugkerende maatregelen met vaste cyclus), rekening houdend met de budgettaire haalbaarheid, de uitvoeringstermijn en de noodzakelijke instandhoudingswerken.

Hou er rekening mee dat voor de beheersmaatregelen van de meeste types beschermd erfgoed slechts een erfgoedpremie kan toegekend worden indien ze vermeld worden in een goedgekeurd beheersplan, incl. ontsluitingswerken. De maatregelen dienen echter niet tot op detailniveau beschreven te worden. Let op: een vermelding in het beheersplan geeft niet automatisch recht op een erfgoedpremie: de geldende regelgeving bepaalt of en in welke mate bepaalde maatregelen betoelaagbaar zijn!

In dit hoofdstuk wordt ook aangegeven welke werken in aanmerking komen voor een vrijstelling van de toelatingsplicht. Hier is het wel van belang om deze voldoende gedetailleerd te omschrijven.

Daarnaast kan het ook een voorstel voor lijst van werken aan bomen en struiken bevatten waarvoor men alsnog een toelating nodig heeft.

De oplijsting van de maatregelen gebeurt bij voorkeur in de vorm van een tabel met maatregelen per jaar, maar kan ook d.m.v. een indeling in korte, middellange en lange termijn. Premiepercentages of betoelaagbaarheid worden niet vermeld gezien onderhevig aan de regelgeving met richtlijnen en aan mogelijke wijzigingen.

Som hier alle geplande werken op. Ze moeten niet in detail beschreven worden, tenzij je ze in aanmerking wil laten komen voor een vrijstelling van toelating. Dan geef je wel een gedetailleerde omschrijving.

Gebruik bij voorkeur onderstaande tabel. Premiepercentages of betoelaagbaarheid worden niet vermeld gezien onderhevig aan de regelgeving met richtlijnen en aan mogelijke wijzigingen.

Maak een onderscheid tussen eenmalige werken en terugkerende werken. Verduidelijk waarom bepaalde keuzes of faseringen gekozen werden.

6.1 Beheersmaatregelen archeologisch erfgoed

6.1.1 Aandacht voor kenniswinst

Bij de uitvoering van elke beheersmaatregel die een impact heeft op het bodemarchief (aanplant, spitten, fresen, enz.) is er aandacht voor kenniswinst over de bodemopbouw en de eventueel daarin aanwezige archeologische data. Dit geldt ook wanneer de ingreep in de bodem onder de wettelijke oppervlaktecriteria blijft en voor het hele terrein. Bij elke impact in de bodem door natuurlijke omstandigheden, zoals bijvoorbeeld een boomval, wordt dezelfde aandacht aan kenniswinst besteed.

6.1.2 Aandacht voor zichtbaar en onzichtbaar archeologisch bodemarchief

- opvolging restanten 17e eeuwse verdediging door Monumentenwacht Archeologie
- inzetten van niet-invasieve technieken in archeologie om oudere tijdslagen in beeld te brengen en te inventariseren

6.2 Beheermaatregelen landschappelijk erfgoed

6.2.1 Beheereenheden

De tijdslagen zijn sterk voelbaar in het park en zijn daarbij een wezenlijk onderdeel van de bescherming. Het toekomstig beheer zet in op de leesbaarheid en de versterking van deze gelaagdheid. Dit vormt de basis voor het indelen in volgende beheereenheden:

1. INTRAMUROS 'binnen de vesten'

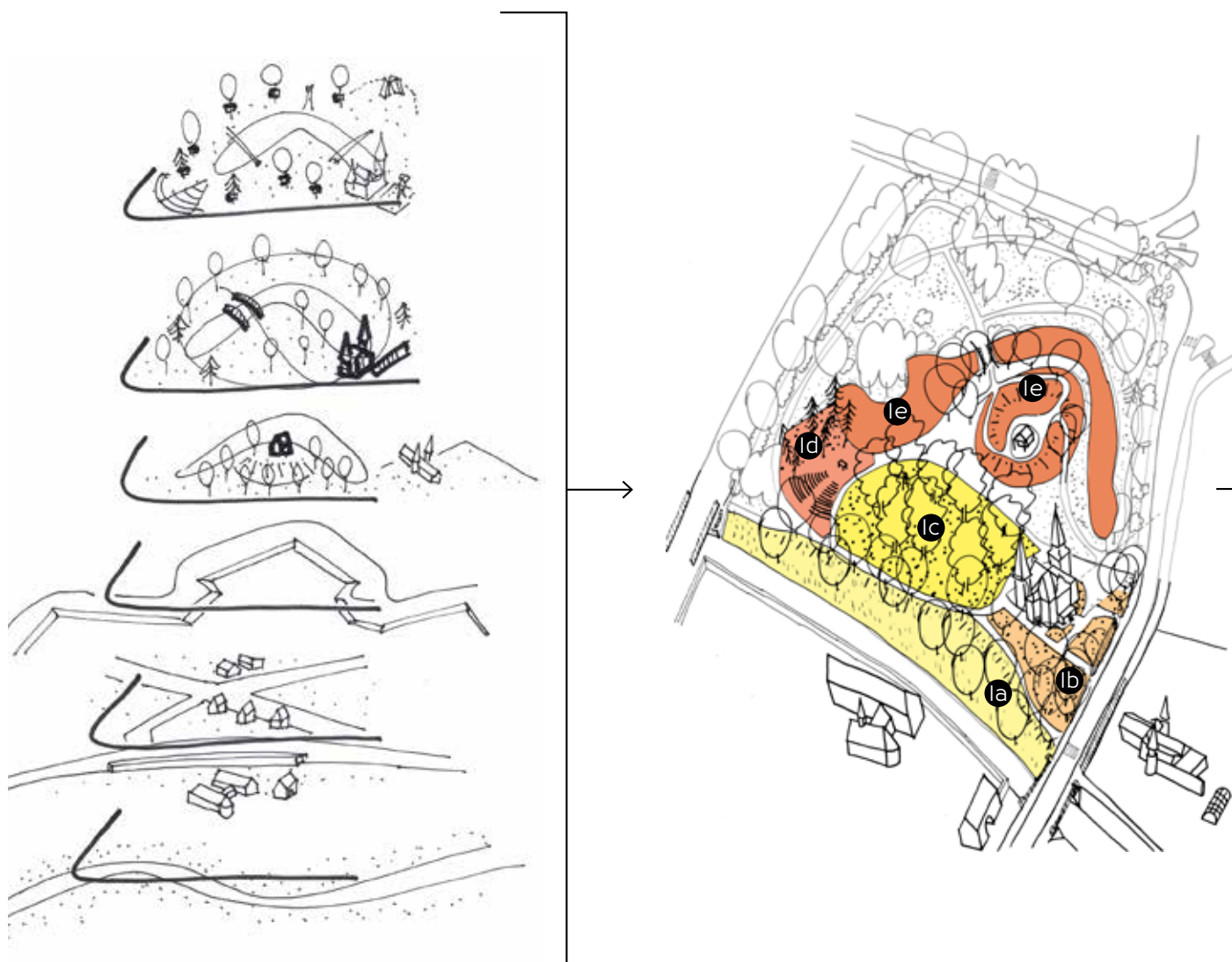
1a. ECOLOGISCHE CORRIDOR

1b. KASTEEL OMGEVING

1c. BOOMWEIDE VAN ZOMEREIKEN

1d. BUITENKATHEDRAAL

1e. VESTEN (PARKVIJVER EN HEUVEL)

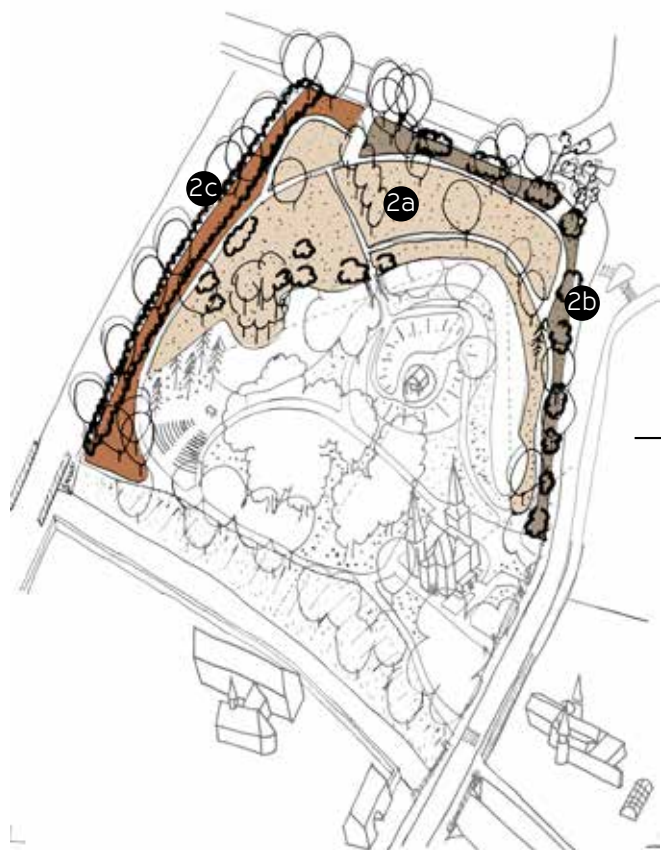
figuur 163: doorwerken van tijdslagen in beheereenheden

2. EXTRAMUROS 'buiten de vesten'

2a. PARKZONE LIGWEIDE

2b. PARKRAND POEDERLEESTEENWEG – NEDERRIJ

2c. PARKRAND SPOORWEG

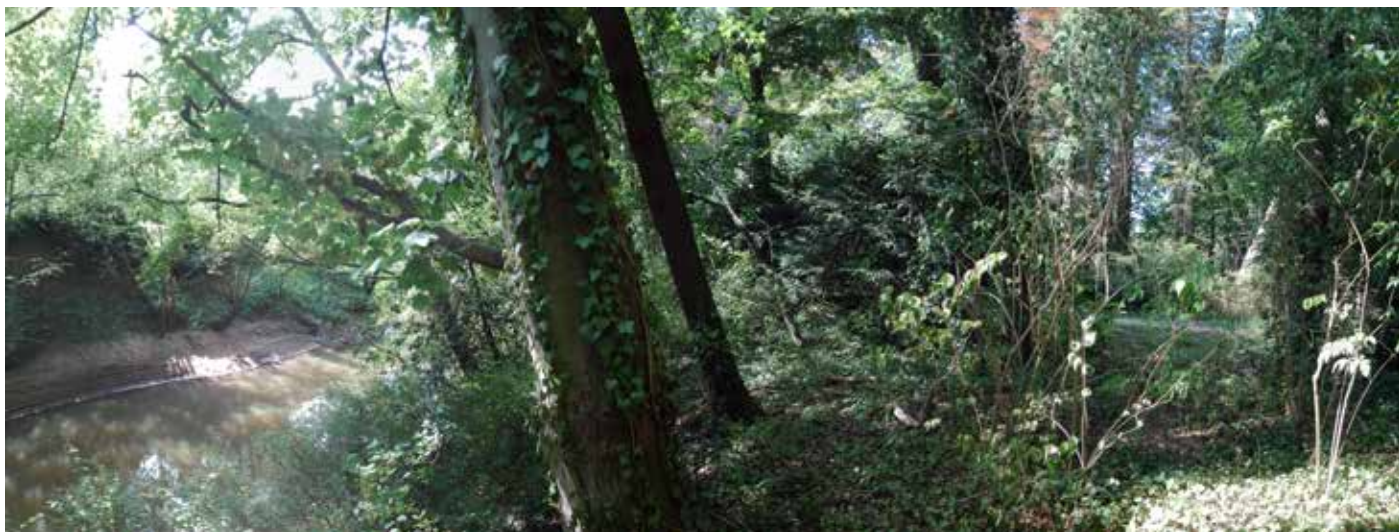

3. ENGELSE LANDSCHAPSTUIN

3a. LANDSCHAP

3b. PARKARCHITECTUUR

figuur 164: oever Kleine Nete

figuur 165: omgeving kasteel

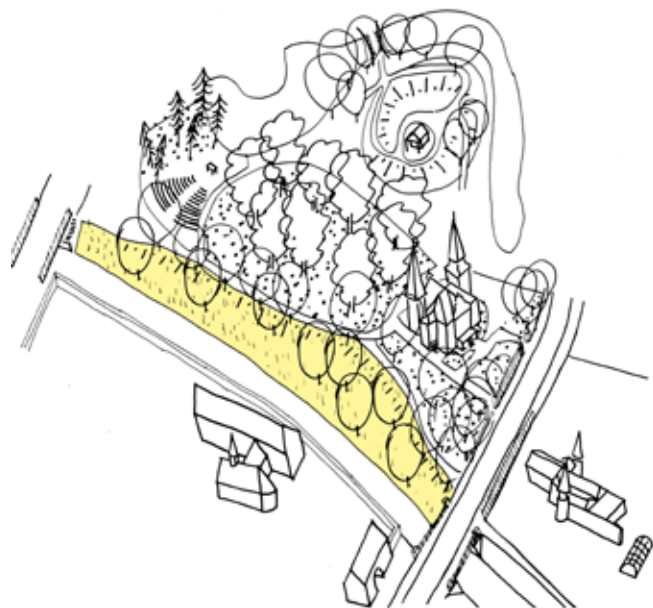

figuur 166: boomweide met zomereiken

1 INTRAMUROS 'binnen de vesten' – een actief parkbeheer met 'natuurgevoel'

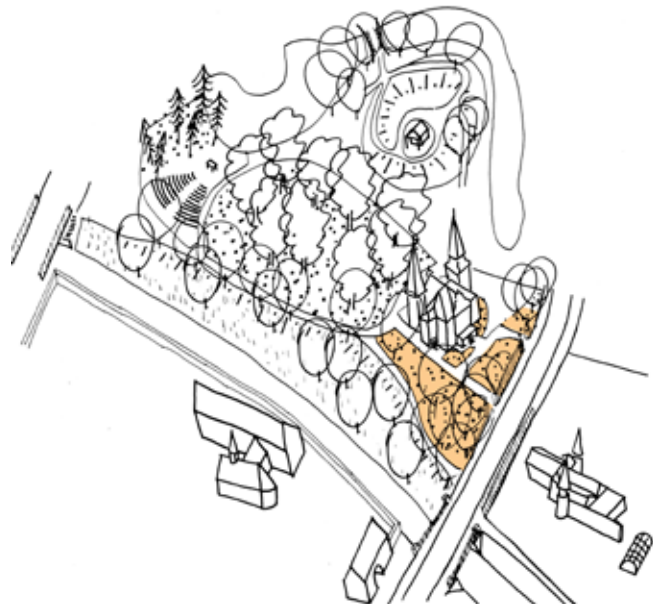
1a ECOLOGISCHE CORRIDOR

- weghalen van de verruiging en boomopslag ter herstel van de zichtrelaties met Kleine Nete en Sint-Elisabeth gasthuis (muur en gebouwen)
- invoeren van een extensief maaibeheer van de oeverzone (maaifrequentie 2x/jaar met afvoer van maaisel, eerste maaibeurt na 15 juni)
- vrijstellen en beheren van de arboretumbomen, markante bomen en toekomstbomen
- weghalen van het niet beschermde hekwerk tussen poort en Kleine Nete
- realisatie van een oeverzone op maat van het park
- vergroten van de toegankelijkheid tussen de Kleine Nete en het park

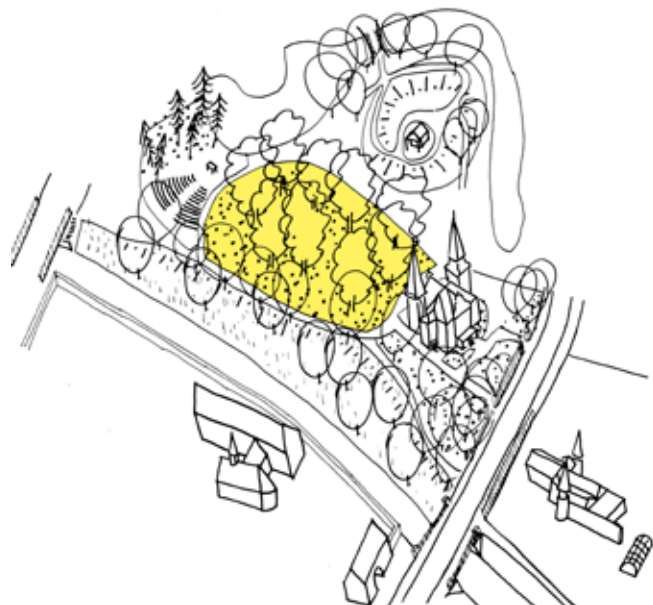
1b KASTEEL OMGEVING

- intensief maaibeheer van het gazon rondom het kasteel
- stimuleren van de stinzenflora (eerste maaibeurt na 15 juni)
- heraanleg brandweg met gefundeerd gazon/betondals, ook i.f.v. ceremoniewagens (opstellen regels rond parkeren en circuleren)

1c BOOMWEIDE VAN ZOMEREIKEN

- herstel en beheer van de boomweide: omvormen van het eiken-beukenbos naar eikenweide (gelijkjarig, gelijksoortig, kronen raken niet, enkel een kruidlaag en boomlaag)
- de zomereiken zijn als veteranenbomen te behandelen en op te volgen, een jaarlijkse boomveiligheidscontrole is aangeraden
- indien de veiligheid in gedrang komt, wordt een ecologische velling aangeraden
- verwijderen van struiklaag, jaarlijks te maaien
- stimuleren van de stinzenflora in de eikenweide
- vermijden van bodemverdichting door betreding en machinaal werken
- bij voorkeur vleermuisvriendelijk beheer

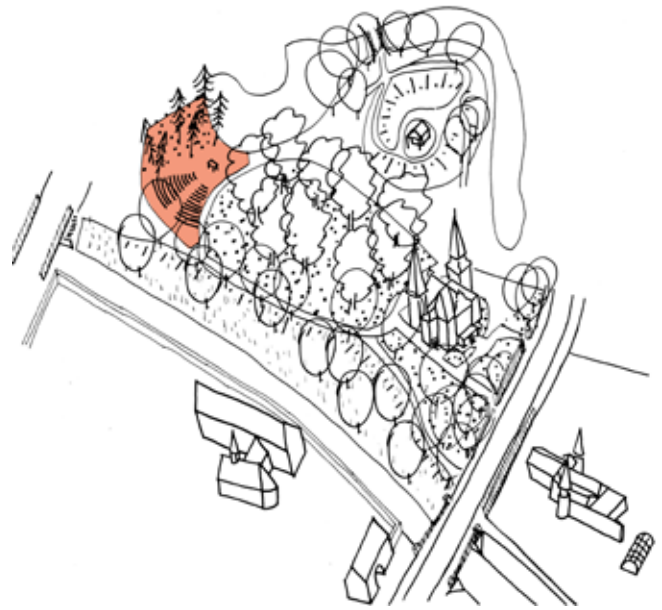
figuur 167: buitenkathedraal

figuur 168: vesten met parkvijver en heuvel

1d BUITENKATHEDRAAL

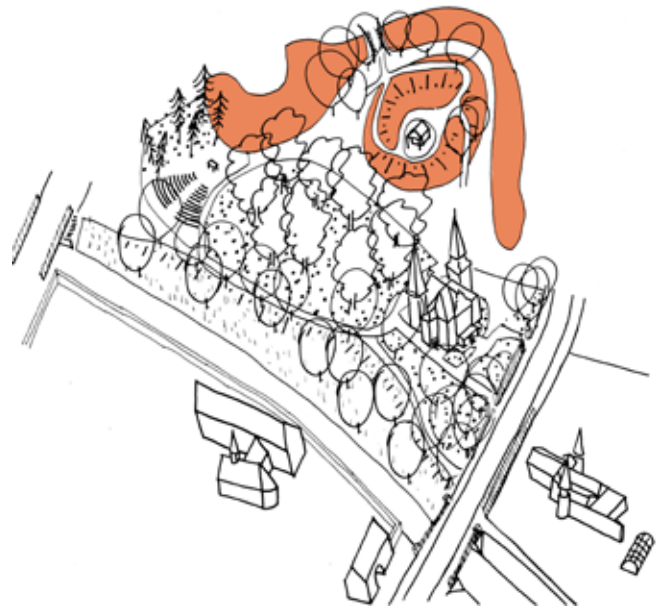
- verwijderen takkenwand > vervangen door nieuwe buffer in de parkrand spoorweg (aandacht voor geluidsoverlast) (2c)
- stimuleren van de stinzenflora

1e VESTEN

PARKVIJVER

- periodiek ruimen van de parkvijver (het afvoersysteem naar de Kleine Nete is daarbij te gebruiken)
- herstel en instandhouding van de oeverlijnen, het vormgeven van een uitgesproken afgelijnde noordelijke oeverlijn als referentie naar de militaire structuur (beschoeiing is niet wenselijk)
- het optimaliseren van het watertoevoersysteem. Het oppompen van water uit de Kleine Nete kan op korte termijn voor bijkomende watertoevoer zorgen. Het gravitair watervoedend maken door het aantakken op Kleine Nete voor de stuw, is enkel mogelijk bij een globale aanpak van de vesten, ook op de site van het koetshuis. Het verdiepen van de bodem van de vijvers is daarbij een voorwaarde, bijkomende afstemming en uitwerking in samenwerking met Vlaamse Milieumaatschappij is vereist.
- begeleiding van de beheermaatregelen vanuit archeologische expertise

HEUVEL

- weghalen van de verruiging, struiklaag en boomopslag ter herstel van de zichtrelaties en de beleving van de heuvel
- rooien van overhangende bomen aan de parkvijver om bladinvall in de vijver, en boomval te vermijden
- selectie en vrijstellen van de markante bomen op de heuvel (richtinggevend: 60% kroonbedekking)
- jaarlijks opvolgen van de struiklaag (maaien vanaf september)
- begeleiding van de beheermaatregelen vanuit archeologische expertise

figuur 169: buitenzijde vesten

figuur 170: parkrand Nederrij

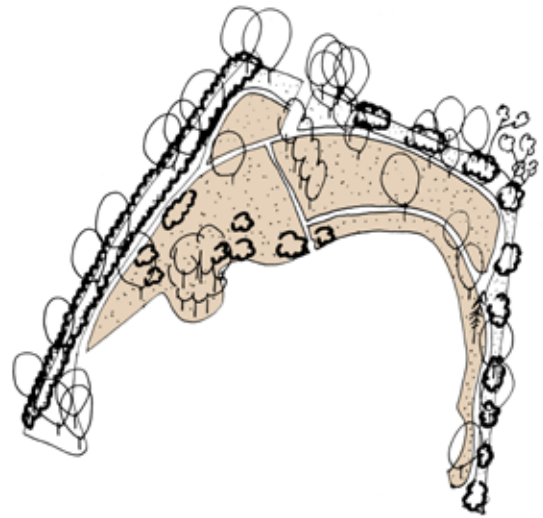

figuur 171: parkrand spoorweg

2. EXTRAMUROS 'buiten de vesten' – een intensief beheer 'parkgevoel'

2a PARKZONE LIGWEIDE

- intensief maaibeheer langs de paden (1m, maaifrequentie 15xjaar)
- ecologisch maaibeheer van de centrale gazons (maaifrequentie 2xjaar met afvoer van maaisel, eerste maaibeurt na 15 juni)

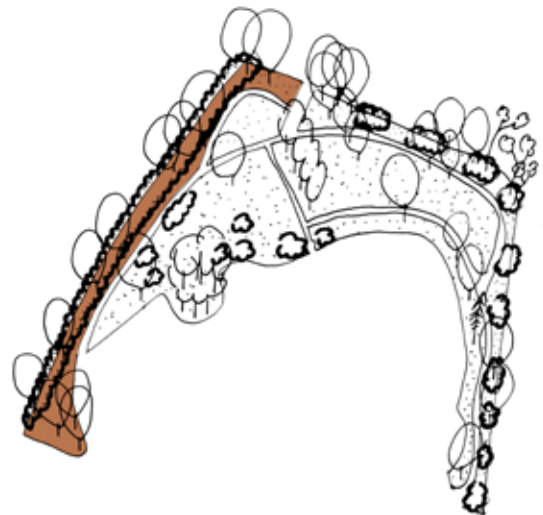
2b PARKRAND POEDERLEESEWEG – NEDERRIJ

- behoud van markante bomen in de parkrand (Corsicaanse dennen, lindes, platanen, ...)
- verwijderen verruiging en boomopslag, doorgesloopte opslag van Amerikaanse eik en esdoorn (tenzij te beschouwen markante bomen niet in concurrentie met parkbomen of arboretumbomen)
- realiseren van doorzichten en doorsteken in de parkrand
- gesloten delen van de parkrand gegroepeerd verdichten met hulst of taxus
- weghalen van het niet beschermde hekwerk in de parkrand
- intensief maaibeheer van de parkrand (maaifrequentie 15xjaar)

2c PARKRAND SPOORWEG

- verdichten van de rand met aanplantingen van taxus en hulst
- behoud en beheer van randbomen
- een oplossing voor de geluidsoverlast in de zone met de buitenkathedraal is wenselijk en te onderzoeken (geluidsscherm, bouwwerk, artistieke ingreep)

figuur 172: zicht in het park

3. ENGELSE LANDSCHAPSTUIN

3a LANDSCHAP

ARBORETUM

- boomverzorging arboretumbomen, te behandelen als veteraanbomen
- herstel van het arboretum door de aanplant van verdwenen bomen (ref. inventaris 1980) en uniforme huisstijl van de naambordjes
- kwijnende veteraanbomen blijven behouden en krijgen snoei in functie van behoud en veiligheid (onderdeel sfeer landschapstuin)
- boomspiegels vrijhouden van opslag en ontzien van betreding en constructies
- vleermuisvriendelijk beheer

STINZENFLORA

- verbeteren bodem in de zones met stinzenflora
- verwijderen van opslag en transparanter maken van de boomlaag
- extensief maaibeheer in gazons stinzenflora (eerste maaibeurt na 15 juni)

STRUIKENGROEPEN

- herstel en beheer van de taxus en rododendron massieven

BOMENGROEPEN

- herstel van de bomengroepen als onderdeel van het arboretum

OPSLAG VAN BOMEN

- rooien van (doorgegroeide) boomopslag van Amerikaanse eik en esdoorn. Een doorgegroeide Amerikaanse eik of esdoorn komt in aanmerking als markante boom indien deze geen concurrentie vormt voor de arboretumbomen en parkbomen of een zichtrelatie verhindert.

OPEN PLEKKEN – GAZONS EN GRASLAND

- herstel en beheer van de open zones
- extensief en ecologisch maaibeheer van de centrale gazons met afvoer van maaisel (maai frequentie 2x/jaar met afvoer van maaisel, eerste maaibeurt vanaf 15 juni)
- geen bemesting toepassen

PADEN

- herstel en onderhoud van de padenstructuur
- intensief maaibeheer 1m langs de paden (maai frequentie 15x/jaar)
- aanleg van nieuwe toegangen die aantakken op de bestaande padenstructuur: een nieuwe toegang net voorbij de Netebrug en een nieuwe toegang aan het kruispunt Nederrij-Ring

ZICHTLIJNEN

- behoud en accentuering van de zichtassen en zichtrelaties door een actief beheer van het park

MEUBILAIR

- ontwikkelen van een kwalitatieve huisstijl voor het meubilair van het park (zitbanken, infoborden, fietsenstalling, wegwijzers ...), met de aanbeveling om deze af te stemmen op de huisstijl van andere stedelijke parken of de komende realisaties vanuit het Strategisch Open Ruimte Project 'Kleine Nete'

figuur 173: parkbrug

3b PARKARCHITECTUUR

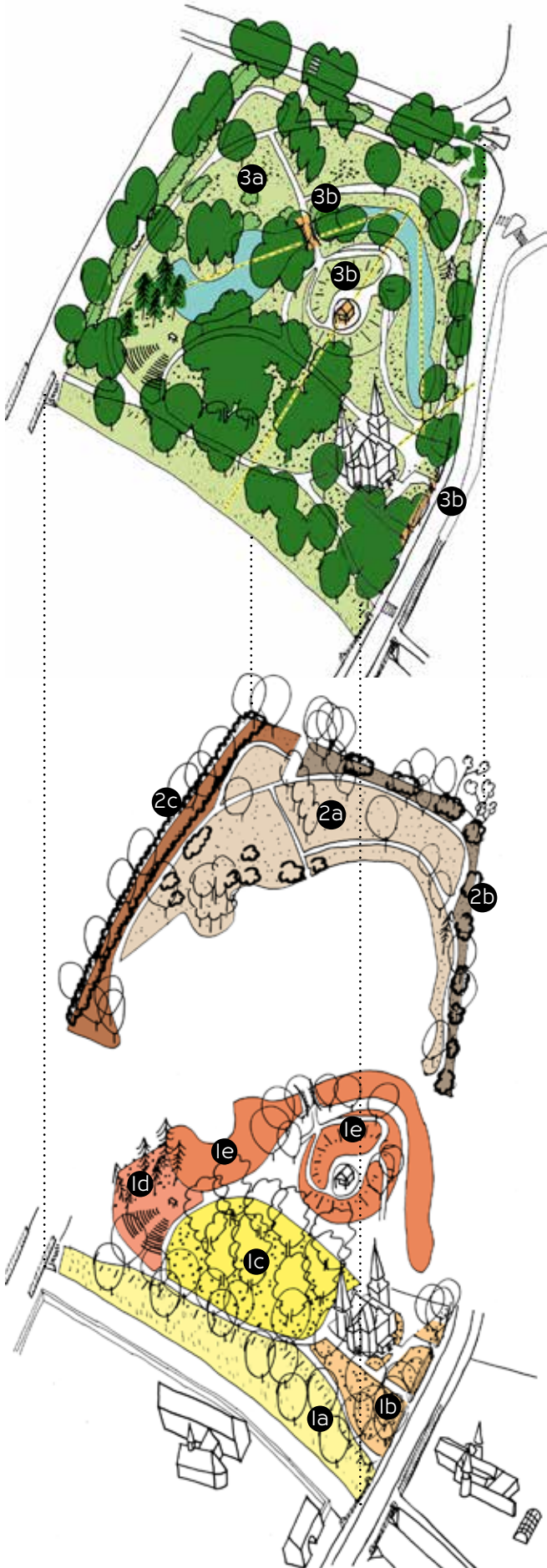
- restauratie en onderhoud tuinpaviljoen met ijskeldertje
- restauratie en onderhoud parkbrug
- behoud en onderhoud tuinpoort
- behoud en onderhoud toegangspoort

figuur 174: paviljoen

figuur 175: poort en hekwerk

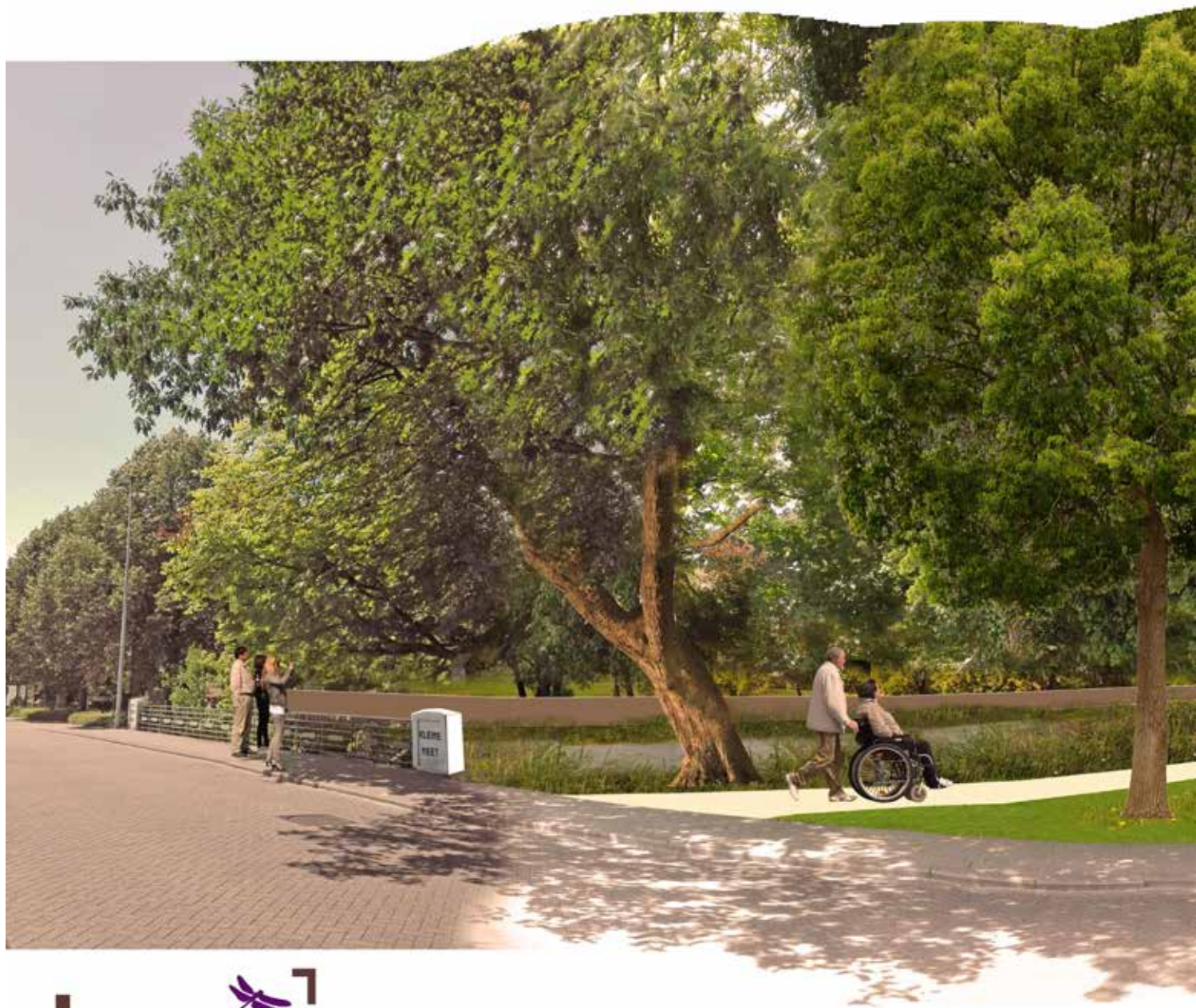
6: maatregelen	
overzichtsplan beheereenheden	afbakening beheereenheden
	3. Engelse landschapstuin behoud, herstel, versterken en zichtbaar maken van de typische kenmerken van de Engelse landschapstuin over heel het domein
	2. Extramuros buiten de vesten – een intensief beheer 'parkgevoel'
	1. Intramuros binnen de vesten – een actief parkbeheer met 'natuurgevoel'

			beheersmaatregelen
n lein	3b. Parkarchitectuur		• restauratie en onderhoud tuinpaviljoen met ijskeldertje • restauratie en onderhoud parkbrug • behoud en onderhoud tuinpoort • behoud en onderhoud toegangspoort
	3a. Landschap	<u>stinsenflora</u>	• verbeteren bodem in de zones met stinsenflora • verwijderen van opslag en transparanter maken van de boomlaag • extensief maaibeheer in gazons stinsenflora
		<u>arboretum</u>	• boomverzorging arboretumbomen • herstel en beheer arboretum: aanplant verdwenen bomen (ref. inventaris 1980) en herstel unif. naambordjes • kwijnende veteranenbomen blijven behouden en krijgen snoei in functie van behoud en veiligheid (onderdeel sferen landschapstuin) • boomspiegels vrijhouden van opslag en ontzien van betreding en constructies • vleermuisvriendelijk beheer
		<u>struikengroepen</u>	• herstel en beheer taxus en rododendron massieven
		<u>bomengroepen</u>	• herstel van bomengroepen (onderdeel arboretum)
		<u>opslag van bomen</u>	• rooien van (doorgesloopte) boomopslag van vnl. Amerikaanse eik en esdoorn
		<u>open plekken – gazons en graslandjes</u>	• herstel en beheer van open plekken • extensief en ecologisch maaibeheer van de centrale gazons met afvoer van maaisel (maaifrequentie 2x/jaar) • geen bemesting toepassen
		<u>paden</u>	• herstel en onderhoud padenstructuur • intensief maaibeheer 1m langs de paden (maaifrequentie 20x/jaar) • nieuwe paden, vergroten toegankelijkheid: net voorbij Netebrug + kruispunt Nederrij-Ring
		<u>zichtlijnen</u>	• behoud en accentuering zichtassen en zichtrelaties door actief beheer van het park
		<u>meubilair</u>	• visie meubilair ivf strategisch project Kleine Nete: zitbanken, infoborden, fietsenstalling, wegwijzers ...
	2c. Parkrand spoorweg		• verdichten van de rand met aanplantingen van taxus en hulst • behoud en beheer van randbomen
	2b. Parkrand Poederleeseweg, Nederrij		• behoud van markante bomen in de parkrand (Corsicaanse dennen, lindes, platanen, ...) • verwijderen veruiging en boomopslag • rooien van hoogstammige Amerikaanse eik en esdoorn • realiseren van doorzichten en doorsteken in de parkrand • gesloten delen van de parkrand gegroepeerd verdichten met hulst of taxus • weghalen van het hekwerk in de parkrand • intensief maaibeheer parkrand
	2a. Parkzone ligweide		• intensief maaibeheer langs de paden (1m, maaifrequentie 15x/jaar) • ecologisch maaibeheer van de centrale gazons (maaifrequentie 2x/jaar, eerste maaibeurt na 15 juni)
	1e. Vesten	<u>parkvijver</u>	• begeleiding van de beheersmaatregelen vanuit archeologische expertise • periodiek ruimen parkvijver • optimaliseren van het watertoevoersysteem • herstel en instandhouding van de oeverlijnen, uitgesproken afgelijnde noordelijke oeverlijn
		<u>heuvel</u>	• verwijderen veruiging, boomopslag en struiklaag • rooien van overhangende bomen parkvijver • behoud van markante bomen (30%) en kruidlaag
	1d. Buitenkathedraal		• verwijderen takkenwand > vervangen door nieuwe buffer in de parkrand spoorweg (2c) • stimuleren van de stinsenflora
	1c. Boomweide van zomereiken		• herstel en beheer van de boomweide: omvormen van het eiken-beukenbos naar eikenweide (gelijkjarig, gelijksoortig, kronen raken niet, enkel een kruidlaag en boomlaag) • verwijderen van struiklaag • stimuleren van de stinsenflora in de eikenweide • vermijden van bodemverdichting door betreding en machinaal werken
	1b. Kasteel omgeving		• intensief maaibeheer van het gazon rondom het kasteel • stimuleren van de stinsenflora • heraanleg brandweg gefundeerd gazon/betondals, ook i.f.v. ceremoniewagens (regels parkeren, circuleren)
	1a. Ecologische Corridor		• verwijderen veruiging en boomopslag • rooien van hoogstammige Amerikaanse eiken en esdoorns • boomverzorging en beheer arboretumbomen en markante bomen • weghalen van het niet beschermde hekwerk tussen poort en Kleine Nete • herstel van de zichtrelaties met Kleine Nete en Sint-Elisabeth gasthuis (muur en gebouwen) • realisatie van een oeverzone op maat van het park • extensief maaibeheer van de oeverzone (maaifrequentie 2x/jaar)

figuur 176: huidig beeld Nederrij

figuur 177: toekomstbeeld parkrand Nederrij, kasteelomgeving en Ecologische corridor

figuur 178: beeld begin 20ste eeuw met heuvel, parkvijver en brug

figuur 179: huidig beeld vesten: heuvel, parkvijver en brug

figuur 180: toekomstbeeld vesten met heuvel en paviljoen, parkvijver en brug, parkzone

6.2.4 Fasering beheersmaatregelen landschappelijk en archeologisch erfgoed

6.2.4.1 Behoud – prioritair

Volgende beheerwerken zijn prioritair in functie van het behoud van het beschermde landschappelijk erfgoed:

- Restauratie parkarchitectuur:
 - brug
 - paviljoen
 - smeedijzeren hekwerk en poorten
- verzorging bomenpatrimonium: arboretumbomen, boomweide en parkbomen, vermijden van boomvallen in kader van archeologisch erfgoed
- verwijderen van verruiging en opslag
- opstarten regulier parkbeheer (paden, vijver, gazons, stinzenflora)
- vermijden van boomval i.k.v. archeologie

6.2.4.2 Uitwerking van de beheersvisie:

Volgende werken zijn essentieel in de toekomstvisie voor het kasteel en park Le Paige, maar minder prioritair in relatie tot het directe behoud van het beschermde erfgoed:

- openwerken parkranden, weghalen hekwerk
- nieuwe toegangen
- afstemmen meubilair, huisstijl
- arboretum 2.0
- afstemmen gebruik, events
- 'open erfgoed' > onder andere afhankelijk van integrale aanpak Vesten en stadsgezicht

6.2.4.3 Lijst timing maatregelen en vrijstelling toelating

nr.	maatregel	E/T	Korte termijn	Middel- lange termijn	Lange termijn	Vrijstelling toelatings- plicht
1	INTRAMUROS					
1a	ECOLOGISCHE CORRIDOR					
1a1	verwijderen van de verruiging en boomopslag ter herstel van de zichtrelaties met Kleine Nete en Sint-Elisabeth gasthuis (muur en gebouwen)	E	X			
1a2	extensief maaibeheer van de oeverzone	T	X	X	X	V
1a3	vrijstellen en beheren van de arboretumbomen, markante bomen en toekomstbomen	T	X	X	X	
1a4	weghalen van het niet beschermde hekwerk tussen poort en Kleine Nete	E	X	X		
1a5	realisatie van een oeverzone op maat van het park	E		X	X	
1a6	vergroten van de toegankelijkheid tussen de Kleine Nete en het park	E	X	X		
1b	KASTEEL OMGEVING					
1b1	intensief gazonbeheer rondom het kasteel	T	X	X	X	V
1b2	opvolgen en stimuleren van de stinzenflora	T	X	X	X	V
1c	BOOMWEIDE VAN ZOMEREIKEN					
1c1	herstel en beheer van de boomweide: omvormen van het eiken-beukenbos naar eikenweide	T	X	X	X	
1c2	een jaarlijkse boomveiligheidscontrole van de zomereiken	T	X	X	X	V
1c3	ecologische velling van risicobomen	T	X	X	X	
1c4	maaien van de struiklaag zonder afvoer	T	X	X	X	V
1c5	opvolgen en stimuleren van de stinzenflora in de eikenweide	T	X	X	X	V
1c6	vermijden van bodemverdichting door betreding en machinaal werken	T	X	X	X	V
1c7	vleermuisvriendelijk beheer	T	X	X	X	V
1d	BUITENKATHEDRAAL					
1d1	verwijderen takkenwand > vervangen door nieuwe buffer in de parkrand spoorweg	E	X	X		V
1d2	opvolgen en stimuleren van de stinzenflora					V
1e	VESTEN					
	parkvijver					
1e1	periodiek ruimen van de parkvijver	T	X	X	X	
1e2	herstel en instandhouding van de oeverlijnen	T	X	X	X	
1e3	het optimaliseren van het watertoevoersysteem	E		X	X	
1e4	begeleiding van de beheermaatregelen vanuit archeologische expertise	T	X	X	X	V
	heuvel					
1e5	weghalen van de verruiging, struiklaag en boomopslag	E	X			V
1e6	rooien van overhangende bomen aan de parkvijver om bladinvall in de vijver, en boomval te vermijden	E	X			
1e7	selectie en vrijstellen van de markante bomen op de heuvel (richtinggevend: 60% kroonbedekking)	E	X			
1e8	maaien van de struiklaag zonder afvoer	T	X	X	X	V
1e9	begeleiding van de beheermaatregelen vanuit archeologische expertise	T	X	X	X	
2	EXTRAMUROS					
2a	PARKZONE LIGWEIDE					
2a1	intensief maaibeheer 1m strook langs de paden	T	X	X	X	V
2a2	ecologisch maaibeheer van de centrale gazons	T	X	X	X	V
2b	PARKRAND POEDERLEESEWEG – NEDERRIJ					
2b1	Behoud en vrijstellen van markante bomen in de parkrand (Corsicaanse dennen, lindes, platanen, ...)	T	X	X		
2b2	verwijderen verruiging, boomopslag en doorgegroeide opslag van Amerikaanse eik en esdoorn	E	X	X		
2b3	realiseren van doorzichten en doorsteken in de parkrand	E	X	X		
2b4	gesloten delen van de parkrand verdichten met hult of taxus	E	X	X		
2b5	weghalen van het niet beschermde hekwerk in de parkrand	E	X	X		
2b6	intensief maaibeheer van de parkrand	T	X	X	X	V

2c	PARKRAND SPOORWEG					
2c1	verdichten van de rand met aanplantingen van taxus en hulst	E	X	X		V
2c2	behoud en beheer van randbomen	T	X	X	X	V
2c3	een oplossing voor de geluidsoverlast in de zone met de buitenkathedraal onderzoeken (geluidsscherm, bouwwerk, artistieke ingreep)	E	X	X		
3	ENGELSE LANDSCHAPSTUIN					
3a	LANDSCHAP					
	arboretum					
3a1	boomverzorging arboretumbomen	T	X	X	X	V
3a2	herstel van het arboretum door heraanplant en herstel naambordjes	E	X			
3a3	Opvolging en snoei kwijnende veteraanbomen (onderdeel sfeer landschapstuin)	T	X	X	X	V
3a4	boomspiegels vrijhouden van opslag en ontzien van betreding en constructies	T	X	X	X	
3a5	vleermuisvriendelijk beheer	T	X	X	x	V
	stinzenflora					
3a6	verbeteren bodem in de zones met stinzenflora (indien nodig beluchten na beheerwerken)	E	X	X	X	
3a7	verwijderen van opslag en transparanter maken van de boomlaag	E	X			
3a8	extensief maaibeheer in gazons stinzenflora	T	X	X	X	V
	struikengroepen					
3a9	herstel van de taxus en rododendron massieven	E	X			
3a10	Onderhoud van de taxus en rododendron massieven	T	X	X	X	V
	bomengroepen					
3a11	herstel door aanplant en opvolging van de bomengroepen als onderdeel van het arboretum	T	X	X	X	
	opslag van bomen					
3a12	rooien van (doorgegroeide) boomopslag van Amerikaanse eik en esdoorn. Een doorgegroeide Amerikaanse eik of esdoorn komt in aanmerking als markante boom indien deze geen concurrentie vormt voor de arboretumbomen en parkbomen of een zichtrelatie verhindert.	E	X	X		
	open plekken – gazons en grasland					
3a13	herstel en beheer van de open zones	T	X	X	X	V
3a14	extensief en ecologisch maaibeheer van de centrale gazons met afvoer van maaisel	T	X	X	X	V
3a15	geen bemesting toepassen	T	X	X	X	V
	paden					
3a16	herstel van de padenstructuur	T				
3a17	onderhoud van de padenstructuur	T	X	X	X	V
3a18	intensief maaibeheer 1m strook langs de paden	T	X	X	X	V
3a19	aanleg van nieuwe toegangen die aantakken op de bestaande padenstructuur: een nieuwe toegang net voorbij de Netebrug, aan het kruispunt Nederrij-Ring, brugverbinding ziekenhuissite	E		X	X	
	zichtlijnen					
3a20	Herstel van de zichtassen en zichtrelaties	E	X			
3a21	behoud en accentuering van de zichtassen en zichtrelaties door een actief beheer van het park	T	X	X	X	V
	meubilair					
3a22	Ontwikkelen en plaatsen van een kwalitatieve huisstijl voor het meubilair van het park (zitbanken, infoborden, fietsenstalling, wegwijzers ...)	E	X	X		
3b	PARKARCHITECTUUR					
3b1	restauratie tuinpaviljoen met ijskeldertje	E	X			
3b2	onderhoud tuinpaviljoen met ijskeldertje	T	X	X	X	V
3b3	restauratie parkbrug	E	X			
3b4	onderhoud parkbrug	T	X	X	X	V
3b5	behoud en onderhoud tuinpoort	T	X	X	X	V
3b4	behoud en onderhoud hekwerk	T	X	X	X	

E/T Eenmalige (E) of terugkerende maatregel (T)

X Periode voor waarin de maatregel uitgevoerd wordt. Voor eenmalige maatregelen is de termijn afhankelijk van de toestand op het terrein en/of het beschikbare budget

V Vrijstelling toelating

6.3 Beheermaatregelen bouwkundig erfgoed, kasteel

6.3.1 (Her-)bestemming

Om de publieke toegankelijkheid en dynamiek van het kasteel te verhogen, wordt voorgesteld om:

- op niveau -274 het aandeel aan stockeerruimte te beperken ten voordele van publiekswerking
- op niveau 000 het behoud van de open structuur
- op niveau +450 kan eveneens de open structuur behouden worden, maar omdat deze minder toegankelijk is en omdat het kasteel niet voor alle tentoonstellingen geschikt zou zijn, kan overwogen worden om deze ruimtes te laten gebruiken door een lokale of bovenlokale vereniging.

Er dient echter rekening gehouden met de brandweervereiste om gescheiden functies te compartimenteren; compartimentering tussen niveau 000 en niveau +450 is niet evident in een beschermd monument, zie beheersdoelstellingen.

- op niveau +884 kan de conciërgerie behouden worden, maar er kan ook overwogen worden om deze verdieping te laten gebruiken door dezelfde of een andere vereniging als op niveau +450. Met betrekking tot brandweermaatregelen is dit laatste hier wel mogelijk, vermits deze verdieping gecompartmenteerd is ten opzichte van de onderliggende bouwlagen.

Deze studie doet geen uitspraak over de invulling, de keuze voor (her-)bestemming van het kasteel is aan het beleid.

6.3.2 Maatregelen:

Voor invullingen zijn geen aanpassingswerken nodig.

Voor het behoud van het kasteel zijn dringende maatregelen en periodiek onderhoud noodzakelijk.

6.3.2.1 Dringende maatregelen:

- Gevels / buitenschrijnwerk.
 - Grondige schilderwerken aan buitenzijden met volledige wegname van de bestaande verflagen, behandeling van de kaders, hang- en sluitwerk en correct herschilderen van de houten en ijzeren delen.
- Op niveau -274:
 - waterinfiltraties in toiletten, diensttrap en liftput, werken in uitvoering door Stad Herentals in eigen beheer.
 - herstelling van gebruiksschade in kelders
- Op niveau 000:
 - herstelling plafonds van middenzaal en groene kamer, werken in uitvoering door Stad Herentals in eigen beheer,
 - herstelling van gebruiksschade op wanden middengang en vloer veranda
- Op niveau +450:
 - waterdichting balkondeur in middenzaal, voetsteen aan balkon en gescheurde balkonvloerdelen, werken in uitvoering door Stad Herentals in eigen beheer,
 - herstelling van gebruiksschade op wanden en vloer middengang, trapzaal
- Op niveau +1801:
 - vervanging torenpalen en polymeerchemische restauratie van paalkoppen en ringbalken, werken in uitvoering door Stad Herentals in eigen beheer,

6.3.2.2 Periodiek onderhoud:

frequentie	onderhoud	niveau / locus	opdracht
wekelijks:	stof afnemen, stofzuigen, dweilen, koper poetsen, ...	alle niveau's	conciërge en interne poetsdienst
	ramen aan binnenzijde poetsen	alle niveau's	interne poetsdienst
maandelijks:	controle van gebruiksschade, verlichting, (brand-)beveiliging	alle niveau's	conciërge
	niet-gespecialiseerde herstellingen	alle niveau's	interne hersteldienst
	controle materieel	alle niveau's	conciërge
	controle van gevolgschade waterinfiltraties	+1203, +884,: dakconstructies, +450: balkondeuren, ramen, ±000: middenzaal, groene kamer, -274: toiletten, verbruikzaal	conciërge
	ramen aan buitenzijde poetsen	alle niveau's: ramen, raamkaders en raamdorpels	externe aanneming
halfjaarlijks:	vrijmaken bakgoten, regenafvoer, rioleringleidingen	+ 1801, +1203, +884,: dakconstructies, +450: spuwers balkonvelden ±000: zij- en voorbalkon -274: afvoerleidingen HW+WW	interne hersteldienst interne hersteldienst interne hersteldienst interne hersteldienst
jaarlijks:	gespecialiseerde herstellingen van gebruiksschade, infiltraties en gevolgschade infiltraties	alle niveau's	externe aanneming
2-jaarlijks:	onderhoud centrale verwarming	-274: cv-lokaal	
	en onderhoud schouwkanalen	+1203: brander op zolder	externe aanneming
	controle en onderhoud pompput, bluswatertoevoer, meldingsystemen, lift, brandweermiddelen	-274: diensttrap, voorraad, pompput voortuin	externe aanneming
5-jaarlijks	inspectie Monumentenwacht	alle niveau's	externe aanneming
	niet-gespecialiseerde herstellingen inspectierapport	alle niveau's	interne hersteldienst
	gespecialiseerde herstellingen inspectierapport	alle niveau's	externe aanneming
	gespecialiseerde schilderwerken aan buitenschrijnwerk	ramen, buitendeuren, bakgoten, torenpalen, buitenbebording, ijzerwerk, ...	externe aanneming
10-jaarlijks:	gespecialiseerde binnenschilderwerken	plafonds, wanden, binnenschrijnwerk, raam- en deurkaders, ...	externe aanneming

6. BEHEERSMAATREGELEN

Kasteel: herbestemming

Niveau	1892	1999
+884		
+450		
±000		
-274		

optimalisatie	functie-evolutie
	1892: de zolderruimte op dit niveau was in gebruik als nachtverblijf van het personeel en als opbergruimte van klederen van de familie Le Paige. 1999: omwille van vandalisme tijdens de leegstand voorafgaand aan de restauratiewerken was geopteerd om van deze zolderruimte een appartement te maken voor een conciërge. Dit appartement is gecompartmenteerd van de onderliggende verdiepingen. Door deze compartimentering kan niveau +884 een andere functie krijgen dan de onderliggende bouwlagen.
	1892: "les appartements" of het verblijf van de familie Le Paige. Open verbinding met de ruimtes op de 'belle étage' en gesloten verbinding met de dienstrap. 1999: oorspronkelijk als studiecencentrum voor de collectie Fraikin, zijn de kamers op de verdieping in gebruik als tentoonstellings-, voordracht- en vergaderruimtes. Omdat de inrichting van de kamers in het kasteel niet voor elke tentoonstelling geschikt zou zijn, kan er overwogen worden om op de verdieping een andere functie dan op niveau 000 te voorzien, mits inachtnaam van compartimenteringen.
	1892: de dienstcirculatie nam slechts 8% in van de totale oppervlakte (185 m2) en was nog opgesplitst in trapzaal en toiletruimte. De overige oppervlakte (82%) was ingericht als representatieve ontvangstruimtes voor een beperkt, geselecteerd publiek. 1999: het toilet werd vervangen door een liftschacht, de berging onder de hoofdtrap als toilet voorzien. De overige plaatsen werden behouden als ontvangstruimtes, in de brede zin van het woord, met uitzondering van de 'receptie2', gereserveerd voor Kerkfabriek O.-L.-V. als 'stille ruimte'. De huidige situatie is optimaal.
	1892: van de totale oppervlakte was 44% voorraad en logistiek, 36% werkplaats en 20% circulatie. 1999: ondanks het voornemen om de kelders voor publiek meer toegankelijk te maken, blijkt dat aandeel slechts 22% van de totale oppervlakte, terwijl berging en logistieke ruimtes 58% innemen. Er ontstaat meer dynamiek en het kasteel wordt meer toegankelijk door meer plaatsen te voorzien voor publiekswerking (51%). Bijkomend kunnen archiefruimtes voorzien worden in de kelders (17%) wegens hun belasting.

7. OPVOLGING EN EVALUATIE

De klant volgt de uitvoering van het beheersplan op en bezorgt hiervan een verslag aan het agentschap. In het beheersplan wordt een voorstel gedaan voor de manier en het tijdstip waarop de geplande beheersdoelstellingen opgevolgd en geëvalueerd zullen worden. De status van de werken (al dan niet ondersteund door een erfgoedpremie) en de staat van het goed zijn hierin bepalend:

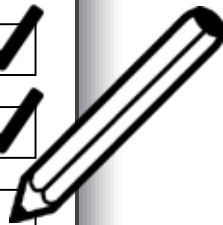
- *Indien dringende maatregelen: jaarlijkse rapportering;*
- *Indien werkzaamheden in uitvoering: rapportering ten laatste 6 maanden na beëindiging van de werkzaamheden;*
- *Indien in goede staat en geen werkzaamheden gepland op korte termijn: vijfjaarlijkse rapportering.*

We raden de klant aan om een verslag of voortgangsrapport op te stellen over de uitgevoerde werkzaamheden. Volgende gegevens worden hierbij vermeld: aard van de werkzaamheden (met verwijzing naar het beheersplan), plaats waar ze werden uitgevoerd, datum en het resultaat. Het verdient aanbeveling de voortgangsrapporten van foto's te voorzien, zodat de evolutie van het onroerend erfgoed of erfgoedlandschap in beeld kan worden gebracht.

Domein 'HOF LE PAIGE'

opvolging & evaluatie - check

.....	☒
.....	☒
.....	☒
.....	☐
.....	☐
.....	☐
.....	☐

7.1 Opvolging archeologie en landschap

7.1.1 Rapportering

Om de 5 jaar wordt een verslag opgemaakt en bezorgd aan het Agentschap Onroerend Erfgoed met volgende onderdelen:

- evaluatie van de uitgevoerde werken en opvolging van de geplande werken met vermelding van aard van de werken, plaats, datum en resultaat.
- bij afwijkingen van de geplande uitvoering of timing van werken wordt een motivatie meegegeven.
- een evaluatie van het plan om de vijf jaar geeft ook de mogelijkheid om nieuwe evoluties en technieken op te nemen en door te voeren.

Voor de dringende werken wordt een jaarlijkse rapportering uitgewerkt.

Indien werkzaamheden in uitvoering wordt 6 maanden na oplevering van de werken gerapporteerd.

De bovenstaande momenten van rapporteren worden zoveel mogelijk gebundeld.

In onderstaande tabel is voor elke doelstelling aangegeven op welke manier en met welke regelmaat de evaluatie zal gebeuren.

7.1.2 Opvolgingstraject

frequentie opvolging en evaluatie	doelstelling
permanent	opvolging beheerwerken in kader van archeologie, met aandacht voor kenniswinst
	een opvolging van de restanten van de 17 ^{de} eeuwse verdediging door Monumentenwacht Archeologie
	bewaken erfgoedwaarden bij realisatie ecologische corridor/ ingrepen
	aandacht voor vleermuisvriendelijk beheer
	aandacht voor archeologisch erfgoed
	aandacht voor milieu en duurzaamheid
	afstemming met beleidskader en bovenlokale processen: bewaken en verankeren erfgoedwaarden en ontsluiting
jaarlijks	Evaluatie Engelse landschapsstijl als keurmerk: behoud en versterken algemene landschapsstructuur
	onderhoud park
	onderhoud parkarchitectuur: brug, paviljoen, hekwerk en poorten
	open houden van de zichtassen en -relaties
	onderhoud infrastructuur
	opvolgen stinzenflora
	opvolgen ecologisch maaibeheer
	Boomveiligheidscontrole (VTA) met specifieke aandacht voor de arboretumbomen, boomweide en veteraanbomen
	controle infrastructuur arboretum
	controle en wegwerken van vandalisme
5-jaarlijks	evaluatie van de beheersvisie: vertaling van de tijdslagen Le Paige
	VTA-controle en herstelsnoei
	bomenpatrimonium: controle en inboeten plantgoed
	controle op slibuiming en oeverstabiliteit
	verbeteren waterhuishouding parkvijver
	evaluatie publiekswerking, doelgroepwerking en educatief aanbod
	opvolgen en verbeteren toegankelijkheid van het park
	leesbaarheid van erfgoedcluster Le Paige – koethuis – Gasthuissite als onderdeel van het beschermd stadsgezicht
	Le Paige als onderdeel van het 'Vestenpark'
10-jaarlijks	controle op slibuiming en oeverstabiliteit

7.2 Opvolging en evaluatie kasteel

7.2.1 Rapportering:

Volgend schema is aan te houden:

termijnen:	beheermaatregelen:	rapportering
dringende maatregelen:	schilderwerken buitenschrijnwerk	jaarlijks
in uitvoering:	waterinfiltraties	6 maanden na uitvoering
	plafondherstellingen	
	restauratie torenpalen	
middenlange termijn:	herstelling gebruiksschade	5-jaarlijks
periodiek:	onderhoud	5-jaarlijks

7.2.2 Opvolgingstraject:

Op verzoek van het opdrachtgevend Bestuur, wordt volgend opvolgingstraject aangegeven voor het kasteel:

beheermaatregelen:	prestaties	details
schilderwerken buitenschrijnwerk	opmeting buitenschrijnwerk	
	bouwtechnische analyse	houtsoorten
		verflagen
	bouwfysische analyse	hang- en sluitwerk
		houten kaders
		glas en glaskit
	technisch lastenboek	hang- en sluitwerk
	meetstaten	gedetailleerde
	aanvraag erfgoedpremie	samenvattende
		aanvraagformulier
		inventaris, opmeting
		diagnosenota
		motivering
		lastenboek
	aanbesteding	kostenraming
		motivatie aanstelling ontw.
	gunning	bestek, plannen
	voorschot 50% op premie	toewijzingsbesluit
		vergunningen, brandweer
		bestelling
		aanvangsbevel
		borgstelling
waterinfiltraties, plafondherstellingen, restauratie torenpalen	uitvoering	rekeningnummer
		data werfvergaderingen
	oplevering, nazicht rekeningen	
	saldo erfgoedpremie	eindverslag
		afrekening
		betaalbewijzen
	herstelling gebruiksschade	prestaties: zie voorgaand
	onderhoud (Meerjarenpremie-overeenkomst?)	prestaties: zie voorgaand
	gespecialiseerde herstellingen van gebruiksschade, infiltraties en gevolgschade infiltraties	prestaties: zie voorgaand
	gespecialiseerde schilderwerken aan buitenschrijnwerk	prestaties: zie voorgaand
	gespecialiseerde binnenschilderwerken	prestaties: zie voorgaand

De betoelaagbaarheid, geldend op 8 oktober 2018, van dit opvolgingstraject, wordt aangegeven in bijlage.

*“veel
leesplezier”*

Hubert Le Paige

Het domein Le Paige ligt als een verborgen parel in het noorden van het historisch stadscentrum van Herentals, geprangd tussen Ring, Nederrij, spoorweg en Kleine Nete vlakbij het Ziekenhuis. Het station van Herentals en de Grote Markt liggen op 14 min loopafstand.

Bij het domein horen een kasteel en een landschappelijke tuin met een arboretum, Paviljoen en een centrale vijver met brug, één van de restanten van de oude Vesten rondom de stad Herentals.

Het geheel wordt domein Le Paige genoemd, verwijzend naar de familie Le Paige die er oprichter en lang eigenaar van was. Het kasteel Le Paige wordt ook wel Hof Le Paige of kasteel Ter Vesten genoemd.

Het domein Le Paige is tevens het oudste park van de stad met bomen van ruim 200 jaar oud. Dit is maar één van de geheimen die het domein te bieden heeft, want het kasteelpark kent een zeer bijzondere geschiedenis. We nemen het boeiende verleden mee in de beheervisie voor de komende 20 jaar.